

Fonts i bibliografia comentada.

Introducció general a fonts i bibliografia.

Com s'ha indicat a la introducció, per a la classificació dels materials consultats faig servir dos grans criteris: materials de l'època o posteriors, d'una banda, i materials manuscrits o impresos, de l'altra. La primera divisió distingeix entre les fonts primàries i les secundàries i la segona, entre els materials inèdits i els publicats. Dins de l'apartat de materials impresos de l'època, i a més de les publicacions periòdiques, he volgut fer una distinció entre fulls volants, fullets i llibres, per ressaltar les característiques de cada format. De l'anterior classificació en surten sis grans apartats:

1. Documentació d'arxiu.
2. Publicacions periòdiques de l'època.
3. Bibliografia de l'època I: fulls volants.
4. Bibliografia de l'època II: fullets.
5. Bibliografia de l'època III: llibres.
6. Bibliografia posterior.

D'altra banda, m'ha semblat interessant incloure dins dels quatre capítols de materials impresos de l'època una nota, tot indicant el centre on es pot localitzar cada obra (on ha estat consultada; la mateixa obra pot localitzar-se normalment a més d'un centre), així com una petita indicació sobre el seu contingut.

Quan hi ha més d'una obra d'un autor, però apareixen lleugeres variacions en els seus noms, tals com inclusió opcional del segon cognom, s'indica entre claus.

Les normes emprades per a la citació bibliogràfica són les del Gabinet de Llengua Catalana de la UAB¹. Les abreviatures emprades són: s/l.: sense lloc; s/n.: sense editorial; s/a.: sense any.

1. Documentació d'arxiu.

-Archivo del Congreso de los Diputados (Madrid):

Serie general: legajo 179/expedientes 10, 42; leg. 181/exp. 1; leg. 182/exp. 11; leg. 183/exp.s 1, 2; leg. 190/exp. 114; leg. 199/exp. 5; leg. 208/exp. 7; leg. 209/exp. 11; leg. 210/exp. 33; leg. 211/exp. 17; leg. 215/exp. 36, 125; leg. 216/exp. 43; leg. 220/exp. 13; leg. 222/exp. 38, 127; leg. 225/exp. 18; leg. 226/exp. 11.

Serie impresos: legajo 401/expedientes 11, 13.; leg. 433/exp. 3, 4, 5, 12; leg. 434/exp. 1, 6, 7, 10; leg. 476/exp. 2, 12; leg. 584/exp. 6; leg. 1143/exp. 1.

Serie documentación electoral: legajo 89/expediente 8.

Registros, vols. 57, 58.

Actas secretas del Congreso de los diputados. Desde 1857 hasta 18 ...

Actas secretas del Congreso de los diputados. Desde 1877 hasta ...

-Archivo del Ministerio de Asuntos Exteriores (Madrid):

Tratados del siglo XIX del Archivo General del Ministerio de Estado. N° 326^{1-B}.

-Archivo del Senado (Madrid):

Serie general: legajo 15/expediente 8; leg. 22/exp. 3; leg. 24/exp. 2; leg. 33/exp. 1; leg. 36/exp. 3; leg. 40/exp. 4; leg. 42/exp. 4; leg. 46/exp. 2; leg. 47/exp. 5; leg. 49/exp. 1; leg. 63/exp. 5; leg. 70/exp. 6; leg. 71/exp. 1, 2; leg. 73/exp. 4, 9; leg. 78/exp. 1; leg. 87/exp. 6; leg. 88/exp. 1; leg. 92/exp. 6, 7; leg. 94/exp. 8; leg. 102/exp. 1; leg. 104/exp. 5; leg. 114/exp. 6; leg. 119/exp. 8; leg. 122/exp. 2, 6; leg. 133/exp. 3; leg. 141/exp. 4; leg. 146/exp. 7; leg. 156/exp. 5; leg. 158/exp. 3; leg. 162/exp. 4; leg. 165/exp. 7; leg. 166/exp. 3; leg. 175/exp. 8; leg. 192/exp. 5, 6; leg. 208/exp. 4; leg. 209/exp. 4; leg. 225/exp. 1; leg. 234/exp. 3; leg. 251/exp. 7; leg.

1. GABINET DE LLENGUA CATALANA, UAB: *Les referències ...*

258/exp. 9; leg. 259/exp. 7; leg. 261/exp. 4; leg. 263/exp. 4; leg. 266/exp. 1; leg. 269/exp. 9; leg. 293/exp. 5; leg. 294/exp. 7; leg. 300/exp. 3; leg. 303/exp. 9; leg. 312/exp. 1; leg. 313/exp. 1; leg. 323/exp. 3, 4; leg. 328/exp. 7; leg. 331/exp. 8; leg. 333/exp. 8; leg. 334/exp. 4; leg. 338/exp. 1; leg. 339/exp. 1; leg. 346/exp. 3; leg. 350/exp. 2; leg. 359/exp. 2; leg. 377/exp. 4; leg. 388/exp. 4; leg. 403/exp. 2; leg. 407/exp. 5; leg. 436/exp. 4; leg. 438/exp. 1; leg. 442/exp. 5; leg. 445/exp. 3; leg. 469/exp. 3; leg. 471/exp. 3, 5; leg. 485/exp. 1; leg. 501/exp. 6; leg. 531/exp. 1; leg. 900/exp. 3.

Actas de las sesiones secretas de 1881 a 1894.

-Archivo Histórico Nacional (Madrid):

Sección de fondos contemporáneos/ Ministerio del Interior/ Serie general/ Siglo XIX. Legajos nº 383, 458, 505, 525, 548, 1359, 1669, 2195, 2252, 2583.

-Arxiu del Foment del Treball Nacional (Barcelona):

Sèrie Fomento de la Producción Española.

Actas: tom 11-06-1876/ 24-02-1884; tom 15-05-1876/ 28-08-1878; tom 04-09-1878/ 09-07-1884.

Correspondencia: tom 15-05-1876/ 01-02-1882; tom 03-10-1883/ 20-07-1888.

Caja 17-VI-1876/ XII-1880.

Diario 17-VI-1876/25-IV-1879.

Orden numérico de socios, 1885-86-87.

Volums "Estudios agrícolas", núm. 3, 5, 9.

Volum "Estudios económicos", núm. 10.

Volum "Propaganda y defensa", núm. 3.

Volum "Varios títulos", núm. 7.

Sèrie Fomento de la Producción Nacional.

Actas: tom núm. 3 (09-09-1873/ 11-08-1875); tom núm. 4 (18-08-1875/ 13-10-1877); tom núm. 5 (20-10-1877/ 23-07-1879); tom "Juntas Generales" (09-01-1869/ 06-07-1879).

Correspondencia: tom 17-12-1874/ 16-03-1877; tom 17-03-1877/26-12-1878; tom 02-01-1879/20-08-1879 [en part, correspon a l'IFTN].

Índice de los Sres. Asociados. 1872.

Mayor 1-VII-1873/ 30-IX-1879.

Sèrie Fomento del Trabajo Nacional.

Registro de asociados 1877-1887 [correspon al FPE].

Volums "Estudios económicos", núms. 1, 6, 7.

Volums "Estudios varios" [sense numerar].

Volum "Necrologías" [un sol volum].

Volums "Varios" [sense numerar].

Volums "Varios títulos", núms. 8, 10.

Sèrie Instituto de Fomento del Trabajo Nacional.

Comunicaciones: tom núm. 2 (15-04-1881/ 12-01-1887); tom núm. 3 (30-08-1882/04-06-1883); tom núm. 4 (31-05-1881/ 17-11-1881); tom núm. 5 (17-11-1881/ 25-08-1882); tom núm. 6 (07-06-1883/ 15-12-1883).

Actas: tom núm. 1 (17-07-1879/12-09-1881); tom "Juntas Generales" (14-01-1882/ 07-06-1885).

Altas y bajas de socios, 1881-1882.

Índice alfabético de industriales radicados en la provincia de Barcelona.

Volum "Estímulo y Fomento", núm. 5.

Sèrie Instituto Industrial de Cataluña.

Actas: tom 19-01-1879/ 06-07-1879.

Correspondencia: tom 09-06-1870/ 08-10-1875; tom 13-01-1876/ 03-07-1879.

Caja 1-I-1863/ 30-IX-1879.

Mayor 1-I-1863/ 1-X-1879.

Volums "Propaganda y defensa", núms. 2, 4.

Sèrie varis.

Comisión lanera:

Actas 22-02-1881/ 01-03-1881.

Comisión de estudios sobre la legislación aduanera:

Actas 16-10-1874/ 05-05-1875 (sección de industria).

Actas 03-10-1874/18-12-1875.

Gran Manifestación proteccionista, 26 Junio 1881. Apuntes.

Sèrie papers de l'antic arxiu que es troben al dipòsit de llibres:

Lligall núm. 2: documentos varios (1882 y ...).

Lligall núm. 4: comunicaciones FPE 1877.

Lligall núm. 5: comunicaciones IFTN, 1882, 1884. Apuntes para la Reforma de las Ordenanzas de Aduanas. Sèrie fons recuperat.

Lligall núm. 7: folletos varios 1876-1896.

-Arxiu del Govern Civil de Barcelona:

Libro de registro de asociaciones, tomo 1.

Registro de las sociedades católicas, científicas, de intereses materiales, de recreo y mixtas establecidas en esta capital y pueblos de la misma, tomo 1.

-Arxiu Històric Comarcal d'Igualada:

1879: lligall E, núms. 3, 4; lligall F, núm. 5.

1880: lligall B, núms. 1, 6; lligall C, núm. 8.

1881: lligall C, núm. 1; lligall D, núm. 2.

1882: lligall A, núms. 2, 4.

1883: lligall D, núms. 1, 8.

1884: lligall A, núm. 7; lligall C, núm. 2.

1885: lligall B, núm. 3.

1887: lligall D, núms. 9, 10.

1893: lligall A, núm. 1.

-Arxiu Històric de la Ciutat de Manresa:

Lligalls "Ferrocarrils" I, II, III, IV, V.

-Arxiu Històric Municipal de Barcelona (Casa de l'Ardiaca):

Documentacions personals núm. 6-D/ documentació personal de Salvador Sanpere i Miquel/ vol. XV: papers particulars.

Fulls volants, volums 1855-1877 i 1876-1887.

-Arxiu Històric Comarcal de Vilanova i la Geltrú:

núm. 6.6. Comunicacions: camins, carreteres, ponts, ports. Lligall núm. 2149: "Ferrocarril: correspondència".

núm. 10.4. Eleccions a Corts. Lligall núm. 2706: "Eleccions a Corts 1864-1891".

-Biblioteca-Museu Víctor Balaguer:

.Sèrie Manuscrits i Epistolari Víctor Balaguer (antiga): núms. 126, 208, 228, 229, 231, 232, 289, 299, 310, 311, 312, 313, 326, 328, 329, 330, 331, 345, 351, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 384, 389, 390, 426 (4 toms), 430, 431, 432, 433, 434, 436, 461, 462, 463, 464, 495, 496, 519, 520, 521, 929, 931, 934, 950, 964.

.Sèrie Epistolari Víctor Balaguer (nova): 1842-1871.

.Sèrie Epistolari Víctor Balaguer (inèdita): 1872-1874.

.Sèrie fullets: "Articles sobre Víctor Balaguer", "Balaguer. Datos biográficos" (3 toms), "Balaguer. Documentos", "Piezas sueltas", "Títols de Víctor Balaguer", "Balaguer. Biografía".

.Dietaris Víctor Balaguer, 1885, 1891-96.

-Museo Lázaro Galdiano (Madrid):

Fondo Epistolar Cánovas del Castillo: legajo 6/ carpetas 1, 5.; leg. 22/ carp. 8; leg. 30/ carp. 3; leg. 44/ carp. 10; leg. 50/ carp. 12.

-Registre Mercantil de Barcelona:

Full núm. 1049: "Ferrocarril y Minas de Berga".

Full núm. 2304: "Banco Hispano-Colonial".

2. Publicacions periòdiques de l'època.

-La Alianza Protectora de los Pueblos. Periódico proteccionista de las Ligas de Contribuyentes de Rubí, Esparraguera, Piera, Bruch y Capellades, Igualada, Cervera, Ribera de Sió y Solsona, Agramunt, Pons, Oliana y Orgañá, Seo de Urgel y Valles de Andorra (Igualada), nº 10, Igualada, 8 de Junio de 1884.

Localització: Biblioteca de "La Caixa" (Igualada).

Contingut: publicació amb seu (teòrica) a Igualada i lligada a Tomàs Martí i el seu projecte de *Ferrocarril Transversal del Principado de Cataluña*.

-El Bien Público. Diario político, mercantil y literario (Madrid). Setembre 1880/gener 1881.

Localització: Hemeroteca Municipal de Madrid.

Contingut: diari madrileny que centra la seva atenció en les informacions econòmiques. Dóna molta informació de temes catalans. Manté una línia proteccionista.

-Boletín de la Revista General de Legislación y Jurisprudencia. Periódico oficial del Ilustre Colegio de Abogados de Madrid. Madrid: Imprenta de la Revista de Legislación. Gener 1875/desembre 1885. Toms 46-75.

Localització: Biblioteca de Ciències Socials de la UAB.

Contingut: recopilació legislativa, combinada amb alguns articles d'opinió. Cada any consta d'un nombre variable de toms, normalment de dos a quatre, que disposen dels corresponents índexs alfabètics i per matèries. Apareix bona part de la legislació del període analitzat, tot i que no pas tota.

-Boletín de la Sociedad Económica Barcelonesa de Amigos del País (Barcelona). 1878-1884.

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: de periodicitat força irregular, aquesta publicació estava concebuda més aviat com a recull de documents elaborats per la societat.

-Boletín del Ateneo Barcelonés (Barcelona). 1879/1883.

Localització: Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès.

Contingut: informació de l'entitat i memòries de temes varis fetes a partir de l'Ateneu. Inclou els discursos inaugurals, en els que el president analitza algun tema.

-Boletín del Círculo de la Juventud Mercantil (Barcelona). 1885.

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: publicació mensual, òrgan de la corporació. Inclou una part doctrinal, informacions de l'associació i informacions oficials.

-Boletín Jurídico-Administrativo del Diccionario de la Administración Española, que ha publicado D. Marcelo Martínez Alcubilla. A partir de 1878: *Boletín Jurídico-Administrativo, apéndice al Diccionario de la Administración Española, peninsular y ultramarina por D. Marcelo Martínez Alcubilla.* Madrid: Imp. de la V. e hijas de A. Peñuelas; a partir de 1882: J. López, impresor; a partir de 1884: J. López Camacho, impresor. Anuario de: 1876, 1878-1885.

Localització: Biblioteca de la Facultat de Dret de la UB.

Contingut: recopilació de les disposicions legislatives, en forma de volums anuals. Disposa d'un índex alfabètic i d'una altre temàtic.

-Boletín Oficial de la Provincia de Barcelona. Novembre-desembre 1875.

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: publicació oficial. (Interessa els llistats de principals contribuents de la província en concepte de territorial i industrial, elaborats de cara a la convocatòria d'eleccions de 1876).

-Boletín Oficial de la Provincia de Gerona. Novembre-desembre 1875.

Localització: Arxiu Històric de Girona.

Contingut: publicació oficial. (Interessa els llistats de principals contribuents de la província en concepte de territorial i industrial, elaborats de cara a la convocatòria d'eleccions de 1876).

-Boletín Oficial de la Provincia de Lérida. Novembre-desembre 1875.

Localització: Arxiu de la Diputació de Lleida.

Contingut: publicació oficial. (Interessa els llistats de principals contribuents de la província en concepte de territorial i industrial, elaborats de cara a la convocatòria d'eleccions de 1876).

-Boletín Oficial de la Provincia de Tarragona. Novembre-desembre 1875.

Localització: Arxiu de la Diputació de Tarragona.

Contingut: publicació oficial. (Interessa els llistats de principals contribuents de la província en concepte de territorial i industrial, elaborats de cara a la convocatòria d'eleccions de 1876).

-Boletín Oficial del Ministerio de Fomento. Segunda serie. Madrid: Imprenta del Colegio Nacional de Sordomudos y de ciegos. Toms 1-12, 1876-1881.

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: recopilació de les disposicions del Ministeri. Exemplars setmanals, amb numeració correlativa per semestres. Índexs semestral, ordenats per seccions i categories de les disposicions legislatives.

-Boletín Oficial del Ministerio de Hacienda. Madrid: Imprenta Nacional. Toms 39-41, 1883-1885.

Localització: Biblioteca de Ciències Socials de la UAB.

Contingut: recopilació legislativa del Ministeri d'Hisenda per trimestres, agrupats en volums anuals. Amb índexs cronològics i alfabètics anuals.

-Butlletí del Centre Català (Barcelona). Juny 1882/febrer 1884.

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: publicació de periodicitat molt espaiada, que recull alguna informació de l'entitat, més una important part doctrinal.

-Centro Industrial de Cataluña (Barcelona). Agost 1880/desembre 1885.

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: quinzenari editat pel CIC, amb informacions de l'associació i un interès molt principal per la política aranzelària. Amb articles d'opinió proteccionista en una línia molt bel.ligerant.

-Colección legislativa de España (*Continuación de la colección de decretos*). Madrid: Imprenta del Ministerio de Gracia y Justicia. 1875-1886. Toms 114-136.

Localització: Biblioteca de la UB.

Contingut: recopilació de les lleis i reials decrets més significatius, agrupats per semestres. Dins de cada volum (que en alguns casos consta de dos toms), la legislació està ordenada cronològicament, indicant la data de sanció reial i de publicació a la *Gaceta de Madrid*. Té dos índexs: un per ministeris i un altre alfabètic (amb un criteri no sempre coincident amb les lleis que hom cerca). No conté tota la legislació.

-La Colmena de Igualada. Periódico semanal científico, literario y defensor de esta ciudad y su partido (Igualada), 1880-1881.

Localització: Biblioteca de "la Caixa" (Igualada).

Contingut: setmanari d'Igualada d'informacions comarcals. Tendència liberal.

-El Consultor Financiero. Revista semanal de los Ferrocarriles y de las Sociedades de Crédito (Barcelona). Desembre 1882/desembre 1885.

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: setmanari de Barcelona d'informacions econòmiques, dedicat sobretot (com s'indica al subtítol) a les societats financeres i ferroviàries.

-La Correspondencia de España. Diario universal de noticias. Eco imparcial de la opinión y de la prensa (Madrid). Octubre/desembre 1879.

Localització: Hemeroteca Municipal de Madrid.

Contingut: diari madrileny editat en forma de iuxtaposició de notícies breus, transcrites tal com arriben a la redacció, amb edicions de matí, de la tarda i de la nit. Sense grans articles d'opinió.

-Crónica de Cataluña (Barcelona). Gener/juny 1882.

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: diari liberal de Barcelona, lligat a la figura de Teodor Baró. Disposava d'una edició del matí, en format gran, i d'una altra de la tarda, en format més petit.

-Diario de Barcelona. Març/Juliol 1882, Febrer/març i maig/juny 1883.

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona, Biblioteca de Catalunya.

Contingut: diari conservador de Barcelona, amb edició de matí i de tarda. Informació general. Amb articles d'opinió de Mañé i Flaquer.

-Diario de las sesiones de Cortes. Congreso de los diputados & Diario de las sesiones de Cortes. Senado.

<i>Diario de las sesiones de Cortes. Congreso de los diputados.</i>			<i>Diario de las sesiones de Cortes. Senado.</i>		
<i>legislatura</i>	<i>anys</i>	<i>toms</i>	<i>legislatura</i>	<i>anys</i>	<i>toms</i>
1857	1857	2	1857	1857	1
1858	1858	2	1858	1858	1
1859	1858-59 (dis-solució: 1860)	5	1859	1858-59 (dis-solució: 1860)	2
1860-61	1860-61	5	1860-61	1860-61	2
1861-62	1861-62	6	1861-62	1861-62	2
1862	1862-63	2	1862	1862-63	1
1863-64	1863-64	5	1863-64	1863-64	2
1864-65	1864-65	5	1864-65	1864-65	2
1865-66	1865-66	5	1865-66	1865-66	2
1866-67	1867	2	1866-67	1867	1
1867-68	1867-68	2	1867-68	1867-68	1

Diario de sesiones de las Cortes Constituyentes [unicamerals]:					
<i>legislatura</i>		<i>anys</i>		<i>toms</i>	
1869		1869-71		15	
Diario de las sesiones de Cortes. Congreso de los diputados.			Diario de las sesiones de Cortes. Senado.		
<i>legislatura</i>	<i>anys</i>	<i>toms</i>	<i>legislatura</i>	<i>anys</i>	<i>toms</i>
1871	1871 (dissolució: 1872)	2	1871	1871 (dissolució: 1872)	2
1872	1872	1	1872	1872	1
1872-2a	1872	1	1872-2a	1872	1
1872-73	1872-73	4	1872-73	1872-73	2
Diario de sesiones de la Asamblea Nacional. Segundo periodo de la legislatura de 1872-73 [unicamerals]:					
<i>legislatura</i>		<i>anys</i>		<i>toms</i>	
1873		1873		1	
Diario de sesiones de las Cortes Constituyentes de la República Española [unicamerals]:					
<i>legislatura</i>		<i>anys</i>		<i>toms</i>	
1873-74		1873-74		4	
Diario de las sesiones de Cortes. Congreso de los diputados.			Diario de las sesiones de Cortes. Senado.		
<i>legislatura</i>	<i>anys</i>	<i>toms</i>	<i>legislatura</i>	<i>anys</i>	<i>toms</i>
1876-77	1876-77	8	1876	1876-77	3
1877	1877	8	1877	1877	2
1878 extraordinaria	1878	1	1878 extraordinaria	1878	1
1878	1878 (dissolució: 1879)	8	1878	1878 (dissolució: 1879)	4
1879-80	1879-80	9	1879-80	1879-80	5
1880-81	1880-81	1	1880-81	1880-81	1
1881-82	1881-82	11	1881-82	1881-82	7
1882-83	1882-83	10	1882-83	1882-83	8
1883-84	1883-84	1	1883-84	1883-84	1
1884-85	1884-85	12	1884-85	1884-85	9
1885-86	1885-86	1	1885-86	1885-86	1
1886	1886	5	1886	1886	3
1887	1887	9	1887	1887	7
1887-88	1887-88	11	1887-88	1887-88	7
1888-89	1888-89	6	1888-89	1888-89	4
1889-90	1889-90	13	1889-90	1889-90	9
1891	1891-92 (dissolució: 1893)	17	1891	1891-92 (dissolució: 1893)	11
1893-94 ²	1893-94	13	1893	1893-94	8
1894-95	1894-95	12	1894-95	1894-95	7
1896	1896-97 (dissolució: 1898)	10	1896	1896-97 (dissolució: 1898)	5
1898	1898-99	7	1898	1898-99	4
1899	1899-1900	15	1899	1899-1900	9
1900-01	1900-01	3	1900-01	1900-01	2
1901	1901-02	10	1901	1901-02	6
1902	1902	4	1902	1902	3
1903	1903-04	14	1903	1903-04	7
1904-05	1904-05	4	1904-05	1904-05	2
1905-06	1905-07	15	1905-06	1905-07	8
1907	1907-08	22	1907	1907-08	13

2. Tant al Congrés com al Senat, el primer volum d'aquesta legislatura apareix com a "1893", mentre que el darrer ho fa com a "1893-94".

Localització: volums consultats a la Biblioteca de Catalunya, Arxiu Històric Municipal de Barcelona (Casa de l'Ardiaca), Biblioteca del FTN, Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès, Biblioteca de Ciències Socials (UAB), Hemeroteca de la Facultat de Dret de la UB, Biblioteca de la UB i Biblioteca del Col·legi d'Advocats.

Contingut: veure el capítol 1.1.4. ("valoració de les fonts i bibliografia").

-El Eco de la Producción (Barcelona). Gener 1880/desembre 1885.

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona, Biblioteca del FTN.

Contingut: quinzenari editat per l'IFTN, amb informacions de l'entitat i dels moviments econòmics del país. Amb una especial atenció a la política aranzelària i a la situació de Madrid. Inclou articles d'opinió.

-El Eco de las Aduanas. Periódico de legislación del ramo e intereses mercantiles (Madrid). Gener 1881/desembre 1885.

Localització: Hemeroteca Municipal de Madrid.

Contingut: setmanari madrileny amb informacions tècniques del ram de duanes i algun article d'opinió, en sentit lliurecanvista. Conté informació periòdica de les activitats de l'ARAA.

-El Eco del Noya. Seminario de intereses morales y materiales (Igualada), 1879.

Localització: Biblioteca del Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada.

Contingut: setmanari d'Igualada d'informació comarcal. Tendència liberal, en línia amb els germans Godó.

-El Eco Guixolense. Periódico semanal dedicado exclusivamente a defender y fomentar los intereses morales y materiales de esta villa y comarca (Sant Feliu de Guíxols). A partir del núm. 55 (12-10-1879) afegeix a la capçalera: Órgano oficial de la Junta de defensa de la Industria Taponera. A partir del núm. 92 (11-7-1880) la capçalera passa a ser "Periódico literario y de intereses generales". Setembre 1878/juny 1883.

Localització: Arxiu Històric Municipal de Sant Feliu de Guíxols.

Contingut: setmanari dedicat a informacions locals. Dedicava una part significativa de les seves pàgines a informacions sobre el suro. Ja des del primer número, aposta decididament per les demandes dels fabricants de taps. Entre els mesos indicats, és l'òrgan oficial de la corporació d'aquest sector. El maig de 1881, però, una part de la redacció crea *El Guixolense*, Periódico semanal dedicado exclusivamente a defender y fomentar los intereses morales y materiales de esta villa y su comarca. Boletín órgano oficial de la Junta de Defensa de la Producción e Industrias Corcheras.

-El Economista Industrial (Madrid). Gener 1878/desembre 1880.

Localització: Hemeroteca Municipal de Madrid.

Contingut: setmanari madrileny, aparegut el 1876 i dedicat a la informació econòmica; el 1880 es transforma en "El Economista". Progressivament, es va decantant cap a postures favorables al lliurecanvi.

-La Época (Madrid). Octubre 1881/Maig 1882, Gener-febrer 1885.

Localització: Hemeroteca Municipal de Madrid, Biblioteca Nacional (Madrid).

Contingut: diari conservador madrileny d'informacions generals.

-Fomento de la Producción Española (Barcelona). Juliol 1876/desembre 1885.

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona, Biblioteca del FTN.

Contingut: publicació de periodicitat entre setmanal i quinzenal del FPE. Inclou informacions relatives a la pròpia associació i de tota mena d'afers econòmics, amb especial atenció a la política aranzelària i a informacions de l'activitat de Madrid. Amb nombrosos articles d'opinió.

-Fomento de la Producción Nacional (Barcelona). Gener 1875/juliol 1879.

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona, Biblioteca de Catalunya, Biblioteca del FTN.

Contingut: publicació de periodicitat entre setmanal i quinzenal del FPN, amb un contingut informatiu similar a l'anterior.

-Gaceta Agrícola del Ministerio de Fomento. Creada por la ley de 1º de Agosto de 1876. Madrid. 1ª época: toms 1-20 (1876-1881); 2ª época: toms 1-8 (1882-1883); 3ª época: toms 1-4 (1885).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: publicació del Ministeri de Foment orientada cap als temes d'interès per al sector agrari. Presentada en toms que abasten uns quants mesos, que consten de diversos lliuraments, sense diferenciació entre si, en tenir la numeració de pàgines correlativa i en no tenir cap capçalera a l'inici de cadascun d'ells. Inclou una part divulgativa, amb gravats, i una altra més orientada a les disposicions legals que van apareixent en cada moment. Disposa d'un índex de matèries i un altre d'autors.

-Gaceta de la Producción Lanera (Terrassa). Gener 1884/desembre 1885.

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: quinzenari de Terrassa editat per Francesc Giralt Serrà, fabricant de panys i novetats en llana. Inclou informacions tècniques del ram i una secció d'opinió, a càrrec de Josep Roca i Galés.

-Gaceta de los Caminos de Hierro. Canales. Minas. Telégrafos. Gas. Navegación. Seguros-Bancos. Sociedades de crédito (Madrid). 1876/1878, 1880, 1882-1883.

Localització: Hemeroteca Municipal de Madrid, Biblioteca Nacional (Madrid).

Contingut: setmanari madrileny que aporta abundant informació de tot allò relatiu als ferrocarrils: juntes d'accionistes, memòries, horaris i taxes, obres, tramitació d'afers, inauguracions, cotització en borsa, etc. En un segon pla, es tracta dels temes enumerats al subtítol.

-Gaceta de Madrid. Gener 1875/desembre 1886.

Localització: Biblioteca de la UB.

Contingut: publicació diària oficial de la legislació de l'Estat: lleis, projectes de llei, reials decrets, reials ordres, circulars, instruccions i reglaments. La legislació principal se situa a les primeres planes, ordenada per ministeris. Al final del mes, inclou un índex cronològic i, al final del trimestre, un índex alfabètic de legislació, en el que la part principal d'aquests està ordenada per ministeris. Hi ha alguna legislació menor, sobretot de nomenament de càrrecs i comissions, que és inèdita, és a dir, que no arriba a publicar-se mai a la *Gaceta*.

-Guía oficial de España. (Volums anuals; la data d'edició coincideix amb la de vigència de cada volum; per a 1872-73 és 1873)

.*Guía de forasteros para el año ...* (1869, 1870). Madrid: Imprenta Nacional.

.*Guía de forasteros. Año económico de ...* (1871, 1872-73). Madrid: Imprenta Nacional.

.*Guía oficial de España. Anuario Histórico-Estadístico-Administrativo.* 1873-74. Madrid: Imprenta Nacional, 1874.

.*Guía oficial de España ...* (1875 a 1886) Madrid: Imprenta Nacional.

.*Guía oficial de España ...* (1887 a 1890). Madrid: M. Minuesa de los Ríos, impresor.

.*Guía oficial de España ...* (1891 a 1893). Madrid: Manuel Minuesa de los Ríos.

.*Guía oficial de España ...* (1894 a 1900). Madrid: Viuda de M. Minuesa de los Ríos.

.*Guía oficial de España. 1901.* Madrid: Sucesora de M. Minuesa de los Ríos, 1901.

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer, Biblioteca de Catalunya.

Contingut: guia de molt diversos temes, ordenats en la seva majoria segons els àmbits d'actuació dels ministeris. En el cas de cada càrrec concret, consta sols el personatge que l'està ocupant en el moment de tancar l'edició, que és a principis de cada any: no apareixen, per tant, els que l'han exercit entremig. Molt orientada cap l'elit del sistema: *grandes de España* i noblesa, Casa Reial, poder judicial, Corts, autoritats eclesiàstiques i Exèrcit i Armada. Inclou un índex general i un alfabètic de cognoms. Aquest darrer, però, no apareix a tots els volums i, a més, presenta algunes incorreccions, la més freqüent de les quals sol ser la no inclusió de totes les vegades en què un determinat personatge apareix realment.

-El Guixolense. Periódico semanal dedicado exclusivamente a defender y fomentar los intereses morales y materiales de esta villa y su comarca. Boletín órgano oficial de la Junta de Defensa de la Producción e Industrias Corcheras (Sant Feliu de Guíxols). A partir del núm. 56 (1-5-1881), la capçalera és: Defiende y fomenta los intereses del país. Boletín órgano oficial de la Junta de Defensa de la Producción e Industrias Corcheras. Abril 1880/setembre 1881.

Localització: Arxiu Històric Municipal de Sant Feliu de Guíxols.

Contingut: setmanari dedicat a informacions locals, creat per una part de la redacció d'*El Eco Guixolense* i com a escissió d'aquest. Assumeix la representació oficial de la corporació dels fabricants dels taps de suro, que anteriorment havia estat representada durant uns mesos per l'altra publicació.

-La Hacienda y el Comercio. Revista decenal financiera y mercantil (Madrid). Desembre 1884/desembre 1885.

Localització: Biblioteca Carandell (Ciències Socials UAB).

Contingut: desenari madrileny d'informacions econòmiques, amb un marcat caràcter lliurecanvista.

-La Izquierda Dinástica (Madrid). Gener 1884.

Localització: Hemeroteca Municipal de Madrid.

Contingut: diari madrileny proper a l'agrupació política del mateix nom.

-El Liberal (Madrid). Juny 1884, Febrer-març 1885.

Localització: Hemeroteca Municipal de Madrid.

Contingut: diari liberal madrileny d'informacions generals.

-La Mañana (Madrid). Abril 1876/juliol 1882.

Localització: Hemeroteca Municipal de Madrid, Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: diari madrileny molt vinculat a Víctor Balaguer. Segueix una línia política en sintonia amb el Partit Constitucional, després liberal-fusionista; quan Balaguer, es va separant del partit per acostar-se als sectors de la ILD, segueix aquesta orientació. Dirigit per Pedro Diz Romero, que sortirà diputat per Olot el 1881. Aporta molta informació dels temes catalans gestionats a Madrid. Té una important part dedicada a informacions literàries i a seguir la trajectòria de Balaguer en aquest terreny.

-El Porvenir de la Industria. Periódico de Ciencias, Industria, Agricultura y Comercio, ilustrado con numerosos grabados y preciosas láminas litografiadas (Barcelona). 1881-1885.

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: informació sobre indústria, ferrocarrils i temes relacionats: invencions, legislació, empreses. Inclou gravats i un índex anual. A diferència d'altres publicacions d'aquest tipus, no conté articles doctrinals (proteccionistes).

-La Producción Nacional. Crónicas ilustradas de la Exposición Universal de Filadelfia (Madrid). A partir del núm. 28 (2-12-1876) el subtítol és *Crónicas ilustradas de exposiciones nacionales y extranjeras*. Maig 1876/febrer 1877.

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: com els subtítols indiquen, inicialment aquesta publicació, de periodicitat setmanal, estava destinada a divulgar el màxim d'informacions sobre l'Exposició Universal de Filadèlfia de 1876, però posteriorment reorienta la seva línia cap tota mena d'exposicions. Reprodueix correspondències dels llocs en els que es realitzen les exposicions i ho combina amb informacions de sectors econòmics diversos, però sobretot agraris i curiositats. Inclou una part gràfica, amb gravats.

-Repertorio de legislación. Publicado por la Revista de los Tribunales. 2ª época. Madrid: Góngora, editores. Toms 5-9 (1882-1886).

Localització: Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès.

Contingut: recopilació legislativa anual, ordenada cronològicament. Inclou lleis, reials decrets, reials ordres i altres disposicions. Disposa d'un índex cronològic i un altre temàtic.

-Revista de la Asociación de Navieros y Consignatarios de Barcelona. Gener 1884/desembre 1885.

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: revista de periodicitat mensual editada per l'ANCB, amb informacions de les activitats de l'associació i una important part dedicada a articles d'opinió.

-Revista del Centro Agronómico Catalán (Barcelona). Maig 1879/desembre 1882.

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona, Biblioteca del FTN.

Contingut: revista de periodicitat mensual editada per aquesta associació. Centra molt la seva atenció al tema de la fil·loxera, amb una postura discrepant de la de l'IACSI en aquest afer.

-Revista del Instituto Agrícola Catalán de San Isidro (Barcelona). Gener 1875/desembre 1885.

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: revista de periodicitat mensual editada per l'IACSI, amb informacions de les activitats de l'entitat i de temes agraris en general, més una part d'articles de fons de contingut més doctrinal.

-Semanario de Igualada. Periódico de intereses morales y materiales (Igualada), 1884-1886.

Localització: Biblioteca de "la Caixa" (Igualada).

Contingut: setmanari d'Igualada d'informació comarcal. S'oposa al grup dels germans Godó.

-La Vanguardia (Barcelona). Març/abril 1882, Febrer-març i maig-juny 1883.

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: diari liberal de Barcelona, impulsat pels germans Godó. Informacions generals.

3. Bibliografia de l'època I: fulls volants.

-A los propietarios de fincas urbanas de Barcelona y de su zona de Ensanche. Barcelona: Imp. del Diario de Barcelona, 23 de Marzo de 1872.

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: manifest de fundació de l'APFUBZE i primer reglament de l'entitat.

-[ASOCIADOS DEL FOMENTO DE LA PRODUCCIÓN NACIONAL]. Barcelona: s/n., 12 Mayo de 1876.

Localització: Arxiu del FTN.

Contingut: convocatòria d'una reunió de socis del FPN del 14-5-1876 amb l'objectiu de crear una nova corporació –el FPE– escindida de l'anterior.

- ASOCIACIÓN DE NAVIEROS Y CONSIGNATARIOS DE BARCELONA:** *Exposición que eleva al Excmo. Sr. Ministro de Hacienda la ...* Barcelona: Imp. Barcelonesa, 19 de febrero de 1878.
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: valoració crítica de les darreres modificacions aranzelàries incloses als pressupostos de 1877 i dels acords comercials i propostes de mesures de regeneració de la marina mercant.
- [AYUNTAMIENTO CONSTITUCIONAL DE BARCELONA]:** *A las Cortes.* Barcelona: s/n., 22 Mayo de 1877.
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: observacions de l'Ajuntament al projecte de llei de pressupostos, des del punt de vista de l'impost de consums.
- BALAGUER, Víctor:** *De instrucción pública. Carta abierta al Sr. Antonio Sánchez Pérez.* Villanueva y Geltrú, Diciembre de 1899, s/n.
Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.
Contingut: resposta a la carta oberta que Antonio Sánchez li adreça a través de "La Ilustración Artística", en la que Balaguer insisteix en la necessitat de potenciar la instrucció pública i de crear un ministeri, alhora que fa un repàs dels seus actes en aquest terreny.
- , *¡Por España y para España!* Villanueva y Geltrú: Juan, Víctor y Demetrio Oliva—Biblioteca-Museo Balaguer, 10 de Noviembre de 1896.
Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.
Contingut: reimpressió d'un article publicat per Víctor Balaguer a *El Liberal* de Madrid el 8-11-1896, en el que mostra la seva faceta més espanyolista, tot condemnant la sublevació cubana i fent una veritable apologia de l'espanyolitat de l'illa i del paper de l'Exèrcit com a sufocador d'aquella.
- , **[B., V.]**: *Filipinas por España.* Villanueva y Geltrú: Oliva e hijos—Biblioteca-Museo Balaguer, [1896].
Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.
Contingut: reimpressió d'un article publicat per Víctor Balaguer a *El Liberal* de Madrid el 22-11-1896, amb motiu d'un número monogràfic dedicat per aquest diari a l'arxipèlag filipí. Es tracta d'una nova mostra de la faceta més espanyolista de Balaguer, que condemna la sublevació i rebutja qualsevol via d'autonomia. No obstant, en aquest treball torna a defensar la idea de promocionar i de donar a conèixer l'arxipèlag.
- , *Memoria leída por el Excmo. Sr. D. ... al dar posesión a la Junta Consultiva de la Biblioteca-Museo-Balaguer de Villanueva y Geltrú.* [Villanueva y Geltrú]: Oliva, 1º de Enero de 1900.
Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.
Contingut: discurs de Balaguer fet en el moment de cedir definitivament a Vilanova i la Geltrú la Biblioteca-Museu que duu el seu nom, amb les darreres reformes i ampliacions ja fetes. Inclou també unes bases que el fundador de la institució considera necessàries a l'hora de redactar els estatuts i el reglament del centre
- BOSCH Y LABRÚS, Pedro:** *A mis electores.* Barcelona: Imp. de Domenech, 10 de Abril de 1876.
Localització: Arxiu del FTN.
Contingut: document elaborat per Bosch i Labrús en el moment de produir-se dins del FPN el qüestionament de la seva activitat com a diputat per l'afer dels vapors filipins, que duria a l'escissió del FPE. En ell justifica la seva trajectòria i reitera les bases del "proteccionisme harmònic".
- CAMPO, marqués de:** *A las Cortes.* Madrid: s/n., 1 de Junio de 1883.
Localització: Arxiu del Congrés dels diputats.
Contingut: el marquès de Campo, important home de negocis valencià, aprofitant la seva condició de senador proposa a les Corts la rescissió del contracte amb la seva rival *Compañía Trasatlántica*, pel servei de vapors-correus subvencionats a les Antilles.
- "CENTRO INDUSTRIAL DE CATALUÑA":** *Exposición al Excmo. Sr. Presidente del Consejo de Ministros, en representación del Gobierno español, por la asociación titulada ..., establecida en Barcelona.* Barcelona: Imp. Tasso, 1881.
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: exposició adreçada a Sagasta poc després de constituir-se el Govern liberal de 1881, en la que el CIC demana al nou executiu una combinació de liberalisme polític amb una política econòmica de protecció al treball nacional.
- La comisión organizadora de la manifestación de productos catalanes de ciencias, letras y bellas artes, agricultura e industria, improvisada en obsequio de S.M. el Rey D. Alfonso XII (Q.D.G.) en el edificio de la Universidad de Barcelona, a los expositores.** Barcelona: Imp. de J. Jepús, 20 de Marzo de 1877.
Localització: Arxiu del FTN.
Contingut: manifest d'agraïment a tots els expositors que varen participar en aquest acte.

- COMISIÓN PERMANENTE DE ARROCEROS DE LA PROVINCIA DE VALENCIA:** *Cuestión de arroces.* Valencia: s/n., 30 Abril 1882.
Localització: Arxiu del Congrés.
Contingut: la comissió polemítza amb la casa comercial santanderina Pérez y Odriozola repecte la pretensió d'aquesta d'importar arrossos amb closca de l'Índia de cara a la seva reelaboració i reexportació a les Antilles, en règim duaner d'admissió temporal.
- COMPAÑÍA DEL FERROCARRIL TRASVERSAL DEL PRINCIPADO DE CATALUÑA:** *Línea de Tarragona a Rosas pasando por Valls, Igualada, Manresa, Vich y Figueras.* Barcelona: s/n., Noviembre 1883.
Localització: Arxiu Històric de la Ciutat de Manresa.
Contingut: informació de l'activitat i projectes de la de la companyia.
- DIRECTORIO DE LA LIGA NACIONAL DE CONTRIBUYENTES:** [sense títol]. Madrid: s/n., Marzo de 1884.
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: es planteja a les lligues de contribuents locals la necessitat d'influir a les eleccions a Corts de 1884, tot afavorint el triomf de candidats amb plantejaments econòmics propers als defensats per les lligues.
- Dos palabras sobre la fusión de los Centros proteccionistas de Barcelona a los señores Socios de los mismos.** Barcelona: Imp. de N. Ramírez y C^a, 1° Agosto de 1879.
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: document elaborat pels comissionats de l'IIC i del FPN, desmentint les acusacions dels del FPE, en el moment en què tots tres centres havien de fusionar-se en un de sol i la darrera corporació fa marxa enrera.
- Españoles honrados.** S/l., s/n., s/a.
Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer (Manuscrits 363/125).
Contingut: treball anònim publicat en el context de l'aprovació del nou reglament de contribució industrial i del tractat de comerç amb França, en el que s'insisteix en un to força dur en l'oposició entre la Cort burocràtica i parasitària i la Catalunya productora, per concloure demanant postures de força en la defensa dels interessos industrials catalans.
- Excmo. Sr. Ministro de Hacienda.** Cádiz: s/n., 3 de Marzo de 1877.
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: petició contrària al projecte de reestanc de la sal, previst al pressupost d'ingressos per a 1877-78.
- Ferrocarril de Sarrià a Barcelona.** Barcelona: Imp. de C. Miró y C^a, 18 Noviembre 1879.
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: els autors, propietaris immobiliaris de l'Esquerra de l'Eixample, polemitzen amb alguns accionistes de la línia de ferrocarril tramvia de Barcelona a Sarrià, arran d'un escrit aparegut a la premsa el 26-10-1879.
- FOMENTO DE LA PRODUCCIÓN ESPAÑOLA:** *Sr. Presidente de la Liga de Contribuyentes ...* Barcelona: s/n., 24 de Enero de 1878.
Localització: Arxiu del FTN.
Contingut: imprès-tipus que el FPE envia a les lligues de contribuents, amb les que manté relació estable, demanant que enviïn informacions a la Direcció General de Duanes de cara a elaborar l'estadística de preus de 1877 amb fiabilitat.
- , [sense títol]. Barcelona: s/n., 20 de Agosto de 1878 [dos fulls volants sense títol i amb la mateixa data].
Localització: Arxiu del FTN.
Contingut: es tracta de dos impresos-tipus. L'un està adreçat a diverses persones residents a Cuba, tot incitant-les a crear associacions similars al FPE. L'altre, reproduïx el document fundacional del FPN de desembre de 1868, tot afegint que el FPE el manté ara en tota la seva integritat.
- , *Excmo. Sr.* Barcelona: s/n., 9 de Octubre de 1878.
Localització: Arxiu del FTN.
Contingut: imprès-tipus escrit com a petició de dades per elaborar les respostes a les informacions especials aranzelàries llanera i naviliera.
- , *Manifiesto al País que la Junta Directiva del ... somete a la aprobación de los concurrentes a la gran Manifestación proteccionista de 26 de junio de 1881.* Barcelona: Imp. de L. Domenech, 1881.
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: text elaborat amb motiu de l'acte proteccionista organitzat pel FPE el 26-6-1881, amb destí a ser llegit al final dels parlaments. Es troba també reproduït al final del fullet dedicat a aquest acte.
- , *Gran manifestación proteccionista iniciada por el ... Con el concurso y apoyo de asociaciones y corporaciones científicas, literarias, artísticas, económicas, de artes y oficios, obreros y prensa periódica. Manifiesto al país aprobado por aclamación en las reuniones celebradas el día 26 de Junio de 1881 en el Circo Ecuestre y teatros de Novedades, Tivoli, Buen Retiro y Español.* Barcelona: Imp. de L. Domenech, 26 de Junio de 1881.

Localització: Arxiu del FTN.

Contingut: conté el mateix text que l'anterior full volant, tot indicant que ha estat aprovat pels assistents a l'acte. Inclou també els components de les Meses dels cinc actes celebrats simultàniament.

- , *Los vinos españoles y el tratado con Inglaterra. Exposición elevada por el ...*, al Excmo. Sr. Presidente del Consejo de Ministros. Barcelona: s/n., 16 de Febrero de 1881.

Localització: Arxiu del FTN.

Contingut: rèplica a l'exposició que l'ARAA havia adreçat a Sagasta, just després de formar govern, demanant la rebaixa de drets a l'aranzel espanyol per negociar una rebaixa a l'escala alcohòlica anglesa.

- FOMENTO DE LA PRODUCCIÓN NACIONAL:** *Exposición que el ... eleva al Excmo. Sr. Ministro de ultramar para que sean atendidas las justas reclamaciones de los habitantes de aquella Antilla, reformando la legislación actual acerca de las importaciones de azúcares en la Península.* Barcelona: Imp. de Ramírez y C^a, 5 de Diciembre de 1877.

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: reivindicació d'un sector econòmic de fora de Catalunya fet pel FPN com un intent de demostrar que les seves demandes de proteccionisme són per a tots els sectors econòmics espanyols.

- GODÓ HERMANOS, MILÁ Y C^a:** *A las Cortes.* Barcelona: Imp. de Ramírez y Comp^a, Marzo de 1878.

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: exposició dels germans Godó a les Corts demanant modificacions aranzelàries per als filats de iute.

- Industriales.** Barcelona: s/n., 15 Agosto 1882.

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: full dedicat a l'afer del nou reglament de la contribució industrial, modificat a finals de 1881 amb el desacord dels industrials catalans, que en molts casos havien decidit no pagar-la. El full censura l'actitud d'alguns industrials, que es mostren disposats a trencar l'acte de protesta.

- Infracciones del contrato de correos marítimos entre la Península, Cuba y Puerto-Rico que motivan la rescisión en beneficio del Tesoro.** Madrid: s/n., 18 Junio 1883.

Localització: Arxiu del Congrés.

Contingut: l'anònim autor analitza les condicions del contracte entre l'estat de A. López (després, *Compañía Trasatlántica*), per demostrar que aquesta està incomplint diversos articles.

- INSTITUTO AGRÍCOLA CATALÁN DE SAN ISIDRO:** *Reformas del reglamento del ... acordadas por los Sres. Socios reunidos en Junta General y aprobados por el Excmo. Sr. Gobernador de la Provincia.* Barcelona: s/n., 15 de Abril de 1885.

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: reglament de la corporació, que introdueix algunes modificacions respecte el text de 1875.

- INSTITUTO DE FOMENTO DEL TRABAJO NACIONAL:** *A las clases productoras y contribuyentes de España.* Barcelona, s/n., 7 de Marzo de 1881.

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: document elaborat poc després de la formació del nou Govern liberal i davant del temor que aquest restableixi la base 5a de l'aranzel de 1869.

- , *Exposición que el ... ha elevado al Excelentísimo Sr. Presidente del Consejo de Ministros sobre varias cuestiones económicas.* Barcelona: s/n., 14 de Marzo de 1881.

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: igual que l'anterior, aquest document està elaborat poc després de la formació del nou Govern liberal i davant la por que aquest tiri endavant les tan temudes reformes aranzelàries. En aquest cas, però, es tracta d'una exposició adreçada directament al president del Govern, en la que es fa una reflexió no sols sobre la base 5a, sinó també sobre altres aspectes, com els tractats de comerç o el dret diferencial de bandera a les Antilles.

- , *La verdad sobre la cuestión de los vinos y el tratado de comercio con Inglaterra. Cuatro palabras a los productores nacionales en general y a los agricultores en particular.* Barcelona: Imp. Sucesores de Ramírez y C^a, 9 de Mayo de 1881.

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: rèplica a la campanya dels lliurecanvistes de l'ARAA a favor d'un tractat de comerç amb Gran Bretanya en base a una rebaixa de l'escala alcohòlica d'aquest país a l'entrada dels vins espanyols a canvi de compensacions a l'aranzel espanyol.

- , *Al país en general y a los contribuyentes en particular.* Barcelona: Imp. Sucesores de Ramírez y C^a, 25 de Junio de 1881.

Localització: Biblioteca del FTN.

- Contingut: manifest electoral de l'IFTN, en el que es demana clarament donar el vot als candidats reconegudament proteccionistes a les properes eleccions a Corts.
- , *Exposición al Excmo. Sr. Presidente del Consejo de Ministros, solicitando la celebración de un tratado de comercio entre España y la República de Venezuela*. Barcelona: Imp. Sucesores de Ramírez y C^a, 10 de Julio de 1881.
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: exposició al president del Govern en la que s'insisteix en la necessitat de concertar acords comercials amb els països que no poden representar una competència industrial a la part espanyola, concretada sobretot en els països llatinoamericans i, en aquest cas, en Veneçuela, país amb el que ja existien negociacions.
- , *A los Agricultores Riojanos, Navarros y Aragoneses*. Barcelona: Imp. Sucesores de Ramírez y C^a, 10 de Julio de 1881.
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: manifest elaborat per l'IFTN en rèplica a un altre full volant editat pels lliurecanvistes (possiblement de l'ARAA), en el que s'insistia en les tesis d'exclusivisme de les demandes de protecció fetes des de Catalunya.
- , *Proyecto de exposición que trata de elevar a las Cortes el ...* Barcelona: Imp. Sucesores de Ramírez y C^a, 26 de Octubre de 1881.
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: document elaborat per l'IFTN per a l'estudi de les corporacions, previ a esdevenir una exposició a les Corts. El tema central és l'oposició al restabliment de la base 5a de l'aranzel de 1869.
- , *El ... ha elevado al Excelentísimo Sr. Ministro de Hacienda la exposición siguiente, pidiendo que se suspenda la aplicación del Nuevo reglamento y tarifas de la contribución industrial*. Barcelona: Imp. de J. Jepús, 30 de Enero de 1882.
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: exposició adreçada al ministre d'Hisenda relativa al polèmic reglament de la contribució industrial de 31-12-1881 (que se superposarà a la campanya d'oposició al tractat de comerç amb França), en la que es planteja diverses demandes concretes.
- , *Exposición que el ... ha dirigido al Excmo. Sr. Ministro de Hacienda, acompañando su Memoria sobre los perjuicios que se irrogan a la industria y al comercio por las tarifas de la contribución industrial reformadas en 31 de Diciembre de 1881*. Barcelona: Imp. Sucesores de Ramírez y C^a, 8 de Marzo de 1882.
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: ampliació del full volant amb data de 30-1-1882, feta en base al R.O. de 6-2-1882 i que serveix de pròleg al treball *Memoria sobre los perjuicios que se irrogan a la industria y al comercio por las Tarifas de la Contribución Industrial*, editat en forma de fullet.
- , *A los contribuyentes*. Barcelona: Imp. Jepús, 9 Abril 1882.
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: manifest elaborat en rèplica al full publicat pel CUMM, en el que se censurava durament l'actitud dels industrials en la campanya contra el tractat de comerç amb França.
- , *Manifiesto que dirige a la Nación el ... a raíz y con motivo de los injustificable sucesos ocurridos en Lérida acerca del Tratado de comercio con Francia*. Barcelona: Imp. Sucesores de Ramírez y C^a, 18 de Abril de 1882.
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: manifest redactat després de la detenció de Ramon Soriano, comissionat per l'IFTN per què es traslladés a Lleida a cercar suport contra el tractat de comerç amb França i el projecte de restitució de la base 5a, en el que es protesta per les arbitrietats del governador civil i es reitera l'actitud proteccionista dels sectors econòmics de Lleida.
- , *A las Cortes*. Barcelona: Imp. Jepús, 4 de Mayo de 1882.
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: exposició a les Corts, feta a partir del document reproduït en forma de full volant i que duu data de 26-10-1881, centrat en demanar la no restitució de la base 5a de l'aranzel de 1869.
- , *Instituto de Fomento del Trabajo Nacional*. Barcelona: s/n., 24 de Octubre de 1882.
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: es tracta més aviat d'un document intern, encaminat a revitalitzar l'estructuració de l'entitat en seccions.
- , *El ... a las autoridades y al país*. Barcelona: Imp. Sucesores de Ramírez y C^a, 18 de Diciembre de 1883.
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: aquest treball s'elabora en el moment en què el Govern de la ILD signa el protocol o primer acord de "modus vivendi" amb Gran Bretanya, el desembre de 1883. En ell s'insinua ja el desencís de l'IFTN pels medis de pressió habituals, aspecte que s'evidenciaria un parell d'anys més tard.

—, *El ... al país*. Barcelona: Imp. Suc. Ramírez y C^a, 17 de Mayo de 1886.

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer (Manuscrits, núm. 229/125).

Contingut: document elaborat arran de la pròrroga de diversos acords comercials i de la signatura d'un de definitiu amb Gran Bretanya. En ell s'aprecia un fort desencís envers els diversos governs que s'han succeït al poder als darrers anys, junt amb la convicció de la inutilitat de qualsevol gestió. Per això, en lloc de tractar-se d'una exposició a les Corts, amb argumentacions concretes sobre el tema, el document es planteja en forma de manifest al país i, en especial, a les classes productores, amb reflexions generals de caire proteccionista i àcides crítiques al Govern.

-INSTITUTO INDUSTRIAL DE CATALUÑA: *Señor*. Barcelona: s/n., 1 de Abril de 1875.

Localització: Arxiu del FTN.

Contingut: exposició contrària a l'aplicació de la base 5a de l'aranzel de 1869, que complementa l'enviada el 29-1-1875.

—, *Exposición dirigida al Gobierno por el ... sobre la cuestión de Aranceles y tratados de comercio*. Barcelona: s/n., 9 Agosto de 1877.

Localització: Arxiu del FTN.

Contingut: exposició adreçada al Govern pel tema de les alteracions introduïdes a l'aranzel pels articles 28, 31 i 35 de la llei de pressupostos per a 1877-78.

-[INSTITUTO INDUSTRIAL DE CATALUÑA, FOMENTO DE LA PRODUCCIÓN NACIONAL, FOMENTO DE LA PRODUCCIÓN ESPAÑOLA]: *Sr. D. ...* Barcelona: s/n., 25 de Junio de 1879.

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: document-tipus elaborat per ser enviat als parlamentaris recentment electes, en el que s'analitza la situació econòmica del país i es conclou demanant llur suport en els treballs parlamentaris tendents a deslligar l'aranzel espanyol dels compromisos internacionals, per poder passar a un rearmament aranzelari.

-[JUNTA DIRECTIVA DE LA LIGA DE CONTRIBUYENTES DE BADAJOZ]: *A las Cortes*. Badajoz: s/n., 13 de Junio de 1877.

Localització: Arxiu del FTN.

Contingut: exposició adreçada a les Corts amb diversos arguments contra el projecte de nou impost proposat pel diputat Ramón Aranz i anomenat del "cuartillo por ciento", destinat en principi a amortitzar el Deute públic, però que gravaria també la circulació monetària.

-[JUNTA PROVINCIAL DE AGRICULTURA, INDUSTRIA Y COMERCIO DE CÁDIZ]: *Excmo. Sr. Ministro de Hacienda*. Cádiz: s/n., 15 de Marzo de 1877.

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: exposició adreçada al ministre d'Hisenda tot oposant-se al reestanc de la sal, previst al pressupost d'ingressos de 1877-78.

-[LIGA DE CONTRIBUYENTES DE BADAJOZ]: *Excmo. Sr.* Badajoz: s/n., 19 de Marzo de 1877.

Localització: Arxiu del FTN.

Contingut: exposició adreçada al ministre d'Hisenda, tot exposant diversos arguments contra el seu projecte d'incloure el reestanc de la sal al pressupost d'ingressos per a 1877-78.

-[LIGA DE CONTRIBUYENTES DE CÁDIZ]: *Excmo. Sr. Ministro de Hacienda*. Cádiz: s/n., 3 de Febrero de 1878.

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: exposició adreçada al ministre d'Hisenda, oposant-se al reestanc de la sal.

-[LIGA DE CONTRIBUYENTES DE CASTELLÓN DE LA PLANA]: *Excmo. Sr.* Castellón de la Plana: s/n., 14 de Agosto de 1877.

Localització: Arxiu del FTN.

Contingut: exposició al ministre d'Hisenda demanant-li que adopti les mesures necessàries per aconseguir una rebaixa dels drets aranzelaris francesos sobre els vins espanyols, que es troben en aquell mercat en una situació diferencial respecte els italians.

-LIGA DE CONTRIBUYENTES DE GRANADA: *La Liga de Contribuyentes de esta capital ha tenido la honra de poner en manos de S.M. el Rey, en la mañana de hoy, la exposición siguiente*. Granada: s/n., 1º de Abril de 1877.

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: exposició adreçada a Alfons XII tot aprofitant la seva visita a Granada, en la que es planteja la necessitat de reduir les despeses públiques, la moralització de l'administració i la necessitat d'eliminar l'empleomania.

—, [sense títol]. Granada: s/n., 3 de Agosto de 1877.

Localització: Arxiu del FTN.

Contingut: document elaborat com a resposta a la iniciativa d'alguns diputats, aplegats amb el nom de "sección económica", que pretenien organitzar un congrés nacional de lligues de contribuents. Com a conclusió, es demana la independència de les lligues respecte els partits polítics i els governs.

-LIGA DE CONTRIBUYENTES DE SEVILLA: *Contestación al interrogatorio general acerca de la valoración de los tejidos de lana, que da la ...* Sevilla: s/n., 6 de Febrero de 1879.

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: text elaborat per aquesta lliga per concòrrer a la informació especial aranzelària sobre els teixits de llana. És el mateix text que el publicat per la comissió especial aranzelària.

-[LIGA DE CONTRIBUYENTES DE VALLADOLID]: *A las Cortes.* Valladolid: Imp. de Torés y Martínez, 6 de Junio de 1883.

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: exposició adreçada a les Corts, en la que es rebutja l'increment de la contribució d'immobles.

-LIGA DE PROPIETARIOS, COMERCIANTES E INDUSTRIALES DE VALENCIA: *Exposición que la ... eleva a las Cortes contra la proposición del diputado D. Ramón Aranaz, sobre el impuesto transitorio del "cuartillo por ciento".* Valencia: s/n., 11 de Junio de 1877.

Localització: Arxiu del FTN.

Contingut: exposició adreçada a les Corts amb diversos arguments contra el projecte de nou impost proposat pel diputat Ramón Aranaz i anomenat del "cuartillo por ciento", destinat en principi a amortitzar el Deute públic, però que gravaria també la circulació monetària.

—, *Exposición que la ... eleva a las Cortes para que no se aumenten los derechos de introducción a los carbones minerales extranjeros.* Valencia: s/n., 27 de Junio de 1877.

Localització: Arxiu del FTN.

Contingut: exposició adreçada a les Corts amb motiu d'aquest increment aranzelari. L'argumentació central és que perjudica la indústria nacional, per la pujada de preus d'una primera matèria indispensable, i també la marina mercant, per la impossibilitat que tindria d'obtenir càrregues de retorn de la Gran Bretanya, sense que aquesta mesura afavoreixi la pròpia mineria espanyola.

-Manifestación de la industria y el trabajo nacional por medio del regalo de boda a la que va a ser Reina de España. Madrid: s/n., 31 de Diciembre de 1877.

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: circular adreçada a tots els interessats en aquesta iniciativa de Manuel María de Santa Ana, consistent en organitzar un regal representatiu del bo i millor de la indústria espanyola a Maria de las Mercedes, filla dels ducs de Montpensier, amb motiu del seu casament amb Alfons XII.

-Manifestación de los productos de la Agricultura, Industria, Ciencias y Artes de Cataluña, en obsequio de S.M. el Rey. A los productores catalanes. Barcelona: s/n., 1º de Febrero de 1877.

Localització: Arxiu del FTN.

Contingut: crida als industrials catalans per què participin en aquesta exposició improvisada en honor d'Alfons XII, amb motiu de la seva visita a Barcelona.

-PALOMO, José: *Sr. D. ...* Barcelona: s/n, 17 de Agosto de 1874.

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer (dins Manuscrits, sèrie inèdita, agost 1874).

Contingut: full volant de presentació del projecte de creació de la UBCP, adreçat a persones que puguin estar interessades en afiliar-s'hi.

-PARTIDO DE LA IZQUIERDA LIBERAL. JUNTA DIRECTIVA: *Sr. D. ... Presidente del Comité.* Madrid ... de Junio de 1885.

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: circular editada pel sector del partit —amb Becerra i López Domínguez al capdevant— que el juny de 1885 no s'integra al Partit Liberal. Adreçat als presidents dels comitès del partit, amb una petició de definició davant de la nova situació interna creada.

-PERERA, Juan Bautista: *Circular a los pueblos que debe favorecer el Tram-vía de Manresa, Suria, Cardona a Berga.* Barcelona: s/n., 29 de Setiembre de 1865.

Localització: Arxiu Històric de la Ciutat de Manresa.

Contingut: full volant editat quan Perera, després d'intensos treballs, ha aconseguit ja la concessió d'aquest tramvia. El mateix autor té diversos treballs més sobre aquest mateix tema, en format fullet.

-PICKMAN Y COMPAÑÍA: *Al Congreso de los Sres. Diputados de la Nación*. Sevilla: s/n., 26 de Febrero de 1885. Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer (Manuscrits, núm. 311/33).

Contingut: document elaborat per la gerència d'aquesta casa productora de ceràmiques instal·lada a La Cartuja de Sevilla. En ell s'analitza el "modus vivendi" amb Gran Bretanya, amb especial incidència en demostrar la greu competència que els productes britànics poden ocasionar al seu sector.

-[PUIG, Fernando]: [sense títol]. Madrid: Imprenta de Fortanet, s/a.

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer (Manuscrits, núm. 311/19).

Contingut: treball que el senador Puig presenta sense signar (la fixació de la seva autoria ve de la carta manuscrita que adreça a Víctor Balaguer tot acompanyant aquest document). En ell analitza detingudament el "modus vivendi" amb Gran Bretanya, especialment des del punt de vista de la no reciprocitat de les concessions mútues entre ambdues parts, així com de la inconseqüència del Partit Conservador per haver acceptat un projecte aranzelari en desacord amb els principis defensats des de l'oposició.

—, *La vinicultura y el discurso del señor Moret en Sevilla, carta dirigida al Excmo. Sr. D. Víctor Balaguer por el Senador D. ...*, Barcelona: Imp. Suc. Ramírez y C^a, 6 Septiembre 1887.

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer (Manuscrits, núm. 232/113).

Contingut: partint de les declaracions de Segismundo Moret a Sevilla, a les que aquest denominà com a *política econòmica del Govern*, Puig s'adreça públicament a Balaguer, company de gabinet de Moret, per palesar l'excessiva inclinació d'aquest al lliurecanvi. Aposta per una marxa de Moret del Govern i per una reorientació del mateix cap solucions proteccionistes, de la mà de Balaguer. Dedicava també la seva atenció en aquest treball a les falsificacions en el vi.

—, *El Impuesto de consumos. Consideraciones acerca de su substitución por el senador D. ...* [Barcelona], Henrich y Comp. Suc. Ramírez, s/n.

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: treball sense data, que caldria situar a finals dels anys vuitanta o principis dels noranta. En ell, Puig proposa la supressió de l'impost de consums, responsable al seu parer de frenar el desenvolupament del mercat interior espanyol, i la seva substitució per un tribut personal. Dedicava també força atenció a l'impost en relació a la situació dels vins. Inclou uns apèndixos.

-SOCIEDAD ECONÓMICA GADITANA DE AMIGOS DEL PAÍS: *Exposición que la ... eleva al Excmo. Sr. Ministro de Hacienda, a fin de que sea desechado el restablecimiento del estanco de la sal, si fuese propuesto en concepto de ingresos del presupuesto del Estado para el año inmediato de 1877 a 1878*. Cádiz: s/n., 5 de Marzo de 1877.

Localització: Arxiu del FTN.

Contingut: exposició adreçada al ministre d'Hisenda, tot rebutjant el seu projecte d'inclusió del reestanc del tabac al pressupost d'ingressos per a 1877-78.

-TARRAGONA DE EIXALÁ, Francisco: *ELECTORES de la circumscripción de esta ciudad*. Balaguer: Imp. de E. Corominas, 8 de Diciembre de 1882.

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer (Manuscrits 365/63).

Contingut: manifest electoral d'aquest candidat de la ILD a les eleccions provincials, en el que censura durament la situació de dependència política de Lleida, que fa que els seus representants siguin *cuneros*. Proposa també diverses mesures administratives de relançament econòmic.

-[XIQUEÉS, Ramón Magín]: *Exposición dirigida al Excmo. Sr. Ministro de Hacienda, pidiendo que los aceites líquidos de todas clases se declaren comprendidos en la partida num. 256 del Arancel vigente y paguen en consecuencia los 100 reales por cada 100 kilogramos que hoy exigen únicamente a los aceites de oliva*. Barcelona: s/n., 26 de Abril de 1877.

Localització: Arxiu del FTN.

Contingut: exposició adreçada al ministre d'Hisenda, en la que es demana un rearmament aranzelari per als olis per impedir l'entrada massiva d'olis estrangers, que suposaria que els de llavors vegetals passarien a pagar un 25% *ad valorem*.

-La Unión Barcelonesa de las Clases Productoras. S/I: Imp. de Ramírez y C^a, s/a.

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer (dins Manuscrits, sèrie inèdita, agost 1874).

Contingut: full volant de presentació del projecte de creació de la UBCP, ampliació de l'editat per José Palomo, en el que es presenta ja tots els serveis que ofereix la corporació.

-[UNIÓN BARCELONESA DE LAS CLASES PRODUCTORAS]: *Sr. D. ...* Barcelona: 31 de Enero del 1876. s/n.

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: full volant destinat a ser enviat a persones que podrien estar interessades en afegir-se a la recent creada corporació. Inclou la primera junta directiva i un extracte dels estatuts.

- , *Protector de la Institución S.M. el Rey Alfonso XII. Relación de los Sres. adheridos y socios honorarios. S/l., s/n., s/a.*

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: llistat alfabètic dels socis individuals i de les empreses adherits a la corporació, poc després de la seva creació.

- [UNIÓN DE LAS CORPORACIONES DE BARCELONA]: *Exposición que con motivo de la crisis que afecta a la nación eleva la ... a las Cortes.* Barcelona: s/n., treinta de Marzo de mil ochocientos setenta y ocho.

Localització: Arxiu del FTN.

Contingut: es tracta d'un dels escassos documents editats per aquesta coordinació de les corporacions de Barcelona. En ell s'analitza en un to fortament crític la situació de crisi econòmica per la que travessa el país, tot proposant diverses mesures hisendístiques i aranzelàries.

4. Bibliografia de l'època II: fullets.

- Actas de la reunión de representantes de las Ligas de Contribuyentes y Asociaciones análogas celebrada en Madrid el mes de Octubre de 1879.* Burgos: Imprenta de D. Timoteo Arnaiz, 1880 (47p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: informació d'aquesta cimera d'associacions econòmiques espanyoles que tenia com a objectiu la creació d'una lliga nacional de contribuents.

- Al Excmo. Sr. Ministro de Hacienda.* Valladolid: s/n., 8 de Julio de 1882 (11p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: document adreçat al ministre d'Hisenda, en el que es fa una reflexió entorn al nou impost de consums que ha de pagar l'oli d'oliva d'ús industrial, que coincideix amb les rebaixes aranzelàries introduïdes per la recentment aprovada restitució de la base 5a. Els autors demanen la no alteració de la situació del sector.

- ALMIRALL, Valentí:** *Lo "Cobden Club". Discurs llegit en la sessió inaugural dels treballs del any lo dia 16 d'Octubre de 1886 per ...* Barcelona: Estampa de Víctor y Feliu, 1886 (45p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: treball concebut com a inaugural del curs 1886-87, en el que hi ha explícites al·lusions a la relació entre proteccionisme i catalanisme. Inclou un llistat de membres honoraris del *Cobden-Club* a l'estat espanyol.

- , *España tal cual es.* Habana: Imprenta "El Retiro", 1889 (69p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: treball de denúncia de diversos aspectes de la realitat política espanyola, entre els que ens fixem en la presència als consells d'administració de les companyies ferroviàries de polítics dels principals partits.

- AMENGUAL, Esteban:** *Discursos acerca la industria naviera que ante la Junta de Industria, Agricultura y Comercio de Barcelona pronunció D. ... conteniendo además algunos de los artículos referentes al mismo tema, que tiene publicados en la Revista Marítima.* Barcelona: Imprenta de Luís Tasso, Hijo, 1879 (59p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: l'autor, que és el representant de la casa Lloyd a Barcelona, aplega en aquest fullet la seva intervenció en la informació aranzelària sobre la marina mercant convocada per la Diputació de Barcelona, junt amb diversos articles de polèmica sobre el mateix tema, publicats a la premsa.

- , *Información naviera. Discurso pronunciado por D. ... en la sesión del día 5 de abril de 1880.* Barcelona: Imprenta Barcelonesa, 1880 (39p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: el fullet recull la intervenció d'Amengual a la informació especial aranzelària. És el mateix text que el publicat per la comissió especial aranzelària.

- ARAÑÓ, Claudio:** *Contestación de D. ..., fabricante de Barcelona, al interrogatorio formulado por la comisión de información arancelaria para la cuestión lanera.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1879 (20p.).

Localització: Biblioteca Carandell.

Contingut: l'autor, important industrial llaner i directiu de l'IFTN, participa a la informació aranzelària sobre les llanes de 1879 amb aquest treball. En ell insisteix en els efectes negatius per al sector de la reforma aranzelària de 1877.

- [ARTIÑANO, Aristides de]:** *Tributo a la buena memoria del Excmo. e Ilmo. Sr. D. José Ferrer y Vidal leído en la solemne velada necrológica celebrada por el Fomento del Trabajo Nacional en 26 de Enero de 1895.* Barcelona: Imprenta de Henrich y C^a, en comandita, 1895 (19p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: informacions biogràfiques sobre aquest personatge (en to apologètic).
- ASOCIACIÓN DE LA INDUSTRIA HULLERA DE ASTURIAS:** *Los carbones asturianos y la marina de guerra.* Gijón: Imp. y Lit. de Torre y Comp., 1878 (39p. + ap.).
Localització: Biblioteca del Senat.
Contingut: ampli estudi destinat a demostrar les condicions de les explotacions carboníferes d'Astúries, l'aptitud dels seus carbons per al consum de vaixells de l'Armada i la conveniència d'adoptar aquesta mesura com a compensació dels desavantatges que té aquest sector envers la competència estrangera.
- ASOCIACIÓN DE NAVIEROS Y CONSIGNATARIOS DE BARCELONA:** *Reglamento de la ... Aprobado el 24 de Marzo de 1876 en Sesión extraordinaria de la Junta general.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Narciso Ramírez y C^a, 1876 (10p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: informació sobre els objectius i estructura organitzativa de l'entitat.
- , *Memoria sobre la Marina Mercante española por D. Pedro Nanot-Renart. Correspondiente de la Academia de la Historia.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Ramírez y C^a, 1877 (32p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: l'autor analitza la crisi del sector i de les indústries auxiliars, per entrar tot seguit a proposar diverses solucions de caire aranzelari i tributari.
- , *Memoria sobre los trabajos de la Junta Directiva durante 1877. Leída por el Secretario de la Asociación Sr. D. Juan de Arana en la Junta general ordinaria del día 11 de Enero de 1878.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de N. Ramírez y C^a, 1878 (30p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: treball explicatiu de les gestions de l'associació durant l'any anterior, destinat a ser llegit a la Junta General d'associats. Aporta informació sobre els plets més importants de 1877, així com de la vida associativa de l'entitat.
- ASOCIACIÓN DE PROPIETARIOS DE FINCAS URBANAS DE BARCELONA Y DE SU ZONA DE ENSANCHE:** *Memoria de los actos practicados por la Junta Directiva de la ... durante el año 1872, primero de su creación. Leída y aprobada en la Junta General Ordinaria celebrada el 2 de febrero de 1873.* Barcelona: Imprenta del Diario de Barcelona, 1873 (31p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: inclou els antecedents de la creació de l'associació, relació amb d'altres societats afins, gestió durant el seu primer any d'existència, Junta Directiva i llistat de socis.
- , *Memoria de los actos practicados por la Junta Directiva de la ... durante los años 1873 y 1874. Leída y aprobada en la Junta General Ordinaria celebrada en 7 de Febrero de 1875.* Barcelona: Imprenta del Diario de Barcelona, 1875 (27p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: informacions de l'activitat de l'associació durant 1873 i 1874. Interessa destacar la connexió amb la societat madrilenya del mateix nom.
- , *Reglamento de la ...* Barcelona: Imprenta Barcelonesa, 1879 (19p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: informacions sobre l'entitat: objectius, estructuració interna, juntes directives.
- , *Pliego de condiciones económicas que acompaña al proyecto de reforma de Barcelona expuesto en la sección de Fomento del Gobierno Civil de la provincia y recurso elevado contra dicho proyecto por la ...* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Oliveres, a cargo de Xumetra, 1881 (32p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: completa refutació del pla de reforma urbana que presenta l'Ajuntament de Barcelona i que havia estat elaborat per Àngel Josep Baixeres.
- , *Exposición a las Cortes del reino solicitando la reforma de la ley de expropiación forzosa.* Barcelona, Redondo y Xumetra, impresores, 1882 (23p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: exposició adreçada a les Corts, en la que es critica alguns articles d'aquesta llei d'expropiació de 10-1-1879, amb la idea que, en fer-la, el Govern va donar més importància a la noció d'utilitat pública que no pas al dret de propietat. Es presenta un projecte alternatiu.

- , *Memoria de los trabajos realizados por la Junta Directiva durante el año 1882 y estado económico de la Asociación en 31 de enero de 1883, leídos y aprobados en la Junta General Ordinaria celebrada el día 4 de marzo último*. Barcelona: Imprenta Barcelonesa, 1883 (16p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: informació sobre l'activitat de l'associació durant l'any: demandes concretes al Govern i a les Corts, contactes amb parlamentaris, membres de la Junta Directiva i altres. A destacar la rivalitat amb la *Unión de la Propiedad Urbana de Barcelona y de su Zona de Ensanche*, que sí es mostra favorable als plans urbanístics d'Àngel Josep Baixeres i de l'Ajuntament de Barcelona.
- , *Reglamento de la ...* Barcelona: Imprenta Barcelonesa, 1883 (19p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: inclou les modificacions introduïdes al reglament respecte el text de 1878.
- *Memoria de los trabajos practicados por la Junta Directiva durante el año 1883 y estado económico de la Asociación en 31 de enero de 1884. Leídos y aprobados en Junta general Ordinaria celebrada el día 15 de Febrero último*. Barcelona: Imprenta de Redondo y Xumetra, 1884 (16p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: en la mateixa línia d'informació de l'activitat de l'associació que altres fullets anteriors.
- , *Exposiciones elevadas al Excmo. Ayuntamiento Constitucional de Barcelona solicitando se digne acordar con fuerza ejecutiva, la prosecución del expediente incoado para la abertura de las tres vías de reforma interior de esta ciudad y al Excmo. Sr. Ministro de la Gobernación en súplica de que no ha lugar a declarar de utilidad pública el proyecto de reforma de Barcelona presentado por Don Ángel Baixeras, o que deben ser eliminadas del mismo las tres grandes vías de la reforma interior proyectada por el ingeniero D. Ildefonso Cerdá*. Barcelona: Imprenta de Redondo y Xumetra, 1884 (23p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: de fet, el llarg títol d'aquest fullet ja resum el tema del que tracta. Conté dues exposicions datades el gener de 1884, una adreçada a l'Ajuntament de Barcelona i l'altra al ministre de la Governació. A ambdues es demana la no admissió del pla de reforma urbana d'Àngel Josep Baixeres, ja que suposaria una política d'expropiacions forçades, o bé, si finalment s'aprova, que se n'exceptuïn alguns carrers significatius.
- ASOCIACIÓN DE PROPIETARIOS DE FINCAS URBANAS DE MADRID Y SU ZONA DE ENSANCHE:**
Memoria que a la Junta General de la ... presenta la Directiva el 26 de Noviembre de 1876. Madrid: Establecimiento Tipográfico dirigido por José C. Conde, 1876 (55p.).
Localització: Biblioteca del Senat.
Contingut: memòria dels treballs anyals de l'associació, entre els que destaquen diverses gestions davant del Govern, acabats amb èxit. Inclou també uns apèndixs, amb els documents elaborats per l'associació durant els darrers anys.
- , *Memoria que a la Junta General de la ... presenta la directiva el 6 de Mayo de 1877*. Madrid: Imprenta de José María Pérez, 1877 (47p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: relació d'activitats, situació econòmica, llistat de nous socis, documents elaborats per l'associació durant l'any, llistat de societats afins.
- , *Memoria que a la Junta General de la ... presenta la Directiva el 9 de Diciembre de 1877*. Madrid: Imprenta de José María Pérez, 1877 (55p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: en la mateixa línia que l'anterior.
- , *Memoria que a la Junta General de la ... presenta la Directiva el 12 de mayo de 1878*. Madrid: Gaceta Financiera, 1878 (125p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: en la mateixa línia que els anteriors. Interessa veure la vinculació de l'associació a l'intent de coordinació de les associacions de caire econòmic dirigit per les lligues de contribuents.
- ASOCIACIÓN PARA LA REFORMA DE LOS ARANCELES DE ADUANAS:** *Meeting libre-cambista sobre la importación de cereales. Sesión pública del día 8 de Junio de 1879*. Madrid: Imprenta de Enrique de la Riva, 1879 (79p.).
Localització: Biblioteca Carandell.
Contingut: aquest i els següents fullets, recullen les intervencions dels oradors d'aquests actes de propaganda organitzats per l'ARAA i dedicats a diversos temes d'actualitat. Aquest fullet en concret, recull les intervencions del primer acte després de la reconstrucció de l'associació i està dedicat al tema dels cereals. Hi intervé també algun orador proteccionista. Inclou la Junta Directiva de l'associació.
- , *Segundo meeting libre-cambista sobre la importación de cereales. Sesión pública del día 26 de Octubre de 1879*. Madrid: Imprenta de Enrique de la Riva, 1879 (61p.).

- Localització: Biblioteca Carandell.
 Contingut: acte dedicat al mateix tema dels cereals. També hi intervé algun orador proteccionista.
- , *Meeting libre-cambista sobre las reformas arancelarias en las Antillas. Sesión pública del día 22 de Febrero de 1880*. Madrid: Imprenta de Enrique de la Riva, 1880 (64p.).
 Localització: Biblioteca Carandell.
 Contingut: acte dedicat a les reformes aranzelàries a Cuba i Puerto-Rico.
- , *Segundo meeting libre-cambista sobre las reformas arancelarias en las Antillas. Sesión pública del día 14 de Marzo de 1880*. Madrid: Imprenta de Enrique de la Riva, 1880 (69p.).
 Localització: Biblioteca Carandell.
 Contingut: en la mateixa línia que l'anterior.
- , *Meeting libre-cambista sobre la producción vinícola y el comercio internacional (celebrado en el Teatro Real de Madrid el 14 de Noviembre de 1880)*. Madrid: Imprenta de Enrique de la Riva, 1880 (61p.).
 Localització: Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès.
 Contingut: acte dedicat a les exportacions de vins. Generà una enorme polèmica. És el punt de sortida de tota la campanya lliurecanvista a favor dels vins.
- , **[A. para la R. Liberal de los A. de A.]**: *Meeting de la ... celebrado en el Teatro Real de Madrid el día 13 de Marzo de 1881. Tema: La reforma general de los Aranceles, y las cuestiones vinícola, lanera y el derecho diferencial de bandera en las Antillas*. Madrid: Imprenta de Enrique de la Riva, 1881 (70p.).
 Localització: Biblioteca Carandell.
 Contingut: acte dedicat a repassar diversos temes, en el context del recentment creat nou Govern liberal.
- , *Meeting libre-cambista sobre la urgencia de la reforma arancelaria (celebrado en el teatro de la Zarzuela el día 26 de Junio de 1881)*. Madrid: Imprenta de Enrique de la Riva, 1881 (67p.).
 Localització: Biblioteca Carandell.
 Contingut: acte dedicat a continuar pressionant el Govern liberal per què afronti la reforma aranzelària. Se celebra el mateix dia que a Barcelona es fa la gran manifestació proteccionista organitzada pel FPE.
- , **[A. para la R. Liberal de los A. de A.]**: *Meeting celebrado en el Teatro Apolo el día 8 de Enero de 1882*. Madrid: Imprenta de E. de la Riva, 1882 (64p.).
 Localització: Biblioteca del Senat.
 Contingut: Acte dedicat a la llei de relacions comercials entre la Península i les províncies d'Ultramar.
- , *Meeting celebrado en el teatro de la Alhambra el día 25 de Marzo de 1882. Tema: la base 5ª de la ley arancelaria y el tratado de comercio*. Madrid: Imprenta de E. de la Riva, 1882 (62p.).
 Localització: Biblioteca Carandell.
 Contingut: acte dedicat al tractat de comerç amb França i a la restitució de la base 5a de l'aranzel de 1869, temes que s'estaven tramitant en aquells moments a les Corts.
- , *Meeting celebrado en el teatro de la Comedia el día 21 de Mayo de 1882. Tema: urgencia del levantamiento de la supresión de la base 5ª de la ley arancelaria: necesidad de decretar la libre introducción de cereales*. Madrid: Imprenta de Enrique de la Riva, 1882 (71p.).
 Localització: Biblioteca Carandell.
 Contingut: acte dedicat a la base 5a, amb al·lusions al tractat de comerç amb França i al tema dels blats.
- , *Meeting celebrado en el teatro de la Alhambra el día 26 de noviembre de 1882*. Madrid: Imprenta de Enrique de la Riva, 1882 (60p.).
 Localització: Biblioteca Carandell.
 Contingut: acte dedicat a analitzar la política aranzelària del Govern Sagasta, un cop transcorregut un any i mig de la seva creació. Es demana un tractat de comerç amb Gran Bretanya.
- , *Meeting celebrado en el teatro de la Alhambra el día 11 de Marzo de 1883 sobre las llamadas primeras materias*. Madrid: Imprenta de Enrique de la Riva, 1883 (49p.).
 Localització: Biblioteca Carandell.
 Contingut: acte dedicat a la llei de primeres matèries, que en aquells moments s'estava tramitant a les Corts.
- , *Meeting libre-cambista celebrado en el teatro de la Comedia el día 24 de Junio de 1883. Tema: estado actual de la cuestión arancelaria*. Madrid: Imprenta de E. de la Riva, 1883 (53p.).
 Localització: Biblioteca Carandell.
 Contingut: acte dedicat a analitzar aspectes d'actualitat, amb força al·lusions a la llei de primeres matèries.
- , *Meeting celebrado en el teatro de la Alhambra el día 10 de Diciembre de 1883 sobre el estado actual de la cuestión arancelaria y tratados de comercio*. Madrid: Imprenta de E. de la Riva, 1883 (52p.).
 Localització: Biblioteca Carandell.
 Contingut: acte també dedicat a analitzar diversos temes d'actualitat, amb especial atenció als acords comercials.

- , *Meeting celebrado en el salón Romero el día 1º de Marzo de 1885. Tema: cuestiones arancelarias pendientes.* Madrid: Imprenta de E. de la Riva, 1885 (61p.).
Localització: Biblioteca Carandel.
Contingut: acte dedicat a analitzar diversos temes, especialment el debat parlamentari del “modus vivendi” amb Gran Bretanya.
- , *Meeting celebrado en el teatro Real el día 8 de Marzo de 1885. Tema: el tratado de comercio con Inglaterra.* Madrid: Imprenta de E. de la Riva, 1885 (61p.).
Localització: Biblioteca Carandel.
Contingut: acte celebrat sols una setmana després de l'anterior i dedicat també al “modus vivendi” amb Gran Bretanya.
- , *Meeting celebrado en el teatro de la Alhambra el día 7 de Junio de 1885. Tema: Ruptura de las negociaciones con Inglaterra y sus consecuencias para el comercio español.* Madrid: Imprenta de E. de la Riva, 1885 (61p.).
Localització: Biblioteca Carandel.
Contingut: acte dedicat a analitzar aquesta ruptura de negociacions entre Espanya i Gran Bretanya de cara a un tractat de comerç definitiu.
- ASSOCIACIÓ D'EXCURSIONS CATALANA:** *20 de Maig de 1879. Vetllada literaria en obsequi al Excm. Sr. D. Víctor Balaguer donada en lo gran saló de juntas del Foment de la Producció Espanyola per la ...* Barcelona: Imprenta de La Reinaxensa, 1879 (108 + ap.).
Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.
Contingut: recull de les intervencions, en vers i en prosa i totes elles en català, de l'acte organitzat per l'Associació d'Excursions Catalana en homenatge a Víctor Balaguer. Inclou també el discurs de presentació del president i els de contestació i d'agraïment final de Balaguer, així com algunes informacions de l'associació.
- ATENEU BARCELONÉS:** *Acta de la sesión pública celebrada en el salón de cátedras del mismo el día 26 de Noviembre de 1874.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Narciso Ramírez y Comp^a, 1875 (63p.).
- , *Acta de la sesión pública celebrada en el salón de cátedras del mismo el día 29 de Noviembre de 1875.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Narciso Ramírez y Comp^a, 1876 (37p.).
- , *Acta de la sesión pública celebrada en el salón de cátedras del mismo el día 30 de Noviembre de 1876.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Narciso Ramírez y C^a, 1876 (62p.).
- , *Acta de la sesión pública celebrada en el salón de cátedras del mismo el día 3 de Diciembre de 1877.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de N. Ramírez y C^a, 1877 (81p.).
- , *Acta de la sesión pública celebrada en el salón de cátedras del mismo el día 30 de Diciembre de 1878.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Ramírez y Compañía, 1879 (56p.).
- , *Acta de la sesión pública inaugural celebrada en el ... el día 29 de Noviembre de 1884.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1888 (110p.).
- , *Acta de la sesión pública celebrada en el ... el día 18 de Diciembre de 1885.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1886 (63p.).
Localització: Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès.
Contingut (de tots ells): fullets editats com a ressenya dels actes anuals d'inauguració dels cursos. En ells hi ha informació diversa sobre l'entitat i un discurs del president, dedicat monogràficament a un tema de pensament.
- ATENEU LIBRE DE CATALUÑA:** *Discurso y memoria leídos por su Presidente y Secretario en la sesión inaugural celebrada el 6 de Octubre de 1878.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1878 (67p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: informació sobre l'activitat de l'entitat i de la seva junta directiva. En destaca el cicle de conferències dedicat a la crisi econòmica i la participació en ell d'alguns parlamentaris industrials.
- , *Memoria y discurso leídos en la sesión inaugural del ... celebrada el 22 de Noviembre de 1879.* Barcelona: Tipografía La Academia de E. Ullastres, 1880 (62p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: en la mateixa línia que l'anterior.
- , *Enlace de los ferrocarriles en Barcelona. Dictamen formulado por la comisión especial. Leído en sesión pública celebrada el 12 de Febrero de 1881.* Barcelona: Tipografía La Academia de Evaristo Ullastres, 1881 (64p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: aportació de l'Ateneu al debat entorn a l'enllaç dels ferrocarrils de les diverses companyies ferroviàries que convergien a Barcelona i en el que havia intervingut ja tant l'Ajuntament de la ciutat, com les associacions de propietaris immobiliaris, com les pròpies companyies.

-AYUNTAMIENTO CONSTITUCIONAL DE BARCELONA: *Exposición que eleva a las Cortes del Reino el Excmo. ..., en súplica de que se señale el puerto de esta Ciudad como el de partida y regreso para los vapores-correos de la línea proyectada entre la Península y el Archipiélago Filipino. Acuerdo tomado por unanimidad y sin debate en consistorio de 4 de Abril de 1876.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Narciso Ramírez y Comp^a, 1876 (7p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: treball elaborat arran de la polèmica entorn al port de sortida de la línia subvencionada de vapors a Filipines. S'hi exposa diversos arguments a favor de la candidatura de Barcelona, en línia amb les demandes de la majoria de corporacions econòmiques de la ciutat (el no acord en aquest afer dins de la directiva del FPN duria a l'escissió del FPE).

—, **[A. de B.]:** *A las Cortes para que no den su aprobación definitiva al Tratado de comercio con la República Francesa.* Barcelona: Imp. Suc. N. Ramírez y C^a, 1882 (8p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: novament l'Ajuntament de Barcelona pren postura en sintonia amb les corporacions econòmiques de la ciutat, en aquest cas contra el tractat de comerç amb França. Dens treball en el que es recull la majoria d'argumentacions proteccionistes fetes en vigíles del debat parlamentari del tractat.

-AYUNTAMIENTO Y CONTRIBUYENTES DE SABADELL: *Apuntes para el estudio de un proyecto de prolongación hasta Barcelona desde La Garriga de la Línea férrea de San Juan de las Abadesas dirigidos a la Sociedad Catalana General del Crédito y a la Empresa del Ferro-carril y Minas de San Juan de las Abadesas por el ...* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Narciso Ramírez y C^a, 1880 (16p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: l'Ajuntament de Sabadell fa aquesta proposta a les companyies explotadores del ferrocarril de Sant Joan de les Abadeses, pensant d'una banda en el futur enllaç amb la xarxa francesa previst per aquelles i de l'altra en rebre directament a la ciutat els carbons de Sant Joan.

-AZCÁRATE, Gumersindo de: *La crisis económica y la reacción proteccionista en Europa. Conferencias celebradas por el Ateneo Mercantil de Madrid en el curso de 1878 a 1879.* Madrid: Est. Tip. La Universal, 1879 (26p.).

Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).

Contingut: text de la primera de les conferències que organitza l'Ateneo de Madrid el curs 1878-79 i en la que l'autor, conegut lliurecanvista vinculat a l'ARAA, analitza la situació dels seus adversaris doctrinals proteccionistes a nivell europeu.

-BAIXERAS, Àngel José: *Estudios sobre legislación para las obras de reforma y saneamiento del interior de las grandes poblaciones, presentadas bajo la forma de una adición al proyecto de ley de expropiación forzosa aprobado por el Congreso en 4 de Julio de 1877 y pendiente de discusión y aprobación del Senado.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Ramírez y C^a, 1878 (16p.).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: anàlisi de la llei d'eixample de poblacions i del projecte de llei sobre expropiació forçosa, amb una proposta adreçada a les Corts d'incloure en aquesta darrera un nou títol, referent a la reforma i sanejament dels cascs antics de les grans poblacions.

-BALAGUER, Víctor: *Memoria que precede a los dos volúmenes de documentos que publica el Excmo. Sr. D. ... acerca de su gestión en el Ministerio de Ultramar durante el desempeño de su cargo como ministro del ramo desde 11 de octubre de 1886 hasta 14 de junio de 1888.* Madrid: Imprenta y Fundición de Manuel Tello, 1888 (83p.).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: si el seu voluminós treball *En el Ministerio de Ultramar* conté, entre altres coses, els textos sencers de la legislació produïda per aquest ministeri durant el seu mandat, aquest treball conté els títols de cada disposició legislativa, amb una breu explicació de la seva intencionalitat.

—, *De las Reales Academias Española y de la Historia: Islas Filipinas (Memoria).* Madrid: R. Angles, Imprenta y cromotípia, 1895 (80p.).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: edició limitada d'un treball en el que Balaguer repassa algunes de les seves actuacions relacionades amb Filipines i proposa noves vies d'actuació.

- BANCO HISPANO-COLONIAL:** *Memoria leída en la Junta General ordinaria de accionistas del 23 de Marzo de 1878, presidida por el Excmo. Sr. D. Manuel Girona, Vice-presidente del Consejo de Administración.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Ramírez y C^a, 1878 (40p.).
- , *Segundo ejercicio social. Memoria leída en la Junta General ordinaria de accionistas del 30 de Enero de 1879, presidida por el Excmo. Sr. D. Antonio López, Presidente del Consejo de Administración.* Barcelona: Imprenta de los Sucesores de Ramírez y C^a, 1879 (20p.).
- , *Tercer ejercicio social. Memoria leída en la Junta General ordinaria de accionistas del 3 de Enero de 1880, presidida por el Excmo. Sr. D. Manuel Girona y Agrafel, Vice-presidente del Consejo de Administración.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1880 (31p.).
- , *Memoria leída en la Junta General extraordinaria de accionistas del 25 de Octubre de 1880, presidida por el Excmo. Sr. D. Antonio López y López, Presidente del Consejo de Administración.* Barcelona: Imprenta de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1880 (32p.).
- , *Estatutos y Reglamento del ... Sociedad de crédito con domicilio en Barcelona, según escritura pública ante el notario D. Luís Gonzaga Soler y Pla en 30 de Octubre de 1880.* Barcelona: Imprenta de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1880 (77p.).
- , *Cuarto ejercicio social. Memoria leída en la Junta General ordinaria de accionistas del 31 de Octubre de 1880, presidida por el Excmo. Sr. D. Antonio López y López, Presidente del Consejo de Administración.* Barcelona: Imprenta de los Sucesores de Ramírez y C^a, 1880 (8p. + ap.).
- , *Quinto ejercicio social. Memoria leída en la Junta General ordinaria de accionistas, del 8 de Enero de 1882, presidida por el Excmo. Sr. D. Antonio López y López, Presidente del Consejo de Administración.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1882 (12p. + ap.).
- , *Séptimo ejercicio social. Memoria leída en la Junta General ordinaria de accionistas del 10 de Marzo de 1884 presidida por el Excmo. Sr. D. Manuel Girona, vice-presidente del Consejo de Administración.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1884.
- , *Noveno ejercicio social. Memoria leída en la Junta general ordinaria de accionistas del 8 de Febrero de 1886 presidida por el Excmo. Sr. D. Manuel Girona, vice-presidente del Consejo de Administración.* Barcelona: Establecimiento Tipolitográfico de los Sucesores de Ramírez y C^a, 1886 (42p. + ap.).
- Localització: Biblioteca del FTN. El fullet núm. 4, Biblioteca de Catalunya.
- Contingut (de tots ells): material editat pel banc, generalment en forma d'informacions anyals per a les juntes d'accionistes. En ell es pot resseguir la seva activitat des dels primers moments al voltant de les operacions financeres relacionades amb el tresor de Cuba i posterior adaptació a altres negocis.
- BAS Y CORTÉS, Vicente;** SOCIEDAD ECONÓMICA MATRITENSE: *La ganadería y el arancel.* Madrid: Librerías de A. San Martín editor, 1881 (164p.).
- Localització: Arxiu del Congrés dels diputats.
- Contingut: llarg treball d'anàlisi de la situació de la ramaderia espanyola, causes de la seva decadència i solucions possibles. El treball es presenta en forma d'exposició al ministre d'Hisenda i va signat per la SEMAP.
- BASTINOS, Antonio J.:** *Necrología de D. Francisco de P. Isaura.* Barcelona: Imprenta de Jaime Jepús, 1887 (24p.).
- Localització: Biblioteca del FTN.
- Contingut: biografia del personatge, amb tot de consideracions doctrinals afegides.
- , *Necrología del Excmo. Sr. D. José Sert y Rius.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Jaime Jepús, 1898 (35p.).
- Localització: Biblioteca de Catalunya.
- Contingut: biografia del personatge, amb el to apologetic habitual.
- BERDUGO Y ORTIZ, Félix:** *Discursos de D. ... pronunciados en las sesiones de los días 3 y 8 de Junio de 1880, en el Congreso de los Diputados en apoyo de sus votos particulares sobre la rebaja de la contribución territorial y reforma del impuesto de consumos.* Madrid: Imprenta de Francisco Noval, 1880 (47p.).
- Localització: Biblioteca del FTN.
- Contingut: reproducció de les intervencions d'aquest diputat al debat esmentat. És el mateix text que l'aparegut al diari de sessions.
- BERTRAND, Carlos J.:** *El verdadero Libre-cambista. Estudio teórico-práctico del desarrollo de la industria metalúrgica y carbonera en Asturias por ... representante de la Sociedad Metalúrgica y Carbonera Belga.* Oviedo: Imprenta de Vallina y Comp., 1881 (19p.).
- Localització: Arxiu del Congrés dels diputats.
- Contingut: l'autor demana un dret d'exportació als minerals en brut i, sobretot, als carbons, tot considerant que aquesta legislació fomentaria l'establiment d'indústries de transformació al propi país.

- BOSCH Y LABRÚS, Pedro:** *Discurso pronunciado por D. ... en la sesión celebrada por el Congreso de los Diputados el 30 de mayo de 1876, con motivo de la discusión sobre el proyecto de ley autorizando al Gobierno para la ratificación del convenio celebrado entre España y Bélgica.* S/l.: Imp. de Doménech, s/a. (16p.).
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: reproducció de la intervenció de Bosch i Labrús al debat esmentat. És el mateix text que l'aparegut al diari de sessions.
- , *Discurso contra el art. 6º del dictámen de la comisión de presupuestos referente al de ingresos para el año económico de 1876-77, pronunciado por D. ... en la sesión celebrada en el Congreso de los Diputados el día 4 de Julio de 1876.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de L. Domenech, (1876) (19p.).
Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).
Contingut: mateix que l'anterior.
- , *Voto particular sobre el presupuesto de ingresos presentado a las Cortes para el año económico de 1877-78. Discurso y rectificaciones.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Leopoldo Domenech, 1877 (64p.).
Localització: Biblioteca Carandell.
Contingut: en la mateixa línia que els anteriors. Inclou el vot particular i també el discurs i rectificacions de Bosch i Labrús dels dies 27 i 28 de Juny de 1877.
- , *Discurso pronunciado por D. ... contra el presupuesto de gastos para el año económico de 1878-79 en las sesiones celebradas los días 13 y 14 de Mayo de 1878.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Leopoldo Doménech, 1878 (51p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: en la mateixa línia que els anteriors.
- , *Discurso pronunciado por D. ... con motivo de la interpelación sobre la adjudicación de los Ferro-carriles del Noroeste en los días 11 y 15 de Marzo de 1880.* Madrid: Imprenta de Diego Valero, 1880 (30p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: en la mateixa línia que els anteriors.
- , *Información naviera. Discurso pronunciado por D. ... en las sesiones de 7 y 10 de Mayo de 1880.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de L. Domenech, 1880 (40p.).
Localització: Biblioteca Carandell.
Contingut: el fullet reproduïx el discurs de Bosch i Labrús davant de la comissió especial aranzelària, amb un fort contingut proteccionista. El mateix text es troba també publicat al treball recopilatori de la informació aranzelària editat per la pròpia comissió.
- , *Discurso pronunciado por D. ... en la información lanera siguiendo en el uso de la palabra a D. Gabriel Rodríguez, en los días 22 y 24 de noviembre de 1879.* Madrid: Imprenta de Diego Valero, 1880 (38p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: fullet en la mateixa línia que l'anterior, però aquest cop referit a la informació aranzelària sobre la indústria llanera. També es troba reproduït al treball recopilatori de la informació aranzelària.
- CABEZAS, Miguel:** *Sofismas económicos. Pequeños folletos refutación de los de Frédéric Bastiat. Abundancia-Escasez. Obstáculo-Causa.* Madrid: Librería de Fernando Fé, 1898 (24p.).
Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.
Contingut: treball de debat de política econòmica de l'antic diputat per Tremp, amb una clara orientació proteccionista, que se centra en rebatre algunes de les afirmacions de Bastiat.
- CABEZAS DE HERRERA, José:** *Relaciones comerciales de la península con las provincias de Ultramar.* Madrid: Imprenta de Diego Valero, 1882 (16p.).
Localització: Arxiu del Congrés dels diputats.
Contingut: treball publicat inicialment a la "Revista de España" i adreçat al ministre d'Ultramar, Fernando León y Castillo. Analitza especialment les relacions comercials amb Filipines.
- CAMPDERÁ, José:** *Ferrocarril de Balaguer a Valls empalmando con el Trasversal del Principado de Cataluña. Breves consideraciones sobre las ventajas y utilidades que el proyecto ofrece expuestas por su autor el ingeniero D. ... en las reuniones celebradas en las principales poblaciones de la línea.* Barcelona: Imprenta de Luís Tasso y Serra, 1884 (16p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: continuació del projecte de ferrocarril transversal que pretenia enllaçar totes les línies ferroviàries existents a Catalunya entre si.
- CAMINO DE HIERRO DEL NORTE:** *Memoria acerca del derecho que la empresa titulada ..., sección de Barcelona a Granollers, tiene de impedir la construcción de otra vía que saliendo de Barcelona empalme con la que va de Moncada a Sabadell.* Barcelona: Imprenta de Agustín Gaspar, 1855 (23p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: informació sobre el plet existent entre aquesta companyia i la del ferrocarril de Montcada a Sabadell, pel projecte d'aquesta darrera d'allargar la seva línia fins a Barcelona.

-CÁNOVAS DEL CASTILLO, Antonio: *Discursos pronunciados en las Cortes por el Excmo. Señor Don ..., Presidente del Consejo de Ministros, durante la discusión del mensaje de contestación al discurso de la Corona en la legislatura de 1876.* Madrid: Imprenta de T. Fortanet, 1876 (156p.).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: reproducció de les intervencions de Cánovas al Congrés i al Senat en el primer missatge de contestació al discurs de la Corona de la Restauració.

—, *Discurso pronunciado por el Excmo. Sr. D. ... en el banquete que los representantes de las clases conservadoras de Barcelona le dieron la noche del 19 de octubre de 1879.* Barcelona: Imprenta Barcelonesa, 1879 (23p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: els conservadors de Barcelona (encara no s'ha format el *Círculo Conservador-Liberal* d'aquesta ciutat) reproduïen aquest discurs que dona Cánovas en la seva visita a Catalunya de 1879. Es tracta d'un discurs més de contingut polític i ideològic en general, que conté no obstant diverses al·lusions significatives al tema aranzelari.

-CASTELLANO Y MEDERO, Francisco: *Apuntes biográficos del Excmo. e Ilmo. Sr. D. José María de Urquinaona y Bidot, Obispo de Barcelona (q.e.p.d.) redactados por su capellán de honor D. ...* Barcelona: Heredero de D. Pablo Riero, 1883 (34p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: informacions biogràfiques sobre el personatge.

-Cataluña y la cuestión arancelaria, artículos publicados en EL SIGLO por un ex-ministro de Hacienda y un prólogo de Don Gabriel Rodríguez. Madrid: Est. Tipográfico de Gabriel Pedraza, 1881 (VIII + 111p.).

Localització: Biblioteca del Senat.

Contingut: l'ex-ministre és el lliurecanvista Servando Ruíz Gómez que, en aquest treball, aplega gran quantitat de dades per demostrar que la veritable riquesa espanyola no es troba a les indústries protegides, sinó a totes les altres, i, especialment, a l'agricultura.

-CENTRE CATALÀ: *Sessió necrològica á la bona memoria de en Mariá Maspons y Labrós celebrada per acort del Consell General la vetlla del dia 27 de Novembre de 1885.* Barcelona: Al Timbre Imperial, Sección Tipolitográfica del Crédito Catalán, s/a. (15p.).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: aproximació al perfil humà del personatge, prescindint de fer pròpiament una biografia. Seguit d'una breu recopilació dels seus discursos més significatius, especialment els relatius al "Memorial de Greuges".

-CENTRO CATALÁN: *Reglamento del ... Sociedad de fomento de la producción nacional, instrucción y recreo.* Habana: Ip. de G. Montiel, 1882 (16p.).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: informació sobre aquesta associació de catalans a Cuba, en la formació de la qual havia intervingut el FPN.

-CENTRO GENERAL DE CONTRIBUYENTES ASOCIADOS: *La jurisprudencia administrativa. Exposición que el expresado Centro eleva al Excmo. Sr. Ministro de Hacienda con motivo del aumento de cuota que establecen las nuevas tarifas de la contribución industrial, pidiendo en consecuencia la rebaja de dicho aumento y la reforma de varios preceptos del Reglamento y conceptos tributarios de dudosa interpretación y clasificación.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Luís Tasso, 1882 (32p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: treball referent al reglament i taxes de 31-12-1881, d'administració i cobrament de la contribució industrial elaborats pel ministre d'Hisenda, Camacho. S'hi analitza el reglament i les taxes, una per una, tot proposant diverses modificacions.

-CÍRCULO CONSERVADOR-LIBERAL: *Estatutos del ... Reformados por acuerdo de la Junta general extraordinaria de 11 de Julio de 1885.* Barcelona: Tipografía Hispano Americana, 1892 (19p.).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: informació sobre l'organització dels conservadors catalans, entre la que en destaca la decidida aposta pel proteccionisme aranzelari, com a un dels grans eixos ideològics del partit.

-CÍRCULO DE LA JUVENTUD MERCANTIL: *Memoria leída en la Junta General Ordinaria celebrada el día 2 de Abril de 1882.* Barcelona: Imprenta Universal, (1882) (16p.).

- , *Memoria leída en la Junta General Ordinaria celebrada el día 1º de Abril de 1883*. Barcelona, Imprenta Universal, 1883 (20p.).
- , **[C. J. M. de Barcelona]**: *Reglamento del ...* Barcelona, Imp. Universal, 1883 (16p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut (de tots ells): informació sobre aquesta corporació, creada per defensar els interessos del comerç, però que tenia també una important vessant recreativa.
- CÍRCULO DE LA UNIÓN MERCANTIL [DE BARCELONA]**: *Estatutos*. Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Narciso Ramírez y Compañía, 1873 (15p.).
- , **[CUMB]**: *Memoria leída por el Sr. Secretario del ... D. Federico Ribas, en la sesión celebrada por dicha Sociedad el día 17 de Julio de 1881*. Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1881 (16p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut (d'ambdós): informació sobre aquesta corporació: relació d'activitats, situació econòmica i nombre de socis. A destacar que és l'única corporació econòmica catalana que adopta una postura neutral en el debat entre proteccionistes i lliurecanvistes i que admet que alguns dels seus directius s'orientin cap el lliurecanvi.
- CÍRCULO DE LA UNIÓN MERCANTIL [DE MADRID]**: *Memoria leída en la Junta General de Señores socios el día 15 de Enero de 1875*. Madrid: Imprenta de Miguel Ginesta, 1875 (24p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: ressenya de les activitats de l'entitat durant l'any. En destaca sobretot els intents de crear una organització espanyola de propietaris, industrials i comerciants, la participació de les corporacions catalanes en el procés i el fracàs final. Inclou els membres de la Junta Directiva i diversos documents de l'entitat, en forma d'apèndixos.
- , *Reglamento*. Madrid: Imprenta de Miguel Ginesta, 1877 (21p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: Informació sobre els objectius i organització d'aquesta corporació del comerç madrileny.
- , **[CUMM]**: *Memoria presentada por la Junta Directiva a la General ordinaria de socios el día 15 de Enero de 1878*. Madrid: Imprenta de Miguel Ginesta, 1878 (11p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: ressenya de les activitats de l'any i membres de la Junta Directiva.
- , **[CUMM]**: *Memoria presentada por la Junta Directiva a la General ordinaria de Señores Socios el día 15 de Enero de 1879*. Madrid: Imprenta de Miguel Ginesta, 1879 (14p.).
Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).
Contingut: informació de l'activitat de la corporació durant l'any, destacant la seva tendència lliurecanvista en temes com la informació especial aranzelària o la petició d'un tractat de comerç amb Gran Bretanya.
- , *Estatutos y reglamento*. Madrid: Imprenta de Miguel Ginesta, 1879 (35p.).
Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).
Contingut: ampliació del fullat de 1877 que inclou, a més, els estatuts.
- , **[CUMM]**: *Memoria presentada por la Junta de Gobierno a la General ordinaria de Señores socios celebrada en Enero de 1882*. Madrid: Establecimiento Tipográfico de Miguel Romero, 1882 (88p.).
Localització: Biblioteca del FTN
Contingut: en la mateixa línia que els anteriors. Inclou un llistat de les obres existents a la biblioteca del centre.
- , *Reseña del banquete celebrado en el Teatro de la Alhambra el día 14 de Enero de 1884 con motivo de los tratados de comercio*. Madrid: Imprenta de E. de la Riva, 1884 (67p.).
Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).
Contingut: banquet organitzat en honor d'alguns ministres de la ILD en actiu, més Figuerola, per llurs treballs lliurecanvistes des del Govern. Compta, a més, amb la presència de l'ambaixador britànic. En els brindis, recollits taquigràficament, hi ha intervencions amb un marcat color lliurecanvista.
- Colección de leyes y disposiciones administrativas útiles para los industriales**. *Suplemento a "El Eco de la Producción"*. Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Ramírez y C^a, 1882 (104p.).
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: no conté diverses lleis, com indicaria el títol, sinó sols el reglament provisional i taxes de la contribució industrial i de comerç de 31-12-1881. Text sencer, sense introducció ni notes aclaratòries. Treball editat per l'IFTN, per donar a conèixer entre els industrials aquest polèmic reglament.
- COLEGIO DEL ARTE MAYOR DE LA SEDA DE BARCELONA**: *Reglamento del ... aprobado en la Junta General celebrada el día 19 de febrero de 1874*. Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Narciso Ramírez y Compañía, 1874 (16p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: informació sobre els objectius i funcionament de l'entitat.

- , *Contestación al interrogatorio acerca de los tejidos de lana dada por el ...* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1879 (18p.).

Localització: Biblioteca Carandell.

Contingut: document elaborat per l'entitat amb motiu de la informació especial aranzelària sobre els teixits de llana. En línia amb treballs similars d'altres corporacions econòmiques catalanes.

- COMERCIO MARÍTIMO DE BARCELONA:** *Exposición que al Excmo. Sr. Ministro de Hacienda eleva el ... sobre la necesidad de favorecer las expediciones directas, para fomentar la navegación de altura, e impedir su decadencia.* Barcelona: Imprenta de Jaime Jepús, 1876 (24p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: treball signat per alguns importants naviliers de Barcelona, en el que s'analitza la situació de la marina mercant, especialment la de llarga distància, i es proposa diverses mesures per al seu redreçament.

- COMISIÓN DE CATALUÑA, ANDALUCÍA Y EXTREMADURA:** *Exposición que la ... eleva a las Cortes sobre fijación de un derecho ad valorem a la exportación de los corchos en planchas y cuadrados. (Presentada y apoyada en el Congreso por el Diputado D. Alberto de Quintana, en sesión del día 11 de Diciembre de 1876).* Madrid: Imprenta de Pedro Abienzo, 1876 (8p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: la comissió exposa diversos arguments per demanar a les Corts la fixació d'un dret aranzelari de sortida als suros en brut, que afavoreixi la seva elaboració al país i que permeti mantenir la competència a l'interior d'altres mercats estrangers. El primer signatari és Franquesa, autor d'alguns fullets de polèmica sobre aquest tema.

- COMISIÓN DE FABRICANTES DE ALCOHOLES DE ESPAÑA:** *La Industria Alcohólica en España. Folleto publicado por la ... Año 1883.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y Comp^a, 1883 (15p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: amb motiu de les negociacions d'un tractat de comerç amb Alemanya, la comissió elabora aquest informe relatiu a les previstes rebaixes aranzelàries als alcohols alemanys.

- COMISIÓN DE LOS CENTROS UNIDOS DE CATALUÑA:** *Observaciones al dictamen emitido por una comisión del Consejo Superior de Agricultura, Industria y Comercio acerca de los valores y clasificaciones de los tejidos de lana por la ...* Barcelona: Establecimiento Tipográfico Editorial de Salvador Manero, 1879 (15p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: dens treball elaborat per aquesta comissió, que coordinava els treballs de les corporacions de Barcelona, Sabadell i Terrassa en l'afer de la modificació de l'aranzel de 1877, pel que respecta a les partides de les llanes. El present treball impugna sistemàticament el dictamen de la comissió al·ludida, al que es considera altament desfavorable a les pretensions dels industrials llaners.

- COMISIÓN DE PROPIETARIOS RURALES DE CATALUÑA:** *Exposición que eleva a las Cortes la ..., motivada por el Reglamento de rectificación de los Amillaramientos de 19 de setiembre de 1876.* Barcelona: Imprenta Barcelonesa, 1878 (8p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: document elaborat per diversos propietaris rurals més una comissió de l'IACSI, amb motiu d'aquest polèmic reglament de rectificació del cadastre de 1876. Amplia una exposició de l'IACSI al ministre d'Hisenda de 10-3-1877.

- COMPAÑÍA DE CAMINOS DE HIERRO DEL NORTE [DE ESPAÑA]:** *Junta General de Accionistas, celebrada en 25 de Junio de 1877. Presidencia del Excmo. Sr. Duque de la Torre. Memoria del Consejo de Administración. Acuerdos de la Junta.* Madrid: Establecimientos Tipográficos de Manuel Minuesa, 1877

- , **[C. DE C. DE H. DEL N. DE ESPAÑA]:** *Junta General extraordinaria de Accionistas, celebrada en 16 de Febrero de 1878. Presidencia del Excmo. Sr. Duque de la Torre. Memoria del Consejo de Administración. Resoluciones de la Junta.* Madrid: Establecimientos Tipográficos de Manuel Minuesa, 1878 (36p.).

- , **[C. DE C. DE H. DEL N. DE ESPAÑA]:** *Junta General ordinaria de Accionistas celebrada en 28 de Mayo de 1881. Presidencia del Excmo. Sr. Duque de la Torre. Memoria del Consejo de Administración. Resoluciones de la Junta.* Madrid: Establecimientos Tipográficos de Manuel Minuesa, 1881 (71p.).

- , **[C. DE C. DE H. DEL N. DE ESPAÑA]:** *Junta General ordinaria y extraordinaria de Accionistas celebrada en 10 de Junio de 1882. Presidencia del Excmo. Sr. Duque de la Torre. Memoria del Consejo de Administración. Resoluciones de la Junta.* Madrid: Establecimientos Tipográficos de Manuel Minuesa, 1882 (75p.).

- , **[C. DE C. DE H. DEL N. DE ESPAÑA]:** *Junta General ordinaria y extraordinaria de Accionistas celebrada el 18 de Junio de 1883. Presidencia del Excmo. Sr. Duque de la Torre. Memoria del Consejo de Administración del ejercicio de 1882 y resoluciones de la Junta.* Madrid: Imprenta Central de los Ferro-Carriles, 1883 (77p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut (de tots ells): informació sobre l'activitat de la companyia. A partir de 1878 incorpora la *Compañía de los ferro-carriles de Zaragoza a Pamplona y Barcelona* i això significa l'entrada als successius consells d'administració d'alguns financers del grup català.
- COMPAÑÍA DE LOS FERROCARRILES DE LÉRIDA A REUS Y TARRAGONA:** *Junta General ordinaria de accionistas celebrada el día 14 de Julio de 1882. Memoria del Consejo de Administración. Resoluciones de la Junta.* Madrid: Establecimientos Tipográficos de Manuel Minuesa, 1882 (36p.).
Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).
Contingut: informació sobre l'activitat de la companyia, juntes directives, etc.
- COMPAÑÍA ANÓNIMA TITULADA DE LOS FERROCARRILES DE TARRAGONA A BARCELONA Y FRANCIA:** *Estatutos.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Ramírez y C^a, 1875 (23p.).
- , **[C. DE LOS F. DE T. A B. Y F.]:** *Memoria para la Junta General ordinaria de Accionistas de la ... celebradera el día 3 de Mayo de 1876.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Narciso Ramírez y Compañía, 1876 (12p. + ap.)
- , **[C. DE LOS F. DE T. A B. Y F.]:** *Memoria de la Junta General de Accionistas de la ... celebradera el día 9 de Abril de 1877.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Narciso Ramírez y Compañía, 1877 (11p. +ap.).
- , **[C. DE LOS F. DE T. A B. Y F.]:** *Memoria de la Junta General de Accionistas de la ... celebradera el día 9 de Abril de 1878.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Narciso Ramírez y C^a, 1878 (11p. + ap.).
- , **[C. DE LOS F. DE T. A B. Y F.]:** *Memoria de la Junta General de Accionistas de la ... celebradera el día 15 de Abril de 1879.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Narciso Ramírez y C^a, 1879 (13p. + ap.).
- , **[C. DE LOS F. DE T. A B. Y F.]:** *Memoria de la Junta General de Accionistas de la ... celebradera el día 19 de Abril de 1880.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Narciso Ramírez y C^a, 1880 (9p. + ap.).
- , **[C. DE LOS F. DE T. A B. Y F.]:** *Memoria de la Junta General de Accionistas de la ... celebradera el día 12 de Febrero de 1881.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1881 (21p. + ap.).
- , **[C. DE LOS F. DE T. A B. Y F.]:** *Memoria de la Junta General de Accionistas de la ... celebradera el día 26 de Abril de 1882.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1882 (10p. + ap.).
- , **[C. DE LOS F. DE T. A B. Y F.]:** *Memoria de la Junta General de Accionistas de la ... celebradera el día 26 de Abril de 1883.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1883 (11p. + ap.).
- , **[C. DE LOS F. DE T. A B. Y F.]:** *Memoria de la Junta General de Accionistas de la ... celebradera el día 27 de Abril de 1884.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1884 (12p. + ap.).
- , **[C. DE LOS F. DE T. A B. Y F.]:** *Memoria de la Junta General de Accionistas de la ... celebradera el día 26 de Abril de 1885.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1885 (12p. + ap.).
- , **[C. DE LOS F. DE T. A B. Y F.]:** *Memoria para la Junta General de Accionistas de la ... celebradera el día 4 de Abril de 1886.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1886 (22p. + ap.).
Localització: fullets núm. 1 i 2, Biblioteca del FTN; fullets núm. 3 a 10, Biblioteca de Catalunya; fullets núm. 11 i 12. Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut (de tots ells): informació sobre l'activitat de la companyia. Fusió de les companyies precedents, construcció del tram Girona-França i projectes de construcció de nous ramals, convenis amb altres companyies, informacions tècniques, directius, demandes diverses a l'administració, problemes de l'enllaç a Barcelona i de l'estació de la línia Martorell. Inclouen apèndixos.
- COMPAÑÍA DE LOS FERROCARRILES DE TARRAGONA A MARTORELL Y BARCELONA:** *Memoria para la Junta General Extraordinaria de Accionistas de la ... celebradera el día 13 de Noviembre de 1875.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Narciso Ramírez y C^a, 1875 (15p.).
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: informació sobre el darrer període d'actuació d'aquesta companyia, abans de la seva fusió amb la *Compañía de los Caminos de Hierro de Barcelona a Francia por Figueras*, per donar pas a la *Compañía de los Ferrocarriles de Tarragona a Barcelona y Francia*.

- COMPAÑÍA DE LOS FERROCARRILES DE ZARAGOZA A PAMPLONA Y BARCELONA:** *Memoria presentada por el Consejo de Administración a la Junta General de Señores Accionistas celebrada el día 25 de Mayo de 1875.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Narciso Ramírez y Comp^a, 1875 (33p. + ap.).
- , *Memoria presentada por el Consejo de Administración a la Junta General de Señores Accionistas celebrada el día 12 de Junio de 1876.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Narciso Ramírez y C^a, 1876 (32p. + ap.).
- , *Memoria presentada por el Consejo de Administración a la Junta General de Señores Accionistas celebrada el día 14 de Junio de 1877.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Narciso Ramírez y C^a, 1877 (27p. + ap.).
- , *Memoria presentada por el Consejo de Administración a la Junta General Extraordinaria de Sres. Accionistas celebrada el día 18 de Febrero de 1878.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Narciso Ramírez y C^a, 1878 (24p. + ap.).
- Localització: Biblioteca del FTN.
- Contingut (de tots ells): informació sobre la companyia, consells d'administració (amb un clar predomini del "grup català"), etc., fins a la fusió amb la *Compañía de los Caminos de Hierro del Norte de España*, el 1878.
- COMPAÑÍA DEL FERRO-CARRIL ECONÓMICO DE IGUALADA A MARTORELL:** *Memoria leída en la Junta General de accionistas celebrada el día 18 de Abril de 1883.* Barcelona: Suc. de Olivares, 1883 (15p.).
- Localització: Biblioteca de Catalunya.
- Contingut: informació sobre l'activitat de la companyia.
- COMPAÑÍA DEL FERROCARRIL TRASVERSAL DEL PRINCIPADO DE CATALUÑA:** *Estatutos de la ... Fundada en 7 de Julio de 1883.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico al Timbre Imperial, 1883 (36p.).
- Localització: Biblioteca de Catalunya.
- Contingut: informació sobre aquest interessant projecte de ferrocarril, que havia d'enllaçar entre si tota la xarxa ferroviària catalana existent al moment.
- COMPAÑÍA GENERAL DE TABACOS DE FILIPINAS:** *Estatutos y reglamento de la ... Sociedad anónima, domiciliada en Barcelona según Escritura pública ante el Notario D. Luís G. Soler y Pla, en 26 de Noviembre de 1881.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1881 (104p.).
- Localització: Biblioteca de Catalunya.
- Contingut: informació sobre els objectius de la nova companyia, creada arran del desestanc dels tabacs de Filipines.
- , *Primer ejercicio social. Memoria leída en la Junta General ordinaria de accionistas del 15 de Enero de 1883 presidida por el Excmo. Sr. D. Antonio López y López, Presidente del Consejo de Administración.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1883 (23p.).
- Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
- Contingut: informació sobre l'activitat inicial de la companyia i de la base legal (el desestanc dels tabacs de filipines) sobre la que es va basar la seva fundació.
- , *Tercer ejercicio social. Memoria leída en la Junta General Ordinaria de Accionistas de 31 de Diciembre de 1885 presidida por el Excmo. Sr. D. Claudio López y Bru, Presidente del Consejo de Administración.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Ramírez y C^a, 1885 (16p.).
- Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).
- Contingut: breu relació dels treballs de la companyia, molt vinculada al grup de financers catalans del marquès de Comillas, germans Girona i altres.
- COMPAÑÍA TRASATLÁNTICA:** *Consulta y dictamen de letrados.* Madrid: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Rivadeneyra, 1882 (48p.).
- Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).
- Contingut: la companyia encarrega a un grup de prestigiosos juristes que analitzin el plet sostingut amb el marquès de Campo, en la concessió del servei de vapors-correu a les Antilles subvencionats per l'Estat.
- CONGRESO DE LOS DIPUTADOS:** *Lista de los Señores diputados (Octubre de 1881). Legislatura de 1881.* Madrid: Imp. de la Viuda e Hijos de J.A. García (128p.).
- , *Lista de los Señores diputados (Diciembre de 1884).* Madrid: Imp. de los Hijos de J.A. García, 1884 (126p.).
- Localització: el 1r, Biblioteca de Catalunya; el 2n, Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.
- Contingut (d'ambdós): llistat per ordre alfabètic de tots els diputats, amb llur districte i adreça a Madrid.
- CONSEJO SUPERIOR DE AGRICULTURA, INDUSTRIA Y COMERCIO:** *Comisión especial encargada de emitir dictamen acerca del interrogatorio sobre industria lanera.* Madrid: s/n., 10 de Febrero de 1879 (10p.).
- Localització: Biblioteca del FTN.
- Contingut: treball elaborat amb motiu de la informació especial aranzelària. Proposa algunes variacions en les classificacions i valoracions dels teixits de llana.

- Consulta relativa a las cuestiones** que han surgido con motivo del emplazamiento de la estación del ferro-carril de Barcelona a Martorell en perjuicio del Ensanche de aquella capital y consecuencias que se derivan de la resolución de la Regencia de 4 de Octubre último. Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Narciso Ramírez y Compañía, 1871 (30p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: llarg text jurídic sobre els antecedents i situació del moment del plet existent entre la companyia i l'Ajuntament de Barcelona, sobre l'emplaçament de l'estació a la ciutat.
- COROLEU E INGLADA, J.:** *Reseña de los festejos celebrados en Villanueva y Geltrú con motivo de la inauguración de los Ferrocarriles directos de Madrid y Zaragoza a Barcelona en la sección de Barcelona a Villanueva escrita por su cronista D. ... Socio correspondiente de la R.A. de la Historia.* Villanueva y Geltrú: Imprenta del Ferrocarril-J.A. Milá, 1882 (83p.).
Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.
Contingut: crònica de la inauguració d'aquest tram ferroviari, amb una introducció relativa a tota la gestació del projecte.
- CORPORACIONES DE BARCELONA, SABADELL Y TARRASA:** *Exposición solicitando el restablecimiento de los derechos de Aduanas, anteriores a la revisión arancelaria de 1877, que varias ... elevan a las Cortes.* Barcelona: s/n., 1878 (7p.).
Localització: Arxiu del FTN.
Contingut: document signat per les principals corporacions industrials catalanes, en el que es demana el retorn a les taxes de les llanes anterior a la darrera reforma aranzelària. Té un format més semblant al de full volant que al de fullet.
- COSTA, Joaquín:** *Marina Mercante y marina de guerra por ..., Abogado del Ilustre Colegio de Madrid (Estado de la Marina española y medios de fomentarla). (Del tomo de las ACTAS del Congreso español de Geografía colonial y mercantil).* Madrid: Imprenta de Fortanet, 1884 (separata, p.292-358).
Localització: Biblioteca Carandell.
Contingut: llarg treball d'anàlisi de la situació de transició de la marina mercant espanyola del tipus de vaixell de fusta i a vela cap el de ferro i vapor. Proposa diverses mesures per afrontar exitosament aquesta reconversió.
- CREUS ESTHER, Manuel:** *Elogio fúnebre del Excmo. Sr. D. Víctor Balaguer leído en la velada dedicada a honrar su memoria por el Fomento del Trabajo Nacional.* Barcelona: Tip. de Domingo Casanovas, 1902 (20p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: aspectes biogràfics de Balaguer.
- CUATRO-TORRES, barón de las:** *Breves apuntes doctrinales sobre la libertad de cultos en España por el ... ex-Diputado a Cortes. Con aprobación de la autoridad eclesiástica.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Ramírez y C^a, 1875 (15p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: fullet dedicat a rebatre l'article 11 del projecte de constitució elaborat per la comissió de notables. El baró esbossa diversos arguments fortament conservadors, entre els que en destaca la idea d'unitat religiosa.
- CUERPO DE LA NOBLEZA DE BARCELONA:** *Estatutos del ... aprobados por los individuos de la misma reunidos en junta general celebrada en esta ciudad el día 16 de Abril de 1880, según resulta del acta de dicha Junta levantada por el notario D. Francisco de Sales Maspons y Labrós.* Barcelona: Imprenta de la Casa Provincial de Caridad, 1884 (23p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: informació sobre aquesta corporació, a la Junta Directiva de la qual apareixen alguns personatges vinculats a l'IACSI.
- CUTCHET, Luís:** *La guerra al sentido común por ... Segunda parte.* Barcelona: Imprenta de Jaime Jepús, 1884 (115p.).
Localització: Biblioteca Carandell.
Contingut: dens treball teòric, que entra a fons en la polèmica aranzelària des d'una perspectiva bel·ligerament proteccionista. És la continuació d'un treball amb el mateix títol de 1869.
- Demostración de la preferencia** que merece el trazado del ferro-carril de Tarragona a Barcelona por la costa. Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Narciso Ramírez, 1860 (15p.).
Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: fullet justificatiu del traçat ferroviari que posteriorment agafaria la companyia de Valls a Vilanova i Barcelona, publicat en el context de la polèmica per la construcció del ferrocarril de Barcelona a Tarragona, que finalment adoptaria el traçat per Martorell i Vilafranca.

-[DÍEZ, José Luís]: *Breves apuntes sobre cuestiones económicas y financieras reunidos por J.L.D. Reformas que el país urgentemente reclama y son de suma importancia y trascendencia.* Cádiz: Imp. de la Revista Médica, 1879 (70p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: aquest treball aborda temes de teoria econòmica sense entrar, però, en l'anàlisi de la política aranzelària. Se centra en el deute d'Hisenda, en la conveniència de reglamentar el funcionariat i en l'estudi dels pressupostos generals de l'Estat.

-DIPUTACIÓN PROVINCIAL DE BARCELONA: *Exposición que la Excma. ... eleva a las Cortes en súplica de que se dignen denegar su aprobación al Tratado de Comercio Franco-español estipulado en 6 de Febrero del año actual.* Barcelona: Tipografía de la Casa P. de Caridad, 1882 (15p.).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: treball elaborat per la Diputació en vigílies del debat parlamentari del tractat de comerç amb França i en línia amb els arguments plantejats per les corporacions industrials catalanes. S'insisteix sobretot en la manca d'avantatges reals per a les exportacions espanyoles del sector viti-vinícola.

—, *Memoria presentada por una comisión especial de Señores Diputados a consecuencia de la información pública abierta para mejorar la situación de la agricultura, la industria y el comercio de la comarca. Publíquese por acuerdo de la Corporación de 30 de Diciembre de 1882.* Barcelona: Imprenta de la Casa Provincial de Caridad, MDCCCLXXXIII (76p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: es tracta de la continuació d'una informació oral sobre el mateix tema enunciat al títol, feta anteriorment. A partir de diverses corporacions locals, es redacta una memòria en la que s'analitza els diversos sectors econòmics i es proposa algunes línies d'actuació per part de la pròpia Diputació.

-Discursos pronunciats en lo dinar donat en lo Restaurant Martin á la Comissió catalana. Apéndice á la segunda edición de la Memoria presentada al Rey per la Comissió catalana. Barcelona: Estampa de Lluís Tasso Serra (29p.).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: inclou els discursos pronunciats a l'acte de recepció a Barcelona de la comissió que havia lliurat a Madrid el "Memorial de Greuges" a Alfons XII.

-DURAN Y BAS; Manuel: *Discurso pronunciado en el Congreso por el Excmo. Sr. D. ... acerca del modus vivendi anglo-español.* S/l.: s/n., s/a. (31p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: el fullet reproduïx el mateix que l'aparegut al diari de sessions.

-ELÍAS DE MOLINS, José: *Las admisiones temporales. Importación de arroces de la India y Filipinas.* Barcelona: Imprenta Barcelonesa, 1883 (50p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: l'autor, en tant que secretari del consell d'administració de la *Sociedad Crédito y Docks de Barcelona*, participa activament en la polèmica suscitada entre els arrossers valencians, d'una banda, i la casa importadora santanderina *Pérez Odriozola* més l'ANCB, de l'altra, al voltant dels drets aranzelaris de les primeres matèries destinades a l'elaboració i a la reexportació. El fullet inclou diversos articles de l'autor referents al tema, així com la seva intervenció a la informació especial aranzelària convocada el 1883, també per aquest tema.

—, *La marina mercante española y medios de fomentarla. Discurso pronunciado en el Congreso de Geografía colonial y mercantil por D. ..., abogado, individuo de la Academia de Jurisprudencia y Legislación, socio honorario de la Real de Bellas Letras de esta ciudad y secretario general de la sociedad Crédito y Docks de Barcelona en la sesión celebrada el día 12 de Noviembre de 1883 bajo la presidencia del Excmo. Sr. D. A. Cánovas del Castillo.* Barcelona: Imprenta del Sindicato del Concurso de Damián Vilarnau, 1883 (30p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: en el seu discurs, reproduït en aquest fullet, Molins analitza la situació de crisi de la marina mercant espanyola i la compara amb les marines europees, tot proposant diverses mesures per a la seva recuperació.

—, *Consideraciones sobre el tratado de comercio con Inglaterra por D. ...* Barcelona: Imprenta Barcelonesa, 1884 (31p.).

Localització: Biblioteca Carandell.

Contingut: reproducció en forma de fullet d'alguns articles de premsa publicats per l'autor al *Diario de Barcelona*, amb el títol "El grito de alerta a los vinicultores españoles". En ells, analitza les condicions establertes al projecte de tractat de comerç amb Gran Bretanya, donant especial importància a demostrar que els pretesos avantatges per als vins espanyols no seran tals, mentre que, en canvi, s'estaria sacrificant la indústria nacional a la competència estrangera.

-La esclavitud en Cuba. *Memoria dedicada al Círculo Hispano-Ultramarino de Barcelona, por un socio del mismo y publicada para su Junta general de 15 de Enero de 1876.* Barcelona: Imprenta de la Viuda de Miró y Compañía, 1876 (70p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: segona part del fullet *La Perla de las Antillas* (1875). En ell es fa una veritable apologia de l'esclavatge a les Antilles i s'analitza els efectes de la seva substitució a mig termini. Inclou diversos documents relatius al tema, en forma d'apèndixos.

-ESTASÉN, Pedro: *El comercio y la marina mercante española. Informe sobre las consecuencias que ha producido la reforma arancelaria del Sr. Figuerola, pronunciado por ... ante la comisión especial arancelaria reunida en el Ministerio de Hacienda, en la noche del 12 de mayo de 1880, bajo la presidencia del Excmo. Sr. D. Fernando Álvarez.* Barcelona: Imprenta de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1880 (78p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: reproducció de la intervenció d'Estasén davant de la comissió especial aranzelària. En ella, no es limita a considerar els temes motiu de l'interrogatori (la supressió dels drets diferencials), sinó que esbossa diverses propostes generals de foment de la marina mercant.

—, *El economista Juan Güell y Ferrer. Memoria Necrológica por D. ...* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1881 (23p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: aquest treball és un dels que es varen dedicar a Güell a la sessió necrològica celebrada per l'Ateneu Barcelonès el 22-6-1879. Inclou diverses cites doctrinals en sintonia amb les d'aquest personatge clau del proteccionisme català dels anys anteriors.

—, *La cuestión lanera.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1881 (22p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: fullet dedicat a la situació de la indústria llanera, que es trobava en aquells moments pendent de la resolució de la informació especial aranzelària. Estasén fa també algunes consideracions de caire més doctrinari, insistint en la tendència del gran comerç madrileny al lliurecanvi.

—, *El problema de las Nacionalidades.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Ramírez y C^a, 1882 (24p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: dens i un tant confús treball en el que l'autor recerca un criteri definidor de "nació", mantenint-se en declaracions genèriques. Pel que fa al cas concret Catalunya/Espanya, tot i que admet plenament l'especificitat catalana —encara que sovint en forma de plantejament genèric del que hom pot deduir que està pensant en Catalunya— la seva conseqüent proposta tampoc no és del tot clara: després de parlar d'autonomisme, retorna sobre Espanya amb els consells entorn a com ha d'actuar el Govern de la pàtria (espanyola).

—, *Regionalisme economic. Discurs sobre'ls fins del Foment de la Riquesa de Catalunya fet de son president D. ... Versió catalana de D. Joaquim Casas y Carbó.* Barcelona: Establiment Lito-tipografic dels Successors de Ramirez y C^a, 1887 (31p.). Hi ha una primera versió en castellà: *Discurso acerca de los fines del Fomento de la Riqueza de Cataluña, por su presidente D. ...*, Barcelona, Establecimiento Tipo-Litográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1887 (31p.).

Localització: Biblioteca Carandell.

Contingut: interessant treball teòric, en el que l'autor esbossa ja d'una manera força definida el pont que connecta el proteccionisme econòmic i el primer catalanisme polític.

-ESTRUCH Y FERRER, Ramón: *Discursos pronunciados por el Senador del reino Excmo. Sr. D. ... con motivo de la terminación de las obras del ferro-carril de San Juan de las Abadesas e inauguración de tan importante línea.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de F. Sánchez, 1881 (16p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: típic discurs en termes elogiosos, en forma de brindis. Té una al·lusió al suport rebut per la companyia per part dels parlamentaris catalans.

-Exposición que se eleva al Excmo. Sr. Ministro de Hacienda, con motivo del informe emitido por la Junta Consultiva de Aranceles y Valoraciones acerca de la clasificación y de los valores de los tejidos de lana y sus mezclas. Barcelona: Imp. Sucesores de Ramírez y C^a, 1881 (12p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: document elaborat per fabricants de teixits i filats de llana de Barcelona, amb motiu de l'informe elaborat per la JCAV, referent a la informació especial aranzelària oberta dos anys abans per analitzar les conseqüències de la reforma de 1877 sobre el sector.

-Exposiciones a las Cortes. Madrid: Imprenta y Fundición de Manuel Tello, 1882 (59p.).

Localització: Biblioteca del Senat.

Contingut: inclou algunes de les exposicions redactades per corporacions i organismes públics de Catalunya amb motiu del tractat de comerç amb França, reproduïdes conjuntament i editades per la Diputació Catalana.

-F.M.: La ruina de la Agricultura y del Comercio en España. Sus causas y medios de remediarlas. Barcelona: Imprenta de la Viuda e Hijos de Gaspar, 1876 (27p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: un tant isoladament respecte les tendències aranzelàries del moment, l'autor planteja com a solució als problemes de l'agricultura espanyola la prohibició d'importar cereals.

-FABRICANTES DE MUEBLES DE BARCELONA: *Exposición elevada al Sr. Ministro de Hacienda por los ..., proponiendo la reforma del Arancel.* Barcelona: Imp. Sucesores de Ramírez y C^a, 1879 (8p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: document elaborat per fabricants de mobles de Barcelona, amb el suport de l'IFTN, en el que es demana al ministre d'Hisenda una reforma en les taxes de les fustes en tres partides de l'aranzel. La reforma aniria encaminada a evitar la competència estrangera i, sobretot, a què entrin mobles elaborats en fustes nobles pagant el mateix que les altres.

-FABRICANTES DE SABADELL, TARRASA, OLESA, ALCOY Y BÉJAR: *Contestación dada por los ... al interrogatorio formulado por la comisión de información acerca de los valores y clasificación de los tejidos de lana.* Sabadell: Imprenta de M. Torner, 1879 (18p.).

Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).

Contingut: treball elaborat per grups de fabricants de panys de llana de les esmentades poblacions, en forma de resposta a la informació especial aranzelària del sector, amb solucions marcadament proteccionistes.

-FABRICANTES DE TEJIDOS DE LANA DE SABADELL, TARRASA Y OLESA: *Exposición que los ... elevan al Excmo. Sr. Ministro de Hacienda.* Sabadell: Imprenta de M. Torner, 1877 (45p.).

Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).

Contingut: treball adreçat al ministre d'Hisenda demanant que no s'apliqui la rebaixa aranzelària prevista per als teixits de llana estrangers, i també que es clarifiquin les partides 136, 138 i 139 dels aranzels.

-FERRER Y VIDAL, José: *Discurso pronunciado por Don ..., fabricante de Villanueva i Geltrú, como individuo de la comisión venida de Cataluña para impugnar el proyecto de ley arancelaria presentada a las Cortes Constituyentes por el Excmo. Sr. D. Juan Bruil ministro de Hacienda, en la sesión que el 17 de diciembre de 1855, y en uno de los salones del palacio del Congreso tuvo dicha comisión, con la comisión arancelaria del mismo en presencia de varios señores diputados, bajo la presidencia del Excmo. Sr. D. Salustiano de Olózaga.* Villanueva y Geltrú: Imprenta y Librería de Bertran y Torra, 1856 (19p.).

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: recull de la intervenció de Ferrer i Vidal davant de la comissió aranzelària del Bienni Progressista, en la que dibuixa les línies mestres del seu pensament proteccionista.

—, *Cuatro palabras a los señores libre-cambistas de Madrid.* Barcelona: Imprenta de La Publicidad, 1861 (19p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: rèplica de Ferrer a les al·lusions de Pastor, president d'un acte lliurecanvista celebrat a Madrid el 8-6-1861.

—, *Discurso pronunciado en la información oral de la Comisión especial arancelaria, nombrada por Real Decreto de 10 de Noviembre de 1865. Por D. ... Sesión pública de 21 de Mayo de 1866. Bajo la presidencia del Ilmo. Sr. D. Romualdo López Ballesteros.* Sabadell: Imprenta y Librería de D. Pedro Vives, 1866 (52p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: l'autor contesta els dotze punts que conté aquest interrogatori, dedicat a la indústria cotonera, atenent-se força a la seva contestació escrita, feta amb anterioritat. Al punt 12 de l'interrogatori, referent a quins medis podria adoptar l'Estat per fomentar la indústria i que aquesta pugui sostenir la competència estrangera, esbossa els seus plantejaments proteccionistes.

—, *Consideraciones sobre la crisis económica europea.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Espasa Hermanos y Salvat, 1879 (115p.).

Localització: Biblioteca Carandell.

Contingut: Ferrer analitza la situació econòmica internacional, fent especial esment en la sobreproducció industrial britànica, que obliga aquest país a obrir constantment nous mercats amb el sistema dels acords comercials. Enfront de la barator extrema de la producció britànica, l'autor aposta novament per un sistema aranzelari que permeti a la indústria nacional un desenvolupament normal, així com la importació de primeres matèries i productes no produïts al país.

- , *La escala alcohólica y la cuestión lanera. Meetings librecambistas de Noviembre de 1880 en Madrid y en Bradford por D. ...* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y compañía, 1881 (24p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: Ferrer es fa ressò del darrer acte de propaganda organitzat per l'ARAA —en el que diversos oradors havien apostat obertament per fomentar la producció viti-vinícola espanyola, fins a convertir-la en l'eix central dels intercanvis comercials amb els altres països— tot rebutjant aquesta possibilitat i apostant novament pel foment del sector industrial.

- , *Discurso del Sr. ... pronunciado en el Senado los días 27 y 28 de Abril con motivo de la discusión del tratado de comercio entre España y Francia firmado en París el 6 de Febrero de 1882.* Madrid: Imp. V^{da}. e Hijos de J.A. García, 1882 (18p.).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: el fullet reproduïx el mateix text que el publicat pel diari de sessions del Senat.

-FERROCARRIL DE IGUALADA A SAN SATURNINO DE NOYA: *Memoria descriptiva, facultativa y económica.*

Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Luís Tasso, 1881 (46p.).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: treball destinat a presentar aquest projecte de ferrocarril, editat en uns moments en què estava prenent volada un projecte ferroviari rival.

-FERROCARRIL DE MOLLET A CALDAS DE MONTBUY: *Memoria leída en la junta general de Sres. accionistas, celebrada el día 31 de Enero de 1880.* Barcelona: Imp. Peninsular, 1880 (15p.).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: memòria anyal adreçada als accionistes, en un moment en què el ferrocarril encara no ha entrat en explotació.

-FERRO-CARRIL DE VALLS A VILLANUEVA Y BARCELONA: *(Concesión por Ley de 12 de Enero de 1877): Memoria Descriptiva, Facultativa y Económica.* Villanueva y Geltrú: Establecimiento Tipográfico de José A. Milá, 1878 (77p.).

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: l'impulsor del projecte, Francesc Gumà, s'ha traslladat a Cuba per completar la subscripció de títols amb destí a la construcció d'aquesta línia, i des d'allí escriu aquest treball (que es publica a Vilanova), en el que passa revista a tots els projectes anteriors fets per altres promotors, per passar tot seguit a explicar les intencions de la seva companyia: itinerari previst, enllaços amb les altres línies, pressupost, càlculs d'explotació i demés.

- , *Estatutos.* Villanueva y Geltrú: Imp. de José A. Milá, 1878 (30p.).

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: informació sobre els objectius i estructuració interna de la societat.

- , *Junta de Gobierno. Memoria leída en la Junta General de Accionistas de 31 de Marzo de 1880.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1880 (24p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: informació de l'activitat de la companyia durant 1879.

- , *Junta de Gobierno. Memoria leída en la Junta General de Accionistas en 31 de Marzo de 1881.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1881 (37p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: informació de l'activitat de la companyia durant 1880, destacant l'obtenció de la concessió de l'allargament de la línia fins a Madrid i l'emplaçament de l'estació a Barcelona.

- , *Proyecto de enlace del ferrocarril de Valls a Villanueva y Barcelona con los de Tarragona a Barcelona y Francia pasando por el puerto de Barcelona. Memoria.* Villanueva y Geltrú: Imprenta del Ferrocarril, (1880) (24p.).

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: aquest estudi analitza el greu problema de l'enllaç a Barcelona de les línies ferroviàries confluents a la ciutat, tot rebutjant la possibilitat d'un enllaç a nivell per dins del casc urbà i apostant per l'enllaç pel Port de Barcelona, rodejant la montanya de Montjuïc.

-FERROCARRIL DEL BAJO AMPURDÁN: *Línea de Caldas de Malavella al Fluviá y Francia, por la costa, concedida por Real Orden de 25 de Setiembre de 1877. Memoria descriptiva, facultativa y económica.* Barcelona: Imprenta de L. Obradors y P. Sulé, 1877 (88p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: memòria de presentació d'aquest projecte de ferrocarril, que es plantejava com una línia secundària de la de Barcelona a França, encaminada a absorbir el transport de taps de suro de l'Empordà.

-FERROCARRIL DIRECTO DE MADRID A BARCELONA: *Datos en apoyo de la proposición de ley presentada al Congreso para la construcción de un ferro-carril, que partiendo de Madrid, pase por Molina, Calamocha, Montalbán y Caspe, y termine empalmando con el de Valls a Villanueva y Barcelona.* Madrid: Imprenta de la Sociedad de Tipógrafos, 1880 (8p.).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: treball destinat a presentar aquest projecte de ferrocarril, plantejat inicialment com una perllongació de la línia de Valls a Vilanova i Barcelona.

-Ferro-carril económico o tranvía movido a vapor entre las ciudades de Manresa y Berga siguiendo el Valle del río Llobregat por Sallent, Balsareny, Puigreig y Gironella. *Memoria.* Barcelona: Imprenta Barcelonesa, 1881 (30p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: informació sobre els projectes de la companyia, que poc després entrarà en rivalitat amb la del *Ferrocarril y Minas de Berga*.

-FERRO-CARRIL TRASVERSAL DEL PRINCIPADO DE CATALUÑA: *Consideraciones facultativas y económicas.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Damián Vilarnau, 1882 (70p.).

Localització: Arxiu Històric de la Ciutat de Manresa.

Contingut: informació sobre aquest projecte de ferrocarril, que pretenia enllaçar totes les línies ferroviàries existents a la xarxa catalana, entre si.

-FERROCARRIL Y MINAS DE BERGA: *Noticias y datos fundamentales que anticipa el Consejo de Administración a los Sres. Accionistas de esta Compañía.* Barcelona: Imprenta de los Sucesores de N. Ramírez y Compañía, 1883 (31p.).

Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).

Contingut: informació sobre l'activitat i projectes de la companyia, especialment interessant per la polèmica amb la companyia rival (el *Ferro-carril económico o tranvía movido a vapor entre las ciudades de Manresa y Berga*).

-FERROCARRIL Y MINAS DE SAN JUAN DE LAS ABADESAS: *Memoria leída en la Junta General de Accionistas celebrada el día 29 de Mayo de 1879.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1879 (29p.+ap.).

—, *Memoria leída en la Junta General de Accionistas celebrada el día 10 de Junio de 1880.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Ramírez y C^a, 1880 (20p. + ap.).

—, *Memoria leída en la Junta General de Accionistas celebrada el día 10 de Junio de 1881.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1881 (11p. + ap.).

—, *Memoria leída en la Junta General de Accionistas celebrada el día 9 de Junio de 1882.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1882 (11p. + ap.).

—, *Estatutos.* Barcelona: Imprenta de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1882 (38p.).

—, *Memoria leída en la Junta General de Accionistas celebrada el día 11 de Junio de 1883.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1883 (11p + ap.).

—, *Memoria leída en la Junta General de Accionistas celebrada el día 10 de Junio de 1884.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Narciso Ramírez y Comp^a, 1884 (14p. + ap.).

—, *Memoria leída en la Junta General de Accionistas celebrada el día 16 de Mayo de 1885.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y Compañía, 1885 (16p. + ap.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut (de tots ells): informació sobre l'activitat de la companyia durant aquests anys: perllongació de la línia fins Sant Joan de les Abadeses, inversions a les mines amb la idea d'assortir el mercat català, orientació del ferrocarril cap el transport de mercaderies industrials de les conques del Ter i del Fresser, relacions amb la *Compañía Catalana General del Crédito*, convennis i desacords amb la TBF i amb la *Compañía de Caminos de Hierro del Norte de España*. Inclouen també els consells d'administració i diversos apèndixos amb dades tècniques de la companyia.

- FERROCARRILES DIRECTOS DE MADRID Y ZARAGOZA A BARCELONA:** *Junta de Gobierno. Memoria leída en la Junta General de Accionistas en 31 de Marzo de 1881.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1881 (37p.).
- , *Estatutos.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1881 (29p. + ap.).
 - , *Memoria leída en la Junta General de Accionistas de 31 de Marzo de 1883.* Barcelona: Tipografía de los Sucesores de Ramírez y C^a, 1883 (31p.).
 - , *Memoria leída en la Junta General de Accionistas de 5 de Abril de 1884.* Barcelona: Tipografía de los Sucesores de N. Ramírez y Comp^a, 1884 (22p+ap.).
 - , *Memoria leída en la Junta General de Accionistas de 4 de Abril de 1885.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1885 (43p.).
 - , *Memoria-dimisión presentada por el Director-Gerente D. Francisco Gumá a la junta general extraordinaria de Señores Accionistas. 22 febrero 1886.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Ramírez y C^a, 1886 (14p.).
- Localització (dels 5 fullets): Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.
- Contingut (dels 5 fullets): informació de l'activitat de la companyia des dels seus inicis el 1881, com a continuadora de la companyia del FVVB, fins el 1885. Els fullets informen detalladament dels projectes duts a terme, situació econòmica de la companyia, construcció dels nous trams previstos, relació amb altres companyies, problemes apareguts en el transcurs de cada exercici. Inclouen també uns apèndixs, amb informacions dels trams en explotació, evolució de les obres i legislació relacionada amb la companyia.
- FERRO-CARRILES ECONÓMICOS DE LA-SELVA Y AMPURDÁN:** *Líneas de Blanes a Gerona y de Castell d'Aro a Figueras. Memoria descriptiva.* Barcelona: Sucs. de Ramírez y C^a, 1882 (45p.).
- Localització: Biblioteca de Catalunya.
- Contingut: informació sobre l'activitat de la companyia.
- FERRO-CARRILES ECONÓMICOS DEL BAJO LLOBREGAT A BARCELONA:** *Memoria.* Barcelona: Sucs. de N. Ramírez y C^a, 1883 (36p.).
- Localització: Biblioteca de Catalunya.
- Contingut: informació sobre l'activitat de la companyia.
- FOMENTO DE LA PRODUCCIÓN ESPAÑOLA:** *Exposición al Excmo. Sr. Ministro de Estado encareciendo y demostrando la conveniencia de proceder a la denuncia de los tratados de comercio y reformar la legislación arancelaria.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Leopoldo Doménech, 1877 (16p.).
- Localització: Biblioteca del FTN.
- Contingut: el FPE aprofita la visita del ministre a Barcelona per presentar-li aquesta exposició, en la que es rebutja les modificacions introduïdes a l'aranzel de 1877 a partir de la llei de pressupostos. Es demana un clar rearmament aranzelari i la consegüent denúncia dels acords comercials que ho impedeixin.
- , *Memoria presentada por la Junta Directiva del ... a la aprobación de la Junta General ordinaria celebrada el día 25 de Febrero de 1877.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Leopoldo Domenech, 1877 (15p.).
- Localització: Biblioteca del FTN.
- Contingut: memòria anual destinada a ser llegida a la Junta General ordinària de l'associació, que aquest cop s'imprimeix en forma de full. Conté les informacions habituals d'aquests casos: resum de les activitats de la corporació, situació econòmica, directius i valoracions i informacions diverses.
- , *Exposición que eleva la Junta Directiva de El ... al Excmo. Sr. Ministro de Hacienda. S/l.: s/n., s/a.* (8p.).
- Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
- Contingut: el FPE fa una enumeració de la desfavorable situació econòmica espanyola del moment, tot proposant diverses solucions, entre les que en destaca sobretot la idea del rearmament aranzelari i l'increment de relacions amb Filipines.
- , *Contestación del ... al interrogatorio formulado por la Comisión Especial Arancelaria acerca de los valores y clasificaciones de los tejidos de lana.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de L. Domenech, 1879 (11p.).
- Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
- Contingut: anàlisi del sector industrial llaner, feta amb motiu de la informació especial aranzelària convocada arran de les protestes dels llaners per les rectificacions de les valoracions, fetes el 1877 i que serviren de base per a l'elaboració del nou aranzel. Aquest mateix treball es troba imprès als volums editats per aquesta comissió amb tots els informes rebuts, tant escrits com orals.
- , *Contestación del ... al interrogatorio formulado por la Comisión Especial Arancelaria acerca de las consecuencias que ha producido la abolición del derecho diferencial de bandera y de las medidas que pueden adoptarse para el fomento de la marina mercante y del comercio nacional.* Barcelona: Imprenta de Leopoldo Doménech, 1879 (17p. + ap.).
- Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: anàlisi del sector navilier, feta amb motiu de la informació especial aranzelària convocada a partir de les demandes dels naviliers i que coincideix en el temps amb la informació llanera. L'estudi es tanca amb onze propostes d'actuacions globals en matèria aranzelària i amb un voluminós apèndix estadístic. Igual que a l'estudi anterior, aquest mateix treball es troba imprès dins dels volums editats per la comissió especial aranzelària.

- , *Gran manifestación proteccionista celebrada el 26 de Junio de 1881, en el Circo Ecuestre y en los teatros Novedades, Español, Buen Retiro y Tivoli, bajo la iniciativa del ... con el recurso y apoyo de gran número de asociaciones y corporaciones científicas, literarias, artísticas, económicas, de artes y oficios, obreros y periódicos de Barcelona*. Barcelona: Imprenta de Salvador Manero, 1881 (163p.).

Localització: Biblioteca Carandell.

Contingut: recull de les intervencions realitzades a l'important acte verificat pel FPE a Barcelona, amb motiu del temor a què el nou Govern liberal encetés una política aranzelària de tendència lliurecanvista, i que consistí en cinc mítings simultanis, realitzats a diversos locals de la ciutat, en els que s'intentà oferir un ampli ventall d'oradors que abarquessin tots els sectors econòmics, en un desig de donar una imatge d'unanimitat de les demandes de protecció.

- , *Exposición-Memoria que eleva a las Cortes el ... con motivo de las autorizaciones pedidas por el Gobierno Español para ajustar un modus vivendi comercial, un arreglo subsidiario y un tratado definitivo con Inglaterra*. Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1885 (111p.).

Localització: Biblioteca Carandell.

Contingut: important treball, tant des del punt de vista doctrinal com d'anàlisi d'aquest tema concret, elaborat en vigílies del debat parlamentari del tan temut acord comercial amb Gran Bretanya.

- FOMENTO DE LA PRODUCCIÓN NACIONAL:** *Contestación del ... al interrogatorio formulado por la Sociedad Económica Matritense e inserto en la "Gaceta de Madrid" de 1º de julio de 1874, para estudiar el resultado de las reformas de 1868 a 1870 en las leyes sobre aduanas y navegación, examinar si conviene aplazar la reducción de derechos fijada por la ley de 1º de julio de 1869 para igual mes de 1875, y proponer al gobierno las medidas convenientes para aumentar los ingresos de la renta de aduanas*. Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Leopoldo Doménech, 1875 (31p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: es tracta d'una informació sobre les conseqüències de les reformes aranzelàries de 1868-1870 i la conveniència d'aplicar o no la base 5ena en el seu primer termini. S'analitza detalladament tots els sectors econòmics, conclouent en la demanda d'un rearmament aranzelari.

- , *Estatutos y reglamento de la Asociación ...* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Gómez e Inglada, 1875 (24p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: informació sobre els objectius i estructuració interna de l'entitat. Els estatuts i el reglament apareixen aquí barrejats en un sol text.

- , *El ... a los Señores Representantes del país. Cartas del Sr. E.R. Garczynski en defensa de la industria española*. Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Narciso Ramírez y C^a, 1878 (40p.).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: es tracta d'un redactor del *New-York Times* que, després de visitar les indústries de Barcelona i la seva rodalia, va adreçar un seguit d'articles al *Diario de Barcelona*, en forma de cartes al seu director, Mañé i Flaquer, tot reflexionant sobre la necessitat de protecció aranzelària i comparant el cas català amb el nordamericà.

- , *Reglamento de gobierno interior del ... aprobado en la sesión de su Junta Directiva, de 11 de Octubre de 1877*. Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Narciso Ramírez y C^a, 1878 (20p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: amplia els aspectes de l'entitat ja vistos al fullet d'estatuts i reglament de 1875.

- , *Memoria relativa al estado de la Sociedad ... y a los trabajos practicados por ella durante el último ejercicio de 1878, leída y aprobada en la Junta general ordinaria celebrada en 26 de Enero de 1879*. Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Ramírez y C^a, 1879 (24p.).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: informació de les activitats de la corporació durant l'any 1878.

- FREIXA Y RABASÓ, Eusebio:** *Guía de elecciones de diputados provinciales*. Madrid: Publicaciones de Eusebio Freixa y Rabasó, setiembre de 1882, (70p.).

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: inclou el reial decret que fixava els districtes per a l'elecció de diputats provincials, així com la llei electoral de diputats a Corts de 1878 i diverses mostres de formularis a emplenar pels col·legis electorals.

- , *Ley provincial de 29 de agosto de 1882, concordada, por medio de notas, con la de 2 de octubre de 1877 que reformó la de 20 de agosto de 1870, con extractos marginales en sus artículos. Contiene además: El Real decreto de 31 de Agosto del mismo año de la distribución de provincias en distritos para las elecciones de Diputados provinciales; la Real orden circular de 2 de Setiembre, dando explicaciones para la inmediata aplicación de la Ley Provincial a la constitución de las Diputaciones y Comisiones permanentes, y respecto de las reformas introducidas en el sufragio; los títulos III y IV de la ley Electoral de Diputados a Cortes de 28 de Diciembre de 1878, citados en la segunda disposición transitoria de dicha ley Provincial; notas importantes, y extensos formularios para las próximas elecciones de diputados provinciales.* Madrid: Publicaciones de Eusebio Freixa y Rabasó, 1882, (126p.).
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: recull de la legislació esmentada al títol. Combina a les mateixes planes el text de la llei de 29-8-1882 amb la de 2-10-1877.
- G.S.:** *Cuba y el Libre Cambio. Colección de artículos económicos publicados bajo el epígrafe de algo es algo en el Diario de Matanzas por ...* Matanzas: Imprenta del "Diario", 1879 (72p.).
Localització: Arxiu del Congrés dels diputats.
Contingut: recopilació d'articles de premsa en els que l'autor analitza la situació econòmica de Cuba i proposa tot un seguit de reformes, com la supressió de duanes, d'alguns impostos i de les subvencions a les línies de vapors, i la moderació pressupostària.
- GARCÍA BARZANALLANA, José:** *Política comercial de España. Memoria leída en la Real academia de ciencias morales y políticas por D. ... su individuo de número.* Madrid: Tipografía Gutemberg, 1883 (81p.).
Localització: Biblioteca Carandell.
Contingut: anàlisi de la situació comercial espanyola en general i aranzelària en particular, incidint especialment en el tema dels acords comercials. García Barzanallana sintonitza en aquest treball amb les tesis defensades pels proteccionistes catalans, de rebuig als acords comercials amb les potències econòmiques i d'orientació comercial vers l'Amèrica Llatina.
- GARCÍA FARIA, Carlos D.:** *Información sobre las consecuencias que ha producido la supresión del derecho diferencial de bandera. Discurso pronunciado ante la Comisión especial arancelaria, por D. ..., en las sesiones de los días 3 y 5 de Mayo de 1880.* Barcelona: Imprenta de Leopoldo Domenech, 1881 (80p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: el fullet recull la intervenció oral de l'autor davant de la comissió especial aranzelària. Aquest mateix text es troba al volum editat per la pròpia comissió, en acabar la informació aranzelària.
- GARCÍA OLIVER, José:** *Discurso pronunciado por el Diputado a Cortes D. ... en el banquete con que sus electores le obsequiaron el día seis de Enero de 1882.* Mataró: San José Imprenta, (1882) (16p.).
Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).
Contingut: discurs ideològic, en el que el diputat dona una visió liberal de la Restauració i ofereix als seus electors garanties dels seus plantejaments proteccionistes.
- GIRAUD, Federico:** *Las reformas económicas de Cuba. Recopilación de los artículos publicados en el diario de la marina por ... sobre la cuestión azucarera y el comercio de cabotaje con la Península, conteniendo otros trabajos que no han visto la luz pública.* Habana: Imp. del "Avisador Comercial", 1879 (94p.).
Localització: Arxiu del Congrés dels diputats.
Contingut: minucios treball, que és en realitat una recopilació d'articles de premsa, destinat a denunciar la situació que, segons l'autor, pateixen els sucres antillans i, especialment, les trabes aranzelàries que troben a la seva entrada a la península.
- GIRONA, Manuel:** *Ensayos para mejorar el crédito y arreglar la situación de España.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Narciso Ramírez y Rialp, 1865 (103p.).
Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).
Contingut: extens i documentat treball, en el que Girona analitza la situació de la Hisenda pública espanyola i proposa diverses vies d'actuació.
- , *Errores trascendentales en los proyectos financieros presentados a las Cortes por el Excmo. Sr. Ministro de Hacienda en 11 de Mayo de 1872.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Narciso Ramírez y Compañía, 1872 (20p.).
Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).
Contingut: treball destinat a rebatre els projectes d'arranjament del Deute del ministre d'Hisenda, Camacho, amb la idea general que es marxa amb ells cap a un endeutament encara més gran.
- , *Proyecto de arreglo y unificación de la deuda pública en España.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Narciso Ramírez y C^a, 1876 (22p.).

- Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).
Contingut: és el mateix text que el publicat pel diari de sessions; fins i tot, és el mateix format.
- , *Discurso del Señor Don ... pronunciado en el Senado en los días 21, 22 y 25 de Junio de 1878, al discutirse el Presupuesto de gastos de 1878-79, y cuya base es empezar el período en que se rebaje la tributación directa.* Madrid: Imprenta y Fundación de la Viuda e Hijos de J. Antonio García, 1878 (20p.).
Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).
Contingut: es tracta d'un escrit presentat a la Comissió de Pressupostos del Congrés el 29-5-1876, en el que Girona insisteix en les seves idees sobre el Deute, ja enunciat el 1865 i el 1872 en altres fullets: unificació del Deute en un únic Deute Nacional de l'Estat (no del Tresor), evitar el seu pagament tot contraient-ne d'altres i austeritat en les despeses (reducció de Guerra i Marina i simplificació de l'administració).
- , *Renta de tabacos. Desarrollo de la proposición de ley para la mejora de la renta de tabacos, presentada al Senado, el día 23 de Noviembre de 1878, por el senador del Reino, D. ...* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1879 (77p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: el fullet, que en realitat es publica el 1883, recull la proposició de llei de Girona al Senat, intervencions en aquesta cambra i posteriors treballs fets al si de la comissió creada per analitzar aquest tema. La seva idea general és reduir les càrregues directes a base de contribucions indirectes, com és l'estanc monopoli del tabac per part de l'Estat.
- , *Unificación de la deuda. 119 millones de pesetas anuales de rebaja en los gastos, por el ex-senador del Reino D. ...* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Narciso Ramírez y C^a, 1880 (22p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: nou projecte d'arranjament del Deute públic elaborat per Girona.
- , *Arreglo, unificación y extinción completa de la deuda pública en España por D. ... ex-Diputado a Cortes y ex-Senador del Reino.* Barcelona: Imprenta Barcelonesa, 1880 (24p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: treball elaborat sols pocs mesos després que l'anterior, en el que Girona insisteix sobre els mateixos conceptes d'arranjament del Deute.
- , *Discurso del Excmo. Sr. D. ... Presidente del Ateneo Barcelonés leído en su sesión inaugural de 29 de Noviembre de 1883. (De los medios y elementos que necesita la industria nacional para competir con la extranjera).* Barcelona: Imp. Barcelonesa, 1883 (16p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: Girona reproduceix en forma de fullet la seva intervenció com a president d'aquesta entitat a la inauguració del curs. Analitza la situació industrial del moment, tot proposant diverses mesures de foment. Com a aspecte a destacar, admet l'intervencionisme de l'Estat en matèria econòmica i introdueix la idea d'una legislació laboral força completa.
- , *Memorándum. Nueve meses de alcalde primero de Barcelona.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1883 (96p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: el fullet conté un pròleg del propi autor, en el que explica les circumstàncies del seu nomenament, que ell considerarà sempre transitori, i, a continuació, el seu pla d'actuació municipal en forma de vint-i-sis documents, en el que en destaca la importància donada al sanejament del Deute.
- , *De la navegación. Decadencia de nuestra marina. Manera de mejorar pronto su situación.* [Barcelona]: Imp. Barcelonesa, 1885 (16p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: igual que el 1883, Girona edita en forma de fullet el seu discurs inaugural a l'Ateneu Barcelonès, que torna a presidir. En aquesta ocasió analitza la situació de la marina mercant, esbossant diverses mesures per al seu foment, en les que novament es perfila un fort intervencionisme estatal. Contra les tesis d'alguns autors en el camp proteccionista de restabliment dels drets diferencials, opta per una línia expansiva, que assumeix la reconversió del sector (vaixells de ferro més vapor enfront dels de fusta més vela) com un fet irreversible.
- , *Documentos parlamentarios. Discursos pronunciados por el Senador vitalicio D. ... en las Sesiones del Senado, los días 9, 13 y 20 de junio de 1885, con motivo de la discusión de los Presupuestos generales del Estado para 1885-86.* Barcelona: Imprenta Barcelonesa, 1885 (32p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: és el mateix text que el publicat al diari de sessions. El seu discurs se centra en proposar mesures per reduir i simplificar el Deute, acompanyat d'altres mesures d'activació econòmica.
- GONZÁLEZ AMAT, Salvador:** *Memoria explicativa sobre una línea de vapores, y colonización de las posesiones españolas en Asia por D. ...* Gracia: Imprenta de Pedro Prats, 1876 (14p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: l'autor demana l'establiment d'una línia regular de vapors subvencionada per l'Estat, entre la península i Filipines.

-El grito de la ley y de la moralidad, o sea examen de los antecedentes de la concesión relativa a la estación de partida de la línea férrea del Centro. Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Narciso Ramírez y C^a, 1868 (12p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: aportació a la polèmica entorn a l'estació de Barcelona del ferrocarril a Martorell i Tarragona, escrita per una comissió de defensa dels interessos de la propietat immobiliària de l'Esquerra de l'Eixample.

-GUMÁ, Francisco: *Ferro-carril de Valls a Villanueva y Barcelona. Memoria preliminar. Concesionario D. ...* Villanueva: Imprenta de J.A. Milá, 1877 (10p.).

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: l'autor, promotor d'aquesta línia ferroviària, escriu el fullet un cop sancionada per les Corts la concessió. En ell explica les característiques de la línia projectada, de cara a la següent emissió d'accions.

-Homenaje al Excmo. Señor. D. Francisco de Paula Rius y Taulet. Reseña del banquete ofrecido el día 16 de diciembre de 1888 al Excmo. Sr. D. Francisco de Paula Rius y Taulet por los señores concejales del Excmo. Ayuntamiento Constitucional de Barcelona con ocasión de haberse acordado colocar el retrato del dignísimo Presidente de la misma corporación municipal en la Galería de Catalanes Ilustres. Barcelona: Imprenta de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1888 (40p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: el fullet inclou una resenya dels brindis pronunciats en aquest acte, que cal situar en el context de la finalització de l'Exposició Universal de Barcelona de 1888, així com un parell d'articles de caire biogràfic sobre la figura de Rius i Taulet, extrets de la premsa.

-Impugnación del derecho opresor que se intenta imponer al corcho en bruto. Sevilla: Imprenta y Litografía de El Porvenir, 1876 (41p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: aquest treball, elaborat per una *Asociación corchera*, entra en la polèmica establerta el 1876 entorn al projecte de llei de pressupostos d'aquest any, en el que es restablí un dret aranzelari de sortida dels suros extremerys, per afavorir la seva elaboració en forma de taps dins del país. Els surers s'oposen a aquest dret, tot considerant que en aquells moments ja hi ha un excedent de suros al país i que ells també tenen un mercat internacional de suros en planxa, que d'aquesta manera no poden assortir.

-INSTITUTO AGRÍCOLA CATALÁN DE SAN ISIDRO: *Reglamento del ... Aprobado por el Excmo. Sr. Gobernador de la provincia de Barcelona, en 26 de Febrero de 1875.* Barcelona: Imprenta del Diario de Barcelona, 1875 (27p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: informació sobre els objectius, estructuració i funcionament de l'entitat

—, *Necrologías leídas en la sesión solemne celebrada el día 7 de Diciembre de 1890 al objeto de honrar la memoria de los Excmos. Señores marqueses de Camps y de Monistrol.* Barcelona: Instituto Agrícola Catalán de San Isidro, 1890 (10p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: aproximació biogràfica a ambdós personatges.

—, *Apuntes necrológicos leídos en la Sesión solemne celebrada el día 15 de Mayo de 1892 al objeto de honrar la memoria del Excmo. Sr. Marqués de Sentmenat y de Ciutadilla.* Barcelona: Imprenta Barcelona, 1892 (14p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: en la mateixa línia que l'anterior.

-INSTITUTO DE FOMENTO DEL TRABAJO NACIONAL: *Estatutos del ... aceptados por las Juntas generales extraordinarias del Instituto Industrial de Cataluña y del Fomento de la Producción Nacional celebradas en 6 de Julio de 1879, y aprobados por el Excmo. Sr. Gobernador civil de la provincia de Barcelona, en 23 de Agosto del mismo año.* Barcelona: Imprenta de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1879 (23p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: informació sobre l'estructuració, funcionament i objectius de l'entitat.

—, *Reglamento del ... aprobado por la junta directiva interina del mismo en sesión de 23 de Octubre de 1879 con arreglo a las facultades que atribuye el art. 1º de las Disposiciones transitorias de los ESTATUTOS, y redactado de conformidad con éstos.* Barcelona: Imprenta de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1879 (38p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

- Contingut: desenvolupa l'anterior, marcant ja algunes línies concretes de treball: les seccions, la revista de l'associació, el personal contractat, la vessant recreativa, entre altres.
- , *Manifestación proteccionista celebrada el día 4 de Abril de 1881 en el Teatro Principal de Barcelona por iniciativa del ...*. Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los sucesores de N. Ramírez y Compañía, 1881 (36p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: transcripció de les intervencions fetes durant aquest important acte, organitzat per l'IFTN poc després de la formació del nou Govern liberal i del consegüent temor d'una reforma aranzelària en sentit lliurecanvista.
- , *Manifestación proteccionista celebrada el día 4 de Junio de 1881 bajo la iniciativa del ... en el Teatro de Santa Cruz de esta ciudad*. Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Ramírez y C^a, 1881 (54p.).
Localització: Biblioteca Carandell.
Contingut: en la mateixa línia que l'anterior. En aquesta ocasió, els oradors incidiran més en el rebuig a un possible acord comercial amb Gran Bretanya, en base a una modificació de l'escala alcohòlica britànica, així com en la necessitat de votar candidats proteccionistes a les properes eleccions a Corts.
- , *Manifiesto que dirige al país en general y a los Sres. Senadores y Diputados a Cortes en particular el ... sobre la reforma arancelaria*. Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Narciso Ramírez y C^a, 1881 (19p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: document d'un marcat contingut doctrinal, elaborat per l'IFTN davant l'obertura de les Corts amb majoria liberal i del consegüent temor d'una reforma aranzelària en sentit lliurecanvista, especialment, la restitució de la base 5a de l'aranzel de 1869.
- , *Colección de disposiciones útiles para los industriales*. Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1882 (113p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: treball concebut com una mena de manual de legislació industrial i comercial i adreçat als socis de l'entitat.
- , *Memoria sobre los perjuicios que se irrogan a la industria y al comercio por las Tarifas de la Contribución industrial, reformadas en 31 de Diciembre de 1881, redactada por acuerdo de la Junta Directiva del ...*. Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Ramírez y C^a, 1882 (70p.).
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: document dedicat a rebatre la reforma del reglament i de les taxes de la contribució industrial i de comerç decretada el 31-12-1881. Treball bàsicament estadístic, en el que hom fa una exhaustiva comparació de les taxes d'abans i de després de l'aplicació del nou reglament.
- , *Estatutos del ... reformados con sujeción a lo dispuesto en el 2º apartado de su art. 17 por las Juntas Directiva y Consultiva reunidas en sesiones de los días 1º, 8 y 12 de Febrero de 1883, y aprobados por el Excmo. Sr. Gobernador civil de la provincia de Barcelona, en 9 de Abril del mismo año*. Barcelona: Imprenta de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1883 (24p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: text amb algunes modificacions significatives respecte el de 1879, que adequa els estatuts fundacionals de l'entitat al seu funcionament real dels darrers anys.
- , *Reglamento del ... aprobado por la Junta Directiva del mismo de conformidad con lo dispuesto por los Estatutos*. Barcelona: Imprenta de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1883 (32p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: en la mateixa línia que l'anterior.
- , *Dictamen elevado a las Cortes del Reino por el ... acerca del proyecto de ley sobre reducción de los derechos de aduanas a varias mercancías, consideradas como primeras materias*. Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Ramírez y C^a, 1883 (19p.).
Localització: Biblioteca Carandell.
Contingut: treball elaborat davant d'aquest polèmic projecte de llei, que preveia rebaixes aranzelàries a diversos productes, que podrien abaratir els costos de la indústria. L'IFTN intenta aquí cercar un equilibri entre els beneficis que rebrien algunes indústries concretes per aquest abaratament, i el fet que això es faci tot consolidant una tendència a la baixa en l'aranzel que, a més, pot perjudicar altres sectors de l'economia nacional. Consta d'una primera part, amb consideracions generals sobre el projecte, i una segona, amb un tractament de les partides afectades.
- , *Acta de la junta general ordinaria de socios del ... celebrada el día 24 de Febrero de 1884*. Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1884 (19p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: ressenya de la primera Junta General ordinària de socis de l'entitat (els estatuts de 1879 no en preveien la celebració, però els reformats de 1883, sí, amb una periodicitat anyal). És per això que a la memòria d'activitats es retrocedeix fins el mateix 1879, any de la fundació de l'IFTN.

- , *Exposición elevada a las Cortes por el ... contra el establecimiento de un MODUS VIVENDI, seguido de un tratado de comercio con la Gran Bretaña*. Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1885 (14p.).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: document elaborat quan es preveu ja el debat a les Corts del tan temut acord comercial amb Gran Bretanya. En ell s'analitza especialment el que es considera escassos beneficis de la modificació britànica de la seva escala alcohòlica a l'entrada dels vins espanyols, a canvi de les grans facilitats amb què comptarà la indústria britànica per penetrar en el mercat espanyol.

- INSTITUTO INDUSTRIAL DE CATALUÑA**: *Estatutos*. Barcelona: Imprenta de Agustín Gaspar, 1848 (16p.)

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: informació sobre els objectius i organització de l'entitat. Aquests estatuts es mantindran vigents fins 1878.

- , *Reglamento*. Barcelona, Establecimiento Tipográfico de Salvador Manero, 1878 (24p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: aquest reglament significa una important actualització del funcionament intern de l'IIC, que adopta diversos mecanismes inspirats en el FPN, alhora que deixa enrera la inicial dependència envers la Junta de Fàbriques de Catalunya. A tenir en compte, que el document elaborat el 1848 era els estatuts del centre, que en realitat, no es modifiquen, ja que el que es desenvolupa aquí és el reglament.

- , *Información Especial Arancelaria. Contestación al interrogatorio acerca de las clasificaciones y los valores de los tejidos de lana, que elevan a la comisión de información el ... y el Fomento de la Producción Nacional unidos a los centros fabriles de Sabadell y Tarrasa*. Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Ramírez y Compañía, 1879 (31p.).

Localització: Biblioteca Carandell.

Contingut: treball col·lectiu de diverses corporacions industrials catalanes adreçat a la comissió especial aranzelària. Inclou algunes valoracions sobre la política aranzelària del Govern espanyol dels anys setanta. El mateix text es troba també al volum editat per la comissió.

- INSTITUTO INDUSTRIAL DE TARRASA**: *Reglamento del ... Aprobado por la Sociedad en junta general de 24 de Octubre de 1873*. Tarrasa: Litografía de Utset, 1873 (13p.).

Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).

Contingut: informació sobre aquesta corporació, bàsicament dedicada al foment i a la defensa de la indústria llanera.

- ISAURA, Fulgencio**: *Proyecto de reforma de varios artículos del código de comercio referentes a quiebras, dirigido a las Cortes del reino, escrito por D. ... Director de el Centro Industrial de Barcelona y por encargo del Instituto Industrial de Sabadell*. Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Luís Tasso, 1877 (16p.)

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: aquest treball parteix d'una comanda del CIC i de l'IIS, que encarreguen a l'autor un estudi dels articles del Codi de Comerç que caldria modificar per evitar operacions fraudulentas en els processos de fallida. Les corporacions assumeixen l'estudi resultant com a propi i el presenten a les Corts en forma d'exposició.

- , [**I. FEULON, F. de**]: *Opúsculo sobre Reinstalación de los Tribunales de Comercio y lo que deben ser el libro cuarto del Código de Comercio dedicado a los socios del Centro Industrial y dirigido a varios Señores Senadores de la Nación*. Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1883 (34p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: l'autor reproduïx alguns articles de premsa seus relatius al tema esmentat al títol, per passar a continuació a presentar un projecte nou de llibre quart de Codi de Comerç.

- JAMAR, Joaquín**: *Datos concretos sobre el convenio con Inglaterra (Reimpresión del Suplemento de EL DÍA de 14 de Marzo de 1884)*. Madrid: Biblioteca político-económica de EL DÍA, Imprenta de EL DÍA, 1884 (91p.).

Localització: Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès.

Contingut: treball destinat a defensar la conveniència d'un acord comercial amb Gran Bretanya, iniciat en aquells moments pel breu Govern de la ILD i paralitzat pel nou Govern conservador. Plantejat com a treball de polèmica enfront de les argumentacions dels proteccionistes.

- JANINI VALERO, Juan:** *Consideraciones sobre la libertad de comercio y la protección arancelaria.* Valencia: Imprenta de Nicasio Rius Monfort, 1881 (33p.).
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: aportació lliurecanvista al debat suscitat per la notícia d'una possible restitució de la base 5a de l'aranzel de 1869 per part del nou Govern liberal de 1881. L'autor és membre de la *Sociedad Económica de Amigos del País de Valencia*.
- JUNTA DE AGRICULTURA, INDUSTRIA Y COMERCIO DE LA PROVINCIA DE TARRAGONA:** *Contestación a los interrogatorios formulados por la Comisión especial arancelaria acerca de los valores y clasificaciones de los tejidos de lana, consecuencias que ha producido la abolición del derecho diferencial de bandera y de las medidas que pueden adoptarse para el fomento de la marina mercante y del comercio nacional.* Tarragona: Imprenta de José Antonio Nel.lo, 1879 (19p.).
Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).
Contingut: recopilació d'ambdós treballs, elaborats per la Junta amb motiu de les dues informacions especials aranzelàries.
- JUNTA DE ARANCELES Y VALORACIONES:** *Información acerca de la importación temporal de los arroces de la India. Sesiones celebradas en los días 17 y 18 de Mayo de 1883, en el Ministerio de Hacienda.* Madrid: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Rivadeneyra, 1883 (46p.).
Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).
Contingut: interessant fullet que recull les informacions orals celebrades per la JCAV sobre el polèmic tema de les exempcions duaneres en concepte d'importacions temporals.
- JUNTA DE PROPIETARIOS DE LA IZQUIERDA DEL ENSANCHE:** *Exposición que la ... eleva al Excmo. Sr. Ministro de Fomento solicitando el cambio de emplazamiento de la estación y cabeza de línea férrea de esta ciudad a Tarragona y Barcelona.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Ramírez y C^a, 1879 (11p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: a l'exposició es demana el canvi d'emplaçament esmentat, tot argumentant que l'estació i les vies estan impedingint la urbanització de l'Esquerra de l'Eixample. S'analitza també l'afer de l'enllaç dels ferrocarrils dins de Barcelona.
- , *Memoria leída en la Junta General de propietarios de la Izquierda del Ensanche celebrada en 19 de Octubre de 1879 en la Nueva Universidad.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Baseda y Giró, 1879 (18p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: es passa revista a diversos afers en què ha intervingut l'associació, donant més importància al tema de l'enllaç dels ferrocarrils a Barcelona.
- , *Enlace de los ferro-carriles en Barcelona.* Barcelona: Imprenta Barcelonesa, 1881 (16p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: novament s'analitza el tema de l'enllaç de les línies de ferrocarril confluents a Barcelona, apostant per l'opció dels carrers de Marina i Aragó.
- JUNTA PROVINCIAL DE AGRICULTURA, INDUSTRIA Y COMERCIO DE BARCELONA:** *Contestación dada por la ..., al interrogatorio acerca de los valores y clasificaciones de los tejidos de lana.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de L. Doménech, 1879 (15p.).
- , *Informe emitido por la ..., contestando al interrogatorio acerca de las consecuencias que ha producido la supresión del derecho diferencial de bandera y las medidas que pueden adoptarse para el fomento de la marina mercante y del comercio nacional.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de L. Doménech, 1879 (61p.).
Localització: Biblioteca Carandell.
Contingut (d'ambdós): treballs elaborats per la Junta com a resposta escrita als formularis elaborats per les comissions especials aranzelàries, encarregades de les informacions llanera i naviliera.
- LASALA Y C^a:** *El "modus vivendi".* Londres: s/n., Enero de 1884 (10p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: aquest fullet, editat per una casa importadora de vins espanyols establerta a Londres, analitza el protocol d'acord comercial amb Gran Bretanya d'1-12-1883 des del punt de vista del comerç dels vins.
- LEÓN Y CASTILLO, Fernando; BALAGUER, Víctor; ALBAREDA, José Luís; ROMERO ORTIZ, Antonio:** *Discursos de los Señores D. ..., D. ..., D. ... y D. ... sobre la política del Gobierno en las sesiones del Congreso de los días 13, 15, 16 y 17 de Julio de 1878.* Madrid: Imprenta Central, a cargo de Víctor Saiz, 1878 (80p.).
Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: reproduïx el mateix text que l'aparegut al diari de sessions. Es tracta de la interpel·lació del diputat Portuondo al Govern sobre diversos afers relacionats amb les Antilles. Hi intervé també Víctor Balaguer.

-LEÓN Y CASTILLO, Fernando; BALAGUER, Víctor: *Documentos parlamentarios. Discursos que con motivo de la discusión sobre las reformas de Cuba pronunciaron el Excmo. Sr.D. ... en las sesiones del 5 y del 7 de febrero y el Excmo. Sr. D. ... en las del 13 y 18 del mismo mes.* Madrid: Imprenta de F. Macias, 1880 (36p.).

Localització: Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès.

Contingut: en la mateixa línia que l'anterior.

-LETAMENDI, José de: *Discurso inaugural del FOMENTO DE LA PRODUCCIÓN ESPAÑOLA pronunciado por su presidente Dr. D. ... en la sesión del día 11 de Junio de 1876.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de L. Doménech, [1876] (30p.)

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: Letamendi, autor d'un fulletó el 1869 en el que s'inspiraria l'aleshores recent creat FPN, pronuncia ara aquest discurs amb ocasió de l'acte inaugural de l'escindit FPE, lligant ambdós treballs teòrics i insistint en la ruptura que ha fet el FPN dels principis del "proteccionisme solidari nou" que havien impulsat la seva creació, i en com ara el FPE recull aquests plantejaments en tota la seva integritat.

-Ley de ferro-carriles de 23 de Noviembre de 1877 y Reglamento de 8 de Setiembre de 1878 para su ejecución. Madrid: Gaceta de los Caminos de Hierro, 1887 (122p.).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: edició d'ambdós textos, sense notes ni comentaris. Inclou altra legislació relativa a ferrocarrils, no enunciativa al títol.

-Ley municipal de 2 de Octubre de 1877 precedida de una introducción histórica y reseña de las principales leyes municipales que han estado en vigor en España desde 1812, ampliada con notas para su mejor inteligencia, y corregida en armonía con los reales decretos de 5 de Noviembre de 1890, 24 de Marzo de 1891, ley de 21 de Agosto de 1896, reales decretos de 30 de Noviembre de 1899, 2 de Julio de 1901 y las demás disposiciones que la modifican en algunos de sus artículos por la redacción de El Consultor de los Ayuntamientos y de los juzgados municipales. 11ª ed. Madrid: El Consultor de los Ayuntamientos y de los juzgados municipales, 1904 (126p.).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: el text de la llei s'acompanya amb notes aclaratòries a peu de plana, que adrecen a la legislació i jurisprudència posterior a la llei i relativa al tema.

-Ley de 20 de Agosto de 1870, con las reformas introducidas en ella por la de 16 de Diciembre de 1876; la de 8 de Febrero de 1877 para Senadores, y la de 20 de Julio del mismo año para Diputados a Cortes. Concordadas entre sí y anotadas con las disposiciones que las aclaran o modifican por la redacción de El Consultor de los Ayuntamientos y de los juzgados municipales. Madrid: El Consultor de los Ayuntamientos y de los juzgados municipales, 1878, (120p. + ap.)

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: el text de les lleis s'acompanya de notes aclaratòries a peu de plana, que adrecen a la legislació relativa al tema.

-LIGA DE CONTRIBUYENTES DE BURGOS: *Memoria de los trabajos hechos por la Junta Directiva de la ..., durante el año de 1878, tercero de su creación, leída en Junta General por el Secretario de dicha Asociación D. Federico Martínez del Campo.* Burgos: Imprenta de D. Timoteo Arnaiz, 1879 (24p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: relació d'activitats durant l'any, llistat de socis i relació de les lligues i societats afins existents. Interessa sobretot la valoració que es fa sobre la fundació i objectius de les lligues.

-LIGA DE CONTRIBUYENTES DE CÁDIZ: *Reglamento de la Asociación o ... aprobado en Junta General celebrada en 17 de Marzo de 1872.* Cádiz: Imprenta de la Revista Médica, 1872 (23p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: la lliga de Cadis és l'embrió del posterior moviment de les lligues de contribuents. En aquest fullet es defineix els seus objectius: expansió a tot el país, associacionsime d'interessos econòmics en un sentit ampli com és el de "contribuent" i voluntat de pressió damunt del Govern, sobretot en el tema dels pressupostos generals de l'Estat.

—, *Memoria leída por el Presidente de la ..., en la Junta General ordinaria celebrada el día 12 de Enero de 1873, en cumplimiento de lo que previene el artículo 21 del Reglamento.* Cádiz: Imprenta de la Revista Médica, 1873 (17p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

- Contingut: relació d'activitats durant 1872, Junta Directiva, situació econòmica. Ja apareix en aquest primer any una clara connexió amb Barcelona, concretament amb l'APFUBZE i el FPN.
- , *Memoria leída por el Presidente de la ..., en la Junta General ordinaria celebrada el día 18 de Enero de 1874, en cumplimiento de lo que previene el art. 21 del Reglamento*. Cádiz: Imprenta de la Revista Médica, 1874 (28p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
- Contingut: relació d'activitats durant 1873, Junta Directiva, situació econòmica i modificació del reglament.
- , *Memoria leída por el Presidente de la ..., en la Junta General ordinaria celebrada el día 10 de Enero de 1875, en cumplimiento de lo que previene el art. 17 del Reglamento*. Cádiz: Imprenta de la Revista Médica, 1875 (20p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
- Contingut: en la mateixa línia que els anteriors.
- , *Reglamento de la ... aprobado en Junta general celebrada el 17 de Marzo de 1872 y reformado con arreglo a las modificaciones aprobadas en las Juntas generales de 18 de Enero de 1874 y 10 de Enero de 1875*. Cádiz: Imprenta de la Revista Médica, 1875 (16p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
- Contingut: inclou algunes modificacions respecte l'anterior reglament, mantenint, però, els mateixos objectius.
- , *Memoria leída por el Presidente de la ..., en la Junta General ordinaria celebrada el día 9 de Enero de 1876, en cumplimiento de lo que previene el art. 17 del Reglamento*. Cádiz: Imp. de la Revista Médica, 1876 (24p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
- Contingut: en la mateixa línia que els anteriors. Inclou un llistat d'associacions econòmiques afins.
- , *Memoria leída por el Presidente de la ..., en la Junta General ordinaria celebrada el día 14 de Enero de 1877, en cumplimiento de lo que previene el art. 17 del Reglamento*. [Cádiz]: s/n., [1877] (23p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
- Contingut: en la mateixa línia que els anteriors. Proposa diverses reformes tributàries.
- , *Memoria leída por el Presidente de la ..., en la Junta General ordinaria celebrada el día 6 de Enero de 1878, en cumplimiento de lo que previene el art. 17 del Reglamento*. [Cádiz]: s/n., [1878], (19p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
- Contingut: en la mateixa línia que els anteriors. Interessa el projecte no reeixit de conferència de presidents de lligues, de cara a crear un organisme d'àmbit espanyol.
- , *Informe de la ..., en contestación al interrogatorio que le dirigió la Comisión Especial Arancelaria con fecha 12 de Noviembre próximo pasado, acerca de las consecuencias que ha producido la supresión del derecho diferencial de bandera, aprobado por la Junta Directiva en Sesión celebrada el día 23 de Enero último*. Cádiz: Establecimiento Tipográfico de José María Gálvez, 1879 (28p. + ap.).
Localització: Biblioteca del FTN.
- Contingut: informe elaborat per la lliga com a resposta al qüestionari de la informació especial aranzelària. El mateix text es troba reproduït al volum editat per la comissió especial aranzelària.
- , *Extracto de los Presupuestos generales del Estado, desde 1842 a 1878-79. Formado por una Comisión de la Junta Directiva, y que se publica por acuerdo de la misma*. Cádiz: Imprenta de la Revista Médica, 1879 (36p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
- Contingut: seguint els seus objectius prioritaris d'estudiar els pressupostos de l'Estat, la lliga de Cadis publica aquest estudi comparatiu de tots els pressupostos d'aquests anys, amb la idea de demostrar el dèficit permanent, el mètode irregular de concedir crèdits extraordinaris a mitja legislatura, la desproporció entre ministeris i les exagerades càrregues impositives.
- , *Memoria leída por el Presidente de la ... en la Junta General ordinaria celebrada el día 11 de Enero de 1885, en cumplimiento de lo que previene el artículo 17 del Reglamento*. Cádiz: Establecimiento Tipográfico de J. Benítez Estudillo, 1885 (12p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
- Contingut: relació d'activitats durant 1884, situació econòmica, Junta Directiva. Es palesa ja un cert desànim pel fet que les lligues de contribuents no hagin arribat a consolidar plenament un organisme de caire nacional. Interessa el llistat de totes les lligues i societats afins existents en aquests moments.
- , *Memoria leída por el Presidente de la ..., en la Junta General ordinaria celebrada el día 10 de Enero de 1886, en cumplimiento de lo que previene el artículo 17 del Reglamento*. Cádiz: Establecimiento Tipográfico de J. Benítez Estudillo, 1886 (12p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
- Contingut: mateixa línia d'un cert desànim pel que fa al procés associatiu dels contribuents. En la relació d'activitats de 1885, no s'al.ludeix a cap treball relatiu al "modus vivendi" amb Gran Bretanya.

-LIGA DE CONTRIBUYENTES DE GRANADA: *Memoria presentada por la Junta Directiva de la ..., leída por el Señor Presidente de la misma, D. Valentín Agrela Moreno, en la Junta General que con arreglo a sus Estatutos se celebró el día 21 de Enero de 1877 en los salones de la Sociedad Económica de Amigos del País.* Granada: Imp. y Lib. De D. José López Guevara, 1877 (47p.).

- , *Memoria presentada por la Junta Directiva de la ..., leída por el Señor Presidente de la misma, Excmo. Sr. D. Pablo Díaz y Giménez, en la Junta General que con arreglo a sus Estatutos se celebró el día 7 de Marzo de 1878.* Granada: Imp. y Lib. De D. José López Guevara, 1878 (20p. + ap.).
- , *Memoria leída por el Presidente de la misma Excmo. Sr. D. Pablo Díaz Jiménez en la Junta General extraordinaria celebrada el día 9 de Febrero de 1879.* Granada: Imprenta La Lealtad, 1879 (22p.).
- , *Memoria leída por el Presidente de la misma, Excelentísimo Señor Don Pablo Díaz y Jiménez en la Junta General Extraordinaria celebrada el día 14 de Marzo de 1880.* Granada: Imprenta de la Lealtad, 1880 (43p.).
- , *Memoria leída por el Presidente de la misma, Excmo. Señor Don Pablo Díaz y Jiménez en la Junta General extraordinaria celebrada el día 23 de Enero de 1881.* Granada: Imprenta de La Lealtad, 1881 (32p.).
- , *Memoria leída por el Presidente de la misma, Excmo. Señor Don Pablo Díaz y Ximénez, en la Junta General extraordinaria celebrada el día 18 de Febrero de 1883.* Granada: Imp. de El Defensor, 1883 (34p.).
- , *Memoria leída por el Presidente de la misma, Excmo. Señor D. Pablo Díaz y Ximénez, en la Junta General extraordinaria celebrada el día 16 de Marzo de 1884.* Granada, Imprenta de El Defensor, 1884 (28p.).
- , *Memoria leída por el Presidente de la misma, Excmo. Señor D. Pablo Díaz y Ximénez, en la Junta General extraordinaria celebrada el día 27 de Febrero de 1885.* Granada: Imprenta de El Defensor, 1885 (28p.).
- , *Memoria leída por el Presidente de la misma, Excmo. Señor D. Pablo Díaz y Ximénez en la Junta General extraordinaria celebrada el día 7 de Marzo de 1886.* Granada: Imprenta de El Defensor, 1886 (24p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut (de tots ells): informació sobre aquesta associació: relació d'activitats durant 1876, situació econòmica, Junta Directiva, llistat de socis i d'associacions afins. A la memòria per a 1877 s'analiza la iniciativa del grup de diputats anomenat "secció econòmica", consistent en accelerar la celebració d'una assemblea nacional de lligues. A la memòria per a 1879 s'esmenta el suport donat per l'entitat al FPN en la informació especial aranzelària sobre els teixits de llana, així com el paper desenvolupat al Senat pel seu president, Pablo Díez.

-LIGA DE CONTRIBUYENTES DE JEREZ DE LA FRONTERA: *Memoria leída por el Señor Presidente de esta Asociación en la Junta general ordinaria celebrada el día 21 de Enero de 1877, conforme a lo que previene el artículo 20 del reglamento.* Jerez: Imprenta del Guadalete, 1877 (8p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: interessa sobretot per la seva visió de determinats temes econòmics, diferent de la de les corporacions econòmiques catalanes, en uns moments en què aquestes cerquen en les lligues la possibilitat de construir un front comú proteccionista. En destaca l'afer de la imposició d'un dret protector a la sortida de suros en brut i el punt de sortida de la línia de vapors subvencionats per l'Estat amb destí a Filipines.

-LIGA DE CONTRIBUYENTES DE SEVILLA: *Memorias leídas por el Señor Presidente en las Juntas Generales de 10 de Octubre de 1875 y 6 de Febrero de 1876.* Sevilla: Imprenta y Litografía de El Porvenir, 1876 (11p.).

- , *Memoria leída en la Junta General extraordinaria celebrada el 9 de Julio de 1876.* Sevilla: La Andalucía, 1877 (20p.).
- , *Memoria leída en la Junta General celebrada el 14 de Enero de 1877.* Sevilla: La Andalucía, 1877 (19p. + ap.).
- , *Memoria leída por el Señor Presidente en la Junta General extraordinaria el día 13 de Enero de 1878.* Casa Lonja. Sevilla: G. Álvarez y C^a, 1878 (8p.).
- , *Contestación al interrogatorio general acerca de las consecuencias que ha producido la supresión del derecho diferencial de bandera que da la ...* Sevilla: La Andalucía, 1879 (30p.).
- , *Memorias leídas por el Señor Presidente en las Juntas Generales ordinarias celebradas en el ex-convento del Ángel los días 4 de Julio 1880 y 23 Enero 1881.* Sevilla: La Andalucía, 1881 (16p. + ap.).
- , *Memoria leída por el Señor Presidente en la Junta General Extraordinaria celebrada en la Casa Lonja el día 12 de Enero de 1879.* Sevilla: La Andalucía, 1879 (11p.).
- , *Memoria leída por el Señor Presidente en la Junta General Ordinaria celebrada en el ex-convento del Ángel el día 25 de Enero de 1880.* Sevilla: La Andalucía, 1880 (10p. + ap.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut (de tots ells): informacions sobre aquesta associació: relació d'activitats durant els respectius anys, juntes directives, situació econòmica. A la memòria de la Junta General extraordinària de 1876 s'al·ludeix al grup de diputats afins a les lligues. A la memòria per a 1876, també apareix una postura contrària a les demandes de les corporacions catalanes, concretament en el tema dels suros.

-LIGA DE CONTRIBUYENTES DE VALLADOLID: *Exposiciones dirigidas por la ... a las Cortes ordinarias de la Nación, con motivo de los Proyectos del nuevo impuesto de un cuartillo sobre transacciones y del Presupuesto para el próximo año económico de 1877 a 78.* Valladolid: Imprenta y Librería de Gaviria y Zapatero, 1877 (23p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: inclou dues exposicions. A la primera es rebutja el projecte de creació del nou impost transitori del *cuartillo por ciento*, que gravaria totes les transaccions comercials superiors a 20 pessetes (0,12 euros). A la segona, es rebutja el projecte de pressupost d'ingressos per a 1877-78, per la gran quantitat de càrregues contributives que conté, sense analitzar, però, la reforma aranzelària que aquest pressupost duia aparellada.

—, *Exposición dirigida por la ... al Excmo. Sr. Ministro de Hacienda, solicitando reformas en el reglamento de amillaramientos publicado con fecha 10 de Diciembre de 1878.* Valladolid: Imp., Lib. y Almacén de Papel de F. Santaren, 1879 (23p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: s'argumenta la necessitat d'introduir algunes reformes en aquest reglament del cadastre de la riquesa territorial urbana i pecuària.

—, *Memoria leída en la Junta General celebrada por dicha Asociación el día 27 de Enero de 1884.* Valladolid: Imprenta de Torés y Martínez, [1884], (16p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: informació sobre l'activitat de l'associació durant 1883.

-LIGAS DE PROPIETARIOS Y COMERCIANTES E INDUSTRIALES DE VALENCIA Y SU PROVINCIA:

Exposición que las ... presentan al Excmo. Sr. Ministro de Hacienda, sobre los perjuicios que la reforma arancelaria ocasiona a la agricultura de España, especialmente en las producciones de Vinos y Aguardientes, Arroces, Aceites, Trigos y Cárhamos. Valencia: Imprenta de Ferrer de Orga, 1875 (16p.).

Localització: Arxiu del Congrés dels diputats.

Contingut: oposició a les rebaixes aranzelàries en determinats productes agraris.

-LIGA NACIONAL DE CONTRIBUYENTES: *Memoria presentada a la asamblea general ordinaria de la ... en la sesión celebrada el 24 de Octubre de 1883 por el Directorio.* Madrid: Establecimiento Tipográfico de EL DÍA, 1883 (26p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: relació d'activitats de totes les lligues de contribuents i societats afins, prèvia a la celebració de la tercera assemblea general d'aquest intent de coordinació de corporacions econòmiques d'àmbit espanyol. Interessa també la relació dels treballs parlamentaris d'alguns dels membres de les lligues en afers econòmics, com ara la llei de pressupostos.

-LLAVALLOL, José: *Necrología del Excmo. e Ilmo. Sr. D. Manuel Duran y Bas.* Barcelona: Hijos de J. Jepús, impresores, 1907 (16p.).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: repàs biogràfic a la figura de Duran i Bas, en el to apològic propi de l'època.

-[LLUHÍ Y TAULINA, Jaime]: *Sobre la base 5ª de la ley arancelaria, cabotaje con Cuba, Puerto-Rico y Filipinas, desestanco del tabaco, comercio libre con las Repúblicas hispano-americanas y tratado de comercio con los Estados-Unidos de América.* Madrid: Establecimiento Tipográfico de los Señores M.P. Montoya y Compañía, 1881 (14p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: l'autor, un català afincat a Cuba, escriu aquest fullet quan el ministre d'Hisenda liberal, Camacho, ha presentat al Congrés el projecte de restitució de la base 5a. S'hi mostra contrari, però admetent-la com un fet irreversible, no entra a fons a qüestionar-la, sinó que proposa tot un seguit de mesures compensatòries, enumerades al títol.

-LÓPEZ MARTÍNEZ, Miguel: *La producción lanera y los aranceles por el Excmo. señor Don ... Consejero de agricultura, vocal de la Junta de Valoraciones y Aranceles.* Madrid: Imprenta de Manuel Minuesa de los Ríos, 1879 (71p.).

Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).

Contingut: l'autor escriu aquest treball per encàrrec de l'*Asociación General de Ganaderos*. En ell demana un increment dels aranzels a la importació de les llanes estrangeres.

-LUZÁRRAGA, Miguel A. de: *Comercio y navegación de Europa a Filipinas. Impugnación al folleto publicado por Don Salvador González Amat.* Santander: Imp. de J.M. Martínez, 1876 (8p.).

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: defensa de la gestió dels vapors a Filipines de l'empresa *Olano, Larrinaga y Compañía* de les acusacions de González Amat i també de Josep Puig i Llagostera. Defensa l'establiment d'una línia de vapors-correus subvencionats a Filipines, però acompanyada de mesures de foment econòmic i, sobretot, aranzelàries.

—, [L., M. A. de]: *Contestación a los interrogatorios formulados por la comisión especial arancelaria*. Bilbao: Imprenta de Cristobal Pérez, Enero de 1879 (26p.).

Localització: Biblioteca Carandell.

Contingut: resposta escrita a la informació especial aranzelària sobre la marina mercant, en la que l'autor reclama la restitució dels drets diferencials i la denúncia d'alguns tractats de comerç. El mateix text es troba al volum editat per la mateixa comissió especial aranzelària.

-MALLET, Sir Luís: *Reciprocidad Arancelaria*. Madrid: Imprenta de Enrique de la Riva, 1879 (16p.).

Localització: Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès.

Contingut: treball fet per encàrrec del *Cobden-Club* britànic. És una refutació al fullet de Lord Bateman *Defensa de la protecció limitada, o de la reciprocitat*.

-Manifestación proteccionista celebrada el día 8 de Mayo de 1881, en el Teatro Conservatorio de Manresa.

Manresa: Establecimiento Tipo-litográfico de Luís Roca, 1882 (43p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: còpia textual de les intervencions realitzades durant aquest acte, organitzat per protestar contra l'anunci d'un possible restabliment de la base 5a aranzelària.

-Manifestación proteccionista del partido de Vich celebrada el día 25 de Julio de 1881 en el teatro Ausonense y en el salón de Santo Domingo de esta ciudad. Vich: Imprenta de Ramon Anglada y Pujals, 1881 (19p.).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: ressenya dels dos actes simultanis, amb resums de les intervencions de tots els oradors i algunes frases literals. Amb una relació de les adhesions i un comunicat final de la junta organitzadora.

-MAÑÉ Y FLAQUER, Juan: *Cartas provinciales dirigidas a D. Antonio Cánovas del Castillo y publicadas en el DIARIO DE BARCELONA por D. ...* Segunda edición. Barcelona: Imprenta de Jaime Jepús, 1875 (58p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: diversos personatges ultraconservadors, entre els que hi ha els futurs parlamentaris marquès de Palmerola, Pelagi de Camps (encara no havia rebut el marquesat) i baró de les Quatre-Torres, donen suport a aquesta segona edició del fullet de Mañé, que recull alguns articles seus al *Diario de Barcelona*, en forma de cartes a Cánovas. Aquests articles se centren en demanar el manteniment de la unitat religiosa i la restitució de la Constitució de 1845, barrejat amb algun toc del que ell mateix anomena "provincialisme".

-MARCILLA, Enrique: *A los industriales*. Barcelona, Imprenta de Luís Tasso y Serra, 1882 (24p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: reproduïx alguns documents entorn a la polèmica entre la *Comisión Agrupación de Fabricantes*, més propera al FPE, i l'IFTN, en l'afer del nou reglament del subsidi als dipòsits de fàbriques situats dins de la província (el nou reglament els reduïa al terme municipal).

-MARTÍNEZ PACHECO, Modesto: *Cuestión arrocera. Discursos pronunciados por D. ..., Diputado por Santander, y D. Avelino Brunet en representación de los intereses de la marina mercante*. Santander: Imprenta y litografía de F.M. Martínez, 1883 (30p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: hi ha una breu introducció de la casa *Pérez y Odriozola*, comerciants de Santander que vénen sol·licitant de l'Estat autorització per iniciar un sistema d'admissions temporals d'arrossos de l'Índia amb closca exempts de drets de duanes, destinats a la reelaboració i a la reexportació. En el seu plet, reben l'oposició dels arrossers valencians i el suport d'alguns diputats locals i dels naviliers catalans, els discursos dels quals davant la JAV es reproduïxen també en aquest fullet.

-Memoria demostrativa de la preferencia que a todas luces merece el trazado por la costa sobre el por el interior para la sección de ferro-carril en proyecto entre Tarragona y Barcelona. Villanueva y Geltrú: Leandro Creus, 1861 (22p.).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: treball elaborat arran de la polèmica dels anys seixanta entorn a l'itinerari a seguir en la construcció de la línia ferroviària Barcelona-Tarragona.

-Memoria descriptiva de un ferro-carril de Barcelona a Cubellas como parte integrante del ferro-carril directo de Tarragona a Barcelona. Villanueva y Geltrú: Establecimiento tipográfico de Leandro Creus, 1873 (47p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: precedent del que seria la futura línia de Valls a Vilanova i Barcelona, i també de la seva continuació cap a Reus i Madrid, per Conca i Terol.

-Memoria en defensa dels interessos morals y materials de Catalunya presentada directament á S.M. lo Rey en virtud d'acort pres en la reunió celebrada en la Llotja de Barcelona, lo día 11 de janer de 1885. Barcelona: Imprempta La Renaixensa, 1885 (56p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: més que conegut document, del que en destacaré la importància donada a l'anàlisi de la política econòmica del Govern, desfavorable als interessos industrials catalans i, molt especialment, als recents acords comercials i reforma de l'aranzel.

-Memoria sobre los perjuicios que ocasiona a España la industria de la refinación del petróleo. Madrid: Imprenta de E. de la Riva, 1881 (13p.)

Localització: Arxiu del Congrés dels diputats.

Contingut: treball elaborat a Galícia, en el que es fan diverses observacions generals sobre els efectes de l'aranzel de 1877 sobre aquest sector.

-[MESTRES, José O.]: Monumento levantado en esta ciudad y dedicado al Excmo. Sr. D. Antonio López y López. Barcelona: Tipo-litografía de Celestino Verdaguer, 1884 (16p.).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: informacions biogràfiques de to un tant apologetic sobre la figura del marquès de Comillas.

-MINISTERIO DE FOMENTO. DIRECCIÓN GENERAL DE OBRAS PÚBLICAS: Situación de los ferrocarriles en 1º de Enero de 1884. Madrid: Establecimiento Tipográfico de Manuel Minuesa de los Ríos, 1884 (110p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: estadística dels ferrocarrils i tramvies espanyols, que inclou els diversos trams en explotació, en construcció o en projecte, les companyies concessionàries, subvencions i nombre de quilòmetres.

-MIQUEL Y BADÍA, F.: Relación de la llegada a Barcelona de S.M. el Rey D. Alfonso XII (Q.D.G.) y de la entusiasta recepción que la Ciudad le hizo en los días 9 y 10 de Enero de 1875. La escribió por encargo del Ayuntamiento, ... Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Narciso Ramírez y Compañía, 1875 (70p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: ressenya de l'arribada del futur Alfons XII a Barcelona, procedent de l'exili. Inclou els membres de l'Ajuntament de Barcelona i de les comissions creades per a la seva recepció.

—, **Elogio del Excmo. Sr. D. Ramón de Sentmenat y de Despujol, Marqués de Sentmenat y de Ciutadilla, Presidente que fue de la Academia Provincial de Bellas Artes de Barcelona leído en la sesión que celebró la misma el día 29 de Junio de 1892 por el académico ...** Barcelona: Imprenta Barcelonesa, 1892 (14p.).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: informacions biogràfiques sobre el personatge.

-MONISTROL, Marqués de: Discurso pronunciado por el Excmo. Señor ... en la sesión pública del Senado el día 5 de Junio de 1883 en contra del proyecto de ley relativo a reducir los derechos de aduanas de varias mercaderías consideradas como primeras materias. Madrid: Imprenta y Fundición de M. Tello, 1884 (31p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: el fullet reproduïx el mateix text que el publicat al diari de sessions.

-NICOLAU, Federico: Debate económico. Elevación de derechos arancelarios a los trigos y harina extranjeras. Discurso y rectificación pronunciados en las sesiones de los días 14, 16 y 20 de mayo de 1889 en el Congreso de los Diputados por el Excmo. Sr. D. ... diputado a Cortes y presidente de la Asociación de Navieros y Consignatarios de Barcelona. (Se publica en virtud de acuerdo de la Junta de la propia Asociación, tomado en 29 de Mayo de 1889). Barcelona: Imprenta Barcelonesa, 1889 (16p.).

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: reproducció en forma de fullet de les intervencions de Nicolau al Congrés amb motiu d'aquest tema. Nicolau, en nom de l'ANCB, rebutja la rebaixa aranzelària als blats i a les farines per la idea de solidaritat d'interessos entre sectors econòmics.

-OBISPO DE BARCELONA: Discurso pronunciado por el Excmo. Sr. ... en la discusión del Senado sobre el tratado de comercio con Francia el día 5 de Mayo de 1882. Barcelona: Imp. del Heredero de Pablo Riera, 1882 (22p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: en la mateixa línia que l'anterior.

-Opinión de la prensa sobre los derechos arancelarios del petróleo. Madrid: Imprenta de E. de la Riva, 1881 (32p.).

Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).

Contingut: es reproduïen els articles de premsa de Madrid, més un de Bilbao, que polemitzen entre ells sobre si ha d'existir diferències entre els drets aranzels dels petroli importats, segons siguin en brut o refinats.

-ORDÓÑEZ SOLEY Y COMPAÑÍA: *Memoria sobre el proyecto de ferro-carril de Madrid a Reus por Cuenca, Teruel, Utrillas, Bajo Aragón y el Priorato, por los señores ...* Madrid: Tipografía de P. Conesa, 1864 (19p.).

Localització: Biblioteca Carandell.

Contingut: memòria explicativa d'un projecte ferroviari no reeixit, precedent d'empreses posteriors.

-ORTI Y LARA, Juan Manuel: *El catolicismo y el librecambio*. Madrid: Tipografía Gutenberg, 1882 (54p.).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: llarg assaig escrit arran de la polèmica suscitada pel tractat de comerç amb França, en el que es fa una reflexió entorn a la postura que els catòlics han de tenir en el debat entre proteccionisme i lliurecanvisme, tot conclouent que cal rebutjar aquest segon. Editat per la revista *La Ciencia Cristiana*, polemítica amb altres publicacions de caire catòlic, com ara *El Siglo Futuro* i *La Unión*.

-PAGÉS, Aniceto de: *Víctor Balaguer*. Madrid: Imprenta de los Sres. Rojas, 1875 (18p.).

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: aproximació a l'obra del Balaguer literari i, encara més, al Balaguer poeta en català, amb reproducció d'alguns dels seus textos més representatius fins a la data d'edició del fullet.

-PASARELL DIRLA, Eusebio; FITER E INGLÉS, José: *Velada necrológica en honor del Excmo. Señor D. Pedro Bosch y Labrús celebrada el día 28 de Marzo de 1896. Memorias leídas por los señores ...* Barcelona: Tipografía Española, 1896 (76p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: Passarell parla sobretot d'alguns dels plantejaments doctrinals de Bosch, sense entrar gens en la part biogràfica; i, encara, a la part ideològica, hi predominen els elogis sobre els arguments. Fiter aporta alguna cosa més de la part biogràfica.

-PERERA, Juan Bautista: *Memoria sobre el proyecto de un ferro-carril carbonífero desde Manresa por Ripoll, S. Juan de las Abadesas a las minas de carbón de Surroca y Ogassa. Concebido, estudiado y calculado por D. ...* Barcelona, Establecimiento Tipográfico de Narciso Ramírez, 1860 (20p.).

—, *Exposición dirigida a S.M. la Reina Doña Isabel II por ..., sobre la construcción de una vía férrea para transportar el carbón de piedra y cok desde las minas cerca San Juan de las Abadesas a Barcelona*. Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Narciso Ramírez, 1860 (14p.).

—, *Exposición dirigida al Excmo. Señor Ministro de Estado y del despacho del Fomento General del Reino por D. ... Acompañando el ante-proyecto que ofreció a S.M. la Reina con fecha 12 junio último, para la construcción del Ferro-carril que empalmado en la ciudad de Manresa con la línea de Barcelona a Zaragoza se prolonga a Sallent, Artés, Ripoll a San Juan de las Abadesas; con el principal objeto de transportar el carbón de piedra y cok producto de las minas catalanas de Surroca y Ogassa*. Barcelona: Imprenta del Diario de Barcelona, 1860 (12p.).

—, *Memoria descriptiva del anteproyecto del camino de hierro desde el Empalme en la ciudad de Manresa con la línea de Barcelona a Zaragoza por Artés y Ripoll a San Juan de las Abadesas, ofrecida al Gobierno de S.M. por ..., en su exposición de fecha 19 de Junio último*. Madrid: Imprenta y Estereotipia de M. Rivadeneyra, 1861 (10p.).

—, **[P., J. B.]**: *Prospecto para el establecimiento de la vía férrea de Manresa, Suria, Cardona a Berga*. Barcelona: s/i., 26 de Julio de 1865 (6p.).

Localització: el fullet núm 1, Biblioteca-Museu Víctor Balaguer; els fullets núm. 2 i 4, Biblioteca del FTN; els fullets núm. 3 i 5, Arxiu Històric de la Ciutat de Manresa.

Contingut (de tots ells): els projectes de Perera serveixen de precedent per a la futura companyia *Ferrocarril y Minas de San Juan de las Abadesas*, amb la diferència que el tram previst tenia el seu origen a Manresa i no a Granollers. També seria un precedent de les futures connexions ferroviàries de Manresa amb la conca del Llobregat.

-La perla de las Antillas. *Memoria dedicada al Círculo Hispano-Ultramarino de Barcelona, por un socio del mismo y publicada por acuerdo tomado en la Junta General de 20 de Enero de 1875*. Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Narciso Ramírez y Compañía, 1875 (63p.).

Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: repàs dels darrers anys i de la situació econòmica del moment a l'illa, fet per encàrrec del "Círculo". Tindrà una segona part: *La Esclavitud en Cuba* (1876).

- PICAZO MADRIGAL, A.:** *El "modus vivendi" y la anexión de las Islas Filipinas a la Gran Bretaña.* Amberes: Imprimerie Belge, 1885 (19p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: amb abundant documentació, l'autor desenvolupa la idea de les pretensions annexionistes britàniques envers Filipines per la via comercial, a partir de la ruptura de les negociacions del tractat de comerç definitiu hispano-britànic (precisament pel fet de no incloure les colònies espanyoles), per passar tot seguit a proposar diverses mesures de recuperació del comerç espanyol a l'arxipèlag.
- PICKMAN Y C^a:** *Exposición que dirigen a las Cortes los Sres. ... Propietarios de la fábrica de Loza y Porcelana de La Cartuja, de Sevilla, con ocasión del tratado de comercio franco-español que se firmó en París el 6 de Febrero de 1882.* Sevilla: Establecimiento Tipográfico de Francisco Álvarez y C^a, 1882 (19p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: després d'analitzar els aranzels que han regit en el sector en els darrers anys, es valora els efectes negatius que han de comportar les rebaixes previstes en el tractat de comerç amb França. Té l'interès de plantejar una postura decididament proteccionista des de fora de Catalunya.
- PORTELA, Juan de V.:** *Línea de vapores-correos a Manila. Refutación de la memoria explicativa, publicada por Don Salvador García Amat.* Cádiz: Imprenta Gaditana, 1876 (16p.).
Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.
Contingut: l'autor defensa Cadis com a port de sortida de la projectada línia de vapors-correus subvencionats a Filipines. Polemitza amb García Amat, tot defensant la gestió de l'empresa de vapors a Filipines *Olano, Larrinaga y Compañía*.
- , *El falso progreso. Estudio sobre las consecuencias del libre cambio.* Cádiz, Establecimiento Tipográfico de José María Gálvez, 1878 (19p.).
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: fullet dedicat als vocals de la comissió especial que està atenent la informació aranzelària sobre les conseqüències que ha produït en la marina mercant espanyola la supressió del dret diferencial de bandera de 1868 i solucions que poden adoptar-se de cara al seu foment. Planteja diverses conclusions de línia clarament proteccionista, més interessants pel fet de provenir de fora de Catalunya.
- , *El proteccionismo y el librecambio juzgados ante el derecho y la práctica.* Cádiz: Establecimiento Tipográfico de José María Gálvez, 1879. Estudios económicos, opúsculo I (23p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: igual que l'anterior, es tracta d'un fullet proteccionista elaborat des de fora de Catalunya. Refuta els plantejaments lliurecanvistes, agafant com a fil conductor el tema de la marina mercant i les reformes introduïdes en aquest ram per la reforma aranzelària de 1869. Demana insistentment la restitució del dret diferencial de bandera.
- PRIMO DE RIVERA, Miguel:** *Los aranceles. Ligeras consideraciones sobre los mismos, como cuestión de actualidad, por D. ...* Jerez: Imprenta de EL GUADALETE, 1877 (27p.).
Localització: Biblioteca Carandell.
Contingut: treball plantejat com a suport a les intervencions de Bosch i Labrús al debat parlamentari sobre pressupostos generals de l'Estat. Segueix una línia clarament proteccionista.
- Proyecto de una Sociedad Anónima para la terminación del Ferro-carril de Granollers a San Juan de las Abadesas. Explotación de las minas de carbón del mismo nombre y de las de hierro del Valle de Ribas.** Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Narciso Ramírez y Compañía, 1874 (20p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: estudi sobre la viabilitat d'aquest projecte, que més endavant reeixiria amb el nom de *Ferrocarril y Minas de San Juan de las Abadesas*.
- Proyecto del ferro-carril de Barcelona a Igualada. Memoria explicativa.** Barcelona: Imp. El Porvenir, 1881 (16p.).
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: treball elaborat per Tomàs Martí, personatge que poc després seria l'impulsor de la companyia del *Ferrocarril Transversal del Principado de Cataluña*, en el que defensa la seva idea de construir un ferrocarril entre Barcelona i Igualada i, posteriorment, entre aquesta i Valls i Agramunt, enllaçant amb les línies ja existents o en projecte.
- PUIG, Fernando:** *Consideraciones acerca del tratado de comercio con Francia que va a ser sometido a la aprobación de las Cortes escritas por el senador Don ...* Madrid: Imprenta y Fundición de Manuel Tello, Marzo 1882 (16p.).
Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: l'autor és membre de la comissió del Senat que estudia aquest afer i emet vot particular contrari a l'aprovació d'aquest tractat de comerç. En aquest treball, fa una argumentació general contra els acords comercials i contra aquest en especial, centrant-se a demostrar que els pretesos avantatges per al sector vitivinícola no ho són tant. Utilitza diverses cites del propi debat parlamentari francès sobre el tractat de comerç, per mostrar les paradoxes i contradiccions del Govern espanyol.

-PUIG Y ALFONSO, Francesch: *Biografía de D. Joseph Ferrer y Vidal llegida al colocar el séu retrat en la "Galería de Catalans il.lustres", per ... Regidor de la Ciutat de Barcelona.* Barcelona: Ajuntament Constitucional de Barcelona, Tip. Mariano Galve, 1907 (22p.).

Localització: Biblioteca Figueras.

Contingut: dens treball referent a tota l'activitat empresarial, corporativa i econòmica de Ferrer.

-RAHOLA, Federico: *Necrología del Excmo. Sr. D. Domingo Sert y Rius, leída en la sesión dedicada por el Fomento del Trabajo Nacional a la buena memoria de tan esclarecido patricio.* Barcelona: Imprenta de Domingo Casanovas, 1901 (25p.).

Localització: Biblioteca Carandell.

Contingut: informacions biogràfiques sobre el personatge.

-RAVENTÓS Y SOLER, Cristóval [sic]: *Ferro-carril directo de Tarragona a Barcelona continuado en el Anteproyecto de la Junta Consultiva de Caminos, Canales y Puertos como necesario a la muy importante comarca que atraviesa y utilísimo al país en general. Exposición en que se patentiza hasta la evidencia que el proyecto que del referido camino ha formado su concesionario Don ... salva completamente los intereses locales; ofrece a los generales la muy importante y triple economía de sangre, tiempo y dinero; es aconsejado por la ciencia; reclamado con urgencia por el país debida y legalmente representado por sus Ayuntamientos; exigido por la razón y la justicia; consentido por la legislación vigente; y su concesionario intenta realizarlo sin subvención alguna; por cuyas razones debe figurar, y figurará indudablemente en primera línea en el anteproyecto general, porque jamás S.M. y Colegisladores querrán sacrificar los intereses generales para enriquecer a una empresa particular.* Villanueva y Geltrú: Imprenta y Librería de Leandro Creus, 1865 (33p.).

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: poca cosa es pot afegir a un títol com aquest. L'autor polemiza amb els promotors de la línia de Barcelona a Tarragona per Martorell, sobre la necessitat de construir la línia per la costa.

-REAL COMPAÑÍA DE CANALIZACIÓN DEL EBRO: *Exposición elevada al Congreso de Sres. Diputados por la ...* Madrid: Imprenta y Estereotípia de M. Rivadeneyra, 1864 (10p.).

Localització: Arxiu del Senat.

Contingut: demandes de la companyia a les Corts, quan encara no havia replantejat la seva actuació cap els regatges.

—, **[C. DE C. Y RIEGOS DEL E.]:** *Exposición dirigida al Senado por las Comisiones directiva y permanente de accionistas de la Compañía, consignando los motivos de equidad y conveniencia pública que abogan por la prórroga solicitada para ejecutar el canal de riego de la izquierda del Ebro.* Madrid: Imprenta y Litografía de La Guirnalda, 1880 (24p.).

Localització: Biblioteca del Senat.

Contingut: treball destinat a demanar una pròrroga en la concessió que havia obtingut la companyia temps enrere i que no ha pogut executar en els terminis previstos.

—, **[R. C. DE C. Y RIEGOS DEL E.]:** *Al Senado los directores de la ...* Madrid: Establecimiento Tipográfico de M.P. Montoya y Compañía, 1883 (23p.).

Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).

Contingut: nova argumentació de la companyia a favor d'una pròrroga per enllestir les obres de canalització del delta de l'Ebre, en aquest cas, com a rèplica d'una exposició feta en sentit contrari.

-RECUR, Carlos: *Estudios administrativos y comerciales.* Madrid: Imprenta de Ramón Moreno y Ricardo Rojas, 1879 (135p.).

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: treball dedicat a analitzar diverses qüestions polítiques i econòmiques d'interès per a Filipines i a elaborar algunes propostes per a l'arxipèlag, així com per a les illes Marianes.

—, *Filipinas. El comercio nacional y el desestanco del tabaco.* Madrid: Imprenta de Fortanet, 1881 (29p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: fullet escrit quan ja s'ha produït el desestanc. N'analitza els precedents, polemiza amb algunes opinions contràries i, finalment, insisteix en la necessitat que cobreixi aquest nou sector econòmic el comerç espanyol.

- La reforma arancelaria.** *Manifiesto al país con motivo del proyecto de Presupuestos presentado a las Cortes por el Excmo. Sr. Ministro de Hacienda.* Madrid: Imprenta y Fundición de M. Tello, 1881 (47p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: aquest manifest, signat per industrials madrilenys i parlamentaris conservadors, analitza el projecte de pressupostos generals de l'Estat presentat pel ministre d'Hisenda liberal, Camacho, i concretament la vigència o no de la base 5ena, des del punt de vista del comerç i de la renda de duanes, conclouent demanant un rearmament aranzelari.
- REPRESENTANTES DE LA INDUSTRIA AZUCARERA PENINSULAR:** *Contestación elevada al Excmo. Señor Ministro de Hacienda por los ... refutando el informe de la comisión nombrada por el de Ultramar respecto a establecer el cabotaje con la Isla de Cuba.* Madrid: Imprenta y Fundición de M. Tello, 1879 (31p.).
Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).
Contingut: treball de refutació al projecte de reducció dels drets aranzelaris dels sucres antillans a la península.
- , *Exposición elevada al Excmo. Señor Ministro de Hacienda por los ... reclamando que se sirva dictar las justas y necesarias medidas capaces de salvar de una inminente ruina a aquel importante ramo de la riqueza agrícola y fabril.* Madrid: Imprenta y Fundición de Manuel Tello, 1885 (32p.).
Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).
Contingut: treball destinat a reclamar diverses mesures de protecció al sector, entre les que en destaca novament el tema de la competència dels sucres antillans.
- RIERA Y PERERA, Mariano:** *Ferro-carriles de Aragón. Memoria leída en el Centro Mercantil, Industrial y Agrícola de Zaragoza por D. ... el 14 de Mayo de 1880: "El Porvenir de Aragón relacionado con la red de sus ferro-carriles y con el proyecto de línea directa de Madrid a Barcelona".* Zaragoza: Establecimiento Tipográfico de Mariano Salas, 1880 (20p.).
Localització: Biblioteca Carandell.
Contingut: es tracta d'una rèplica al fullet *Ferro-carril directo de Madrid a Barcelona* (1880). S'oposa a la projectada construcció d'aquest ferrocarril des del punt de vista de la competència que pot fer a la línia existent per Saragossa.
- RIUS Y BADIA, José M^a:** *Memoria que en la sesión necrológica dedicada al Excmo. Sr. Marqués de Monistrol y de Aguilar por el Instituto Agrícola Catalán de San Isidro leyó en 14 de Abril de 1898, el socio D. ...* Barcelona: Imprenta de Francisco J. Altés, 1898 (22p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: necrologia apologètica, que conté algunes referències biogràfiques d'interès, així com una valoració completa del per què les classes dominants han d'intervenir en política.
- RODRÍGUEZ, Gabriel:** *Informe oral sobre las clasificaciones y las valoraciones de los tejidos de lana. Informe de Don ... Presidente de la Asociación para la reforma de los Aranceles de Aduanas.* Madrid: Establecimiento Tipográfico de los Señores M.P. Montoya y Compañía, 1879 (32p.).
Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).
Contingut: Rodríguez, en tant que president de l'ARAA, assisteix a la informació especial aranzelària per denunciar que els participants que són proteccionistes, més que aportar dades sobre els temes d'estudi de la informació, el que estan fent és una exposició doctrinal permanent, amb els consegüents atacs doctrinals al lliurecanvi.
- , *El convenio con Inglaterra. Conferencias dadas por D. ... en el Círculo de la Unión Mercantil en los días 16 de febrero y 8 y 29 de Marzo de 1884 publicadas como suplemento por el periódico El Día.* Madrid: Imprenta de El Día, 1884 (111p.).
Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.
Contingut: Rodríguez analitza aquí el tema del protocol d'acord comercial signat amb Gran Bretanya pel Govern de la ILD. El fullet reproduïx tres conferències donades per l'autor al CUMM.
- ROMERO, Vicente de:** *La cuestión de los trigos.* Madrid: Imprenta de E. Beteta, 1879 (36p.).
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: Romero reproduïx en aquest fullet alguns articles seus a la premsa. Dedicava una atenció preferent a analitzar la producció de blats als Estats Units.
- ROMERO WALSH, A. del:** *La casa de Monistrol y la Real Academia de Ciencias y Artes. Memoria histórico-necrológica de D. José Escrivá de Romaní y Dusay, Académico Honorario, último Marqués de Monistrol.* Barcelona: Tipografía "L'Avenç", 1895 (18p.).
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: informacions biogràfiques sobre el personatge

- RUÍZ GÓMEZ, Servando:** *La protección arancelaria de los Estados-Unidos de Norte-América.* Madrid: Establecimiento Tipográfico de M.P. Montoya y C^a, 1879 (39p.).
Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).
Contingut: aportació al debat entre proteccionistes i lliurecanvistes fet per aquest conegut militant d'aquesta darrera escola. En aquest treball l'autor pretén demostrar que no existeix una relació directa entre el proteccionisme arancelari nordamericà i el seu creixement econòmic.
- SALAMANCA Y NEGRETE, Manuel:** *Discursos pronunciados en el Congreso de los Diputados por el Excmo. Sr. D. ... en apoyo de sus enmiendas al dictámen de la Comisión de Presupuestos relativo al de gastos del Ministerio de la Guerra para el año económico de 1878-79 y en contra de la totalidad del expresado dictámen.* [Madrid]: Imp. y Fund. de la Viuda e Hijos de J.A. García, s/a. (51p.).
Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).
Contingut: el fullet reproduïx el mateix que el publicat al diari de sessions, aprofitant fins i tot el mateix format.
- SALLARÉS, Juan:** *José Ferrer y Vidal y su tiempo. Discurso leído en la Sesión dedicada por el Fomento del Trabajo Nacional a honrar la buena memoria y perpetuar el recuerdo de tan insigne patricio.* Barcelona: Imprenta de Henrich y C^a en Comandita, 1895 (57p.).
Localització: Biblioteca Carandel.
Contingut: informacions biogràfiques sobre el personatge.
- SARD, Andrés de:** *Comparación entre el actual estado de desarrollo de la industria algodonera en Inglaterra y el de la propia industria en España. Trabajo leído por su autor D. ... ante las Juntas Directiva y Consultiva del Instituto de Fomento del Trabajo Nacional, de Barceloma, el día 20 de Noviembre de 1884.* Barcelona: Imprenta de Jaime Jepús, 1884 (47p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: aquest estudi es fa per encàrrec de la comissió de l'IFTN creada per impugnar el conveni comercial amb Gran Bretanya. Sard era membre de la comissió i vice-president de l'IFTN. És un treball més tècnic que no pas doctrinal.
- , *Memoria necrológica del Excmo. Sr. D. Federico Ricart y Gibert, Marqués de Santa Isabel, leída en el Instituto de Fomento del Trabajo Nacional en sesión extraordinaria dedicada a honrar el recuerdo de aquel distinguido industrial por D. ...* Barcelona: Imprenta de Jaime Jepús, 1888 (23p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: igual que altres fullets d'aquest estil, l'interès de la seva consulta ve no tant de les informacions sobre el personatge biografat, com del seguit de consideracions doctrinals que acostumen a acompanyar-les.
- SEDÓ PAMIES, Antonio:** *La bancarrota española detrás del último empréstito. Publicado en la GACETA del día 29 de octubre de 1868.* Madrid: Imprenta Médica de M. Álvarez, 1868 (16p.).
Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).
Contingut: l'autor analitza les reformes de Figuerola, conclouent que no és el camí més apropiat per sanejar la Hisenda espanyola.
- , *Profecía cumplida o continuación del folleto titulado la bancarrota española detrás del último empréstito.* Madrid: Imprenta del Indicador de los Caminos de Hierro, 1871 (24p.).
Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).
Contingut: ampliació de l'anterior treball, en el que l'autor analitza a més l'actuació de Moret com a successor de Figuerola.
- SENADO:** *Legislatura de 1876. Lista de los señores senadores. 22 de marzo de 1876.* Madrid: Imprenta y Fundición de J.A. García, 1876 (71p.).
- , *Legislatura de 1876. Lista de los señores senadores. 6 de noviembre de 1876.* Madrid: Imp. y Fund. de la Viuda e Hijos de J.A. García, 1876 (71p.).
- , *Legislatura de 1877. Lista de los señores senadores. 31 de Marzo de 1877.* Madrid: Imp. y Fund. de la Viuda e Hijos de J.A. García, 1877 (66p.).
- , *Legislatura de 1878. Lista de los señores senadores. 1º de Marzo de 1878.* Madrid: Imp. y Fund. de la Viuda e Hijos de J.A. García, 1878 (64p.).
- , *Legislatura de 1879. Lista de los señores senadores. 6 de Diciembre de 1879.* Madrid: Imp. y Fund. de la Viuda e Hijos de J.A. García, 1879 (102p.).
- , *Legislatura de 1880. Lista de los señores senadores. Enero de 1881.* Madrid: Imp. de la Viuda e Hijos de J.A. García, 1881 (98p.).
Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).
Contingut (de tots ells): llistats en ordre alfabètic de tots els senadors de cada legislatura, amb llurs adreces a Madrid.

- , *El Mundo Oficial. Nomenclátor-directorio de los altos funcionarios y del personal administrativo residente en Madrid*. Madrid: Librería Nacional y Extranjera de Fernando Fe, 1897 (52p.).
Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.
Contingut: llistat del personal del Senat. Ordenat segons el rang de Mesa, senadors per dret propi, vitalicis, electes per les corporacions de l'Estat, electes per les províncies i funcionaris. Inclou l'adreça de la majoria d'ells i algunes altres dades, més àmplies segons el rang del personatge, així com algunes fotografies. Inclou també uns apunts sobre el sistema parlamentari de diversos països.
- Sessió necrològica dedicada a la memoria del Excm. Sr. Don Manuel Durán y Bas per el Col.legi d'Advocats y Academia de Jurisprudencia y Legislació de Barcelona el día 10 de Febrer del any 1916.** Barcelona: Imprenta Elzeviriana de Borrás, Mestres y C^a, [1916] (56p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: els tres oradors, Jaume Algarra, Gillem A. Tell i Frederic Rahola i Trèmols, centren llurs intervencions en l'aspecte filosòfic de les concepcions de Dret de Duran i Bas.
- SOCIEDAD ANÓNIMA TRANVÍA O FERRO-CARRIL ECONÓMICO DE MANRESA A BERGA:** *Memoria leída en la Junta General de Accionistas de la ... Celebrada el día 17 de Febrero de 1884.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de José Miret, 1884 (17p.).
Localització: Arxiu Històric de la Ciutat de Manresa.
Contingut: informació sobre l'activitat de la companyia, consell d'administració i demés.
- SOCIEDAD CATALANA GENERAL DEL CRÉDITO:** *Memoria leída en la Junta General de Señores accionistas celebrada el 2 de Marzo de 1877.* Barcelona: Imprenta Barcelonesa, 1877 (11p.).
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: informació sobre l'activitat de la companyia durant 1876.
- SOCIEDAD DE LOS FERROCARRILES DE ALMANSA A VALENCIA Y TARRAGONA:** *Exposición elevada al Senado por la ... solicitando que se suprima el artículo 4º del proyecto de ley sobre anticipos reintegrables.* Valencia: Imprenta de José Domenech, 1876 (15p.).
Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).
Contingut: exposició de la companyia al Senat, en el polèmic afer dels anticips reintegrables a les companyies ferroviàries que havien patit destrosses a mans del bàndol carlí durant la darrera guerra civil. La companyia demana que al projecte de llei s'admeti el principi d'indemnització i no el de simple préstec.
- , *Datos que demuestran la importancia de los perjuicios que produciría a esta Sociedad la supresión del 10 por 100 sobre la tarifa de viajeros que la misma percibe.* Madrid: s/n., 15 de Junio de 1883 (3p.).
Localització: Biblioteca del Congrés.
Contingut: redactat en forma d'exposició a les Corts, aquest fullet exposa amb nombroses dades els perjudicis que ocasionarà a les companyies ferroviàries l'aprovació d'un projecte de llei presentat recentment pel Govern, en el que s'aboleix el recàrrec sobre els bitllets de passatgers, autoritzat anys enrera per afrontar la situació de crisi del sector.
- , *Memoria leída en la Junta General ordinaria de Accionistas de la ... el día 28 de Abril de 1881.* Valencia: Imprenta de Domenech, 1881 (15p. + ap.).
- , *Memoria leída en la Junta General ordinaria de Accionistas de la ... el día 28 de abril de 1883.* Valencia: Imprenta de Domenech, 1883 (17p. + ap.).
- , *Memoria leída en la Junta General ordinaria de Accionistas de la ... el día 28 de Abril de 1884.* Valencia: Imprenta de Domenech, 1884 (18p. + ap.).
- , *Memoria leída en la Junta General ordinaria de Accionistas de la ... el día 30 de Abril de 1886.* Valencia: Imprenta de Domenech, 1886 (14p. +ap.)
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut (de tots ells): informació d'aquesta companyia i, especialment, dels negocis iniciats pel financer valencià marquès de Campo.
- SOCIEDAD DE LOS FERROCARRILES DE TARRAGONA A MARTORELL Y BARCELONA:** *Exposición que la ... eleva al Gobierno de S.M. con motivo de la información abierta por Real Orden de 1º de Agosto de 1864 sobre los ante-proyectos del plan general de ferro-carriles mandado levantar por la ley de 13 de abril anterior.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Narciso Ramírez y Rialp, Setiembre de 1864 (11p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: defensa del traçat ferroviari entre Barcelona i Tarragona per Martorell i Vilafranca, rebutjant la possibilitat d'una línia paral·lela per la costa.

- SOCIEDAD DEL CAMINO DE HIERRO DE MARTORELL:** *Examen comparativo del ferro-carril de Tarragona a Barcelona trazado por el interior y por la costa. Publícalo la ...* Martorell: Imp. y Libr. Politécnica de Tomás Gorchs, 1860 (22p.).
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: treball elaborat arran de la polèmica entorn a l'itinerari a seguir en la construcció de la línia ferroviària entre Barcelona i Tarragona, als anys seixanta.
- SOCIEDAD ECONÓMICA BARCELONESA DE AMIGOS DEL PAÍS:** *Estatutos.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Francisco Sánchez, 1869 (12p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: informació general sobre aquest centre.
- , **[S.E.A.P.]:** *A las Cortes para que eviten el convenio recientemente negociado entre nuestro Gobierno y la vecina República Francesa.* Barcelona: s/n., 1882 (8p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: dens treball elaborat en vigílies del debat parlamentari sobre el tractat de comerç amb França, en el que s'analitza a fons aquest tema, incidint especialment en demostrar que el sector vitivinícola, que és el que els negociadors espanyols havien pretès afavorir, no obtindrà gaire beneficis reals, mentre que, a canvi, s'estaria sacrificant la indústria espanyola.
- , *Estatutos y Reglamento de la ... Año 1877.* Barcelona: Imprenta de la Casa Provincial de Caridad, 1885 (19p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: modificacions respecte el text de 1869. Inclou també el reglament.
- SOCIEDAD ECONÓMICA DE AMIGOS DEL PAÍS DE SANTIAGO:** *Informe sobre la protesta que los Señores Pérez y Odriozola de Santander dirigen al país, por la dilación que experimenta la resolución de la cuestión arrocera.* Santiago: Tip. de la Gaceta, 1885 (32p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: analitza el plet sostingut entre aquests comerciants santanderins, amb la seva demanda de lliure importació d'arrossos de l'Índia destinats a l'elaboració i a la reexportació, i els arrossers valencians, tot prenent postura a favor d'aquests darrers.
- SOCIEDAD ECONÓMICA GERUNDENSE DE AMIGOS DEL PAÍS:** *Extracto del expediente instruido en 1880 por la ... sobre la cuestión corchera.* Gerona: Imprenta y Estereotipia de Paciano Torres, 1880 (51p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: es reproduïx tota la documentació relativa a la informació oberta per la societat per analitzar les demandes aranzelàries dels fabricants de taps de suro. La seva postura no serà la de defensar un dret de sortida dels suros en brut, sinó la de demanar al Govern acords comercials amb els països importadors de suros ja elaborats.
- SOCIEDAD ECONÓMICA GRACIENSE DE AMIGOS DEL PAÍS:** *Estatutos y Reglamento.* Barcelona: Tipografía La Academia, de E. Ullastres, 1882 (32p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: informació sobre aquesta corporació.
- , *Estatutos y Reglamento. Reales órdenes que la interesan, datos estadísticos desde su fundación en 16 de enero de 1882, lo que ha hecho y su estado en 31 de diciembre de 1890.* Gracia: Imprenta de Henrich y Comp^a, en Comandita, 1891 (79p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: es reproduïxen els estatuts i el reglament de l'anterior fullet, així com la legislació en què es basa el seu funcionament i un llistat de socis. Interessa destacar que, a partir de les eleccions de 1886, ja pot participar en l'elecció del senador corporatiu que correspon a la SEBAP.
- SOCIEDAD ECONÓMICA MATRITENSE:** *Memoria de sus actos y tareas durante el año de 1878 escrita por su secretario 1º D. Luís María de Tro y Moxó. Lista de los individuos de la sociedad.* Madrid: Imprenta y Fundación de M. Tello, 1879 (87p.).
Localització: Biblioteca del Senat.
Contingut: informació sobre aquesta corporació madrilenya. Inclou diversos llistats: de directius, de socis amb data d'alta, professió i adreça, de socis corresponsals, de directius de les altres societats econòmiques i de les comissions permanents d'aquestes a Madrid.
- , *Representación que la ... eleva al Excmo. Señor Ministro de Fomento sobre la libertad en la construcción de ferro-carriles.* Madrid: Imp. de La Revista de Legislación, 1876 (55p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

Contingut: la corporació fa una reflexió entorn a la polèmica de si cal deixar plena llibertat a la iniciativa individual per construir noves línies de ferrocarril, recollida al decret-llei de 14-11-1868.

-SOCIEDAD ECONÓMICA ONUBENSE DE AMIGOS DEL PAÍS: *Informes emitidos por la sección de comercio de la misma, acerca de los asuntos siguientes: derecho diferencial de bandera. Producción y exportación de vinos. Reforma de aranceles. Escala alcohólica. Cuestión lanera. Gremios.* Huelva: Imprenta de la Viuda e Hijos de Muñoz, 1882 (49p.).

Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).

Contingut: recull diversos treballs de tema econòmic i especialment de tema aranzelari, elaborats per la corporació. A destacar que un dels treballs és una rèplica en sentit lliurecanvista al fullet de Ferrer i Vidal *La escala alcohólica y la cuestión lanera*.

-[SOCIEDAD VALENCIANA DE AGRICULTURA]: *A las Cortes.* Valencia: Imp. de J. Domenech, 1876 (8p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: s'analitza la situació de l'agricultura espanyola i, particularment, de la producció vitivinícola, per concloure demanant a les Corts diverses reformes aranzelàries i tributàries.

, *Dictámen emitido en la Junta Extraordinaria celebrada en 10 de Junio de 1876 sobre comercio de vinos con Francia.* Valencia: Imprenta de José Domenech, 1878 (8p.).

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: es fan diverses consideracions sobre un possible acord comercial amb França sobre la base de rebaixes aranzelàries mútues en el comerç dels vins.

-TOMÁS Y ESTRUCH, Francisco: *Don Vicente de Romero. Tributo a la memoria del fundador y primer presidente de la Sociedad Económica Graciense de Amigos del País leído en la sesión solemne de 4 junio de 1892.* Publicado por acuerdo de la sociedad. Gracia: Tipografía de José Miguel, 1892 (22p.).

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: elogi fúnebre de Vicente de Romero, en el que el seu autor es remunta a terrenys històric-filosòfics remots, fins el punt que el lector es demana si el títol del fullet es correspon al contingut, per passar tot seguit al context en el que es varen crear les societats econòmiques d'amics del país, el seu desenvolupament, la creació de la de Gràcia el 1881, amb la participació directa del biografat, i organització i treballs d'aquesta, més que no pas del seu fundador. Completa el treball unes pinzellades sobre la personalitat del biografat, que tampoc no aporten cap dada real i positiva sobre la seva biografia.

-TORENO, conde de: *Discurso y rectificaciones del Señor ... pronunciados en el Congreso los días 19, 20 y 22 de Abril de 1882, con motivo de la discusión del tratado de comercio entre España y Francia, firmado en París el 6 de Febrero de 1882.* Madrid: Imprenta y Fundición de la Viuda e Hijos de J.A. García, 1882 (47p.).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: el fullet reproduceix el mateix text que l'aparegut al diari de sessions.

-La Transatlántica tal cual es. *Recopilación de varios artículos y datos publicados por la prensa sobre la Transatlántica y las nuevas subvenciones.* Barcelona: Tip. Española, Febrero de 1887 (16p.).

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: recull d'articles de premsa, tots ells fortament crítics amb la companyia, publicats entre 1883 i 1887 per *El Diluvio*. El treball porta una introducció adreçada als parlamentaris, davant del debat a les Corts de 1887 referit a les subvencions a la companyia.

-El tratado de comercio con Francia y perjuicios que irroga a las clases obreras y artesanas. Bases generales para la confección de una ley de jurados mixtos entre patronos y obreros. Otra de higiene para las fábricas y talleres y cajas de previsión para inválidos del trabajo. Madrid: Imprenta de Alfredo Alonso, 1882 (34p.).

Localització: Arxiu del Congrés dels diputats.

Contingut: treball elaborat per la comissió d'obrers catalans que es desplaçà a Madrid per gestionar contra el tractat de comerç amb França. La primera part consisteix en una sèrie d'articles periodístics dedicats al tema. La segona, conté una exposició a les Corts relativa a la legislació laboral esmentada al títol.

-Tratado de comercio y navegación entre España y Rusia, firmado en un solo texto francés en San Petersburgo el día 23/11 de febrero de 1876. S/l., s/n., s/a. (12p).

-Tratado de comercio y navegación entre España y Rusia, firmado en un solo texto francés en San Petersburgo a 3 Junio (22 Mayo) de 1885. S/l., s/n., s/a. (13p).

Localització (ambdós): Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut (ambdós): reproducció dels textos dels tractats de comerç entre Espanya i Rússia de 1876 i 1885, en el francès original i amb una traducció al castellà. La diferència de dates correspon al fet que Rússia no havia adoptat encara el calendari gregorià.

- TRINCHERÍA Y DE BOLÓS, Marcial de:** *Memoria demostrativa de la necesidad de que se restablezca la prohibición de exportar el corcho en pana de la provincia de Gerona abrogada por el Decreto de 12 de Julio de 1869 por D. ... licenciado en derecho administrativo y en derecho civil y canónico.* Gerona: Imprenta a cargo de P. Puigblanquer, Abril año de 1870 (35p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: la tesi central de l'autor és mostrar la necessitat d'impedir la sortida dels suros sense elaborar, per tal que es puguin treballar per la indústria taponera del país.
- , **[T. M. de]:** *Nuestra opinión sobre la cuestión corchera.* Gerona: s/n., 11 de Enero de 1877 (16p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: l'autor polemiza amb dos treballs editats poc abans, l'un per la *Comisión de Cataluña, Andalucía y Extremadura*, i l'altre per Franquesa, a Sevilla. Rebutja la possibilitat d'uniformització de drets aranzelaris per als suros en brut catalans i els de la zona sud, proposant fortes restriccions a l'exportació dels primers.
- , **[T. M. de]:** *Verdadero estado de la polémica sostenida en la lucha con ocasión de cierto folleto referente a la cuestión corchera.* Gerona: s/n., 13 de Abril de 1877 (7p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: Trinchería continua la polèmica amb Franquesa, pel tema dels drets aranzelaris de sortida als suros espanyols.
- , **[T. M. de]:** *¡Lo que valen ciertas protestas de veracidad!* Gerona: s/n., 20 de Mayo de 1877 (14p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: continua la polèmica amb Franquesa.
- [UNIÓN BARCELONESA DE LAS CLASES PRODUCTORAS]:** *Unión Barcelonesa de las Clases Productoras.* Barcelona: Imprenta de La Reinaxensa, 1876 (7p.).
Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.
Contingut: reproducció d'un article publicat a *El Porvenir de la Industria* de 18-2-1876, i dedicat a presentar aquesta corporació, creada poc abans.
- , *Unión Barcelonesa de las Clases Productoras.* Barcelona: Imprenta de La Reinaxensa, 1876 (15p.).
Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.
Contingut: reproducció d'un article publicat a *El Porvenir de la Industria* de 24-3-1876, que inclou el discurs de presentació del promotor de la corporació, José Palomo, en seu acte inaugural.
- UNIÓN DE LA PROPIEDAD URBANA DE BARCELONA Y SU ENSANCHE:** *Estatutos de la ...* Barcelona, Imprenta de Luís Tasso y Serra, 1883 (15p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: informació sobre els objectius i funcionament d'aquesta corporació.
- UNIÓN DE LAS CORPORACIONES CIENTÍFICAS, LITERARIAS Y ECONÓMICAS DE BARCELONA:** *Bases y reglamento para la ... Inauguró sus tareas en Junio de 1877.* Barcelona: Imprenta de Jaime Jepús, 1878 (8p.).
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: informació sobre aquesta experiència d'unió de les corporacions de Barcelona, realitzada el 1877. Inclou el reglament, bases de col.laboració mútua i corporacions adscrites.
- UNIÓN FABRIL Y MERCANTIL DE BARCELONA:** *Memoria presentada por la Junta de Gobierno de la ... a sus asociados, en la Junta General ordinaria de 30 de Marzo de 1879.* Barcelona: Imprenta de Leopoldo Domenech, 1879 (12p.).
- , *Memoria presentada por la Junta de Gobierno de la ... a sus asociados en la Junta General Ordinaria de 30 de Marzo de 1880.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Cristóbal Miró, 1880 (18p.).
- , *Memoria presentada por la Junta de Gobierno de la ... a sus asociados en la Junta General Ordinaria de 30 de Marzo de 1881.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Cristóbal Miró, 1881 (20p.).
- , *Memoria presentada por la Junta de Gobierno de la ... a sus asociados en la Junta General ordinaria de 30 de Marzo de 1882.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Cristóbal Miró, 1882 (22p.).
- , *Memoria presentada por la Junta de Gobierno de la ... a sus asociados en la Junta General Ordinaria de 30 de Marzo de 1883.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Cristóbal Miró, 1883 (22p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut (de tots ells): relació d'activitats, llistat de socis, Junta Directiva, situació econòmica.
- UNIÓN LANERA ESPAÑOLA:** *Reglamento de la Sociedad ... establecida en el Gremio de Fabricantes de Sabadell.* Sabadell: Establecimiento Tipográfico de la Viuda de Aparicio, 1883 (19p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: informació sobre aquesta corporació, impulsada des del GFS.

- VALDÉS, Mariano M.:** *Importancia y necesidades de la industria carbonera de Asturias*. Madrid: Imprenta de Aurelio J. Alaria, 1877 (20p.).
Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).
Contingut: treball destinat a demanar a la Comissió de Pressupostos del Congrés dels diputats mesures de protecció aranzelària per als carbons asturians. Es proposa també que la marina de guerra consumeixi sols carbó nacional.
- VIGO, TARAFÀ Y FONT:** *Proyecto de tram-vía de Barcelona a Villanueva y Geltrú por los Sres. ...* Gracia: Imprenta de Cayetano Campins, 1872 (20p.).
Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.
Contingut: memòria explicativa d'un precedent no reeixit d'enllaç ferroviari entre Barcelona i Vilanova i la Geltrú per la costa.
- VILA, Hermenegildo:** *Apuntes. Crisis por que ha pasado la industria corchera. Su historia y su salvación*. Gerona: Imprenta de El Guixolense, 1880 (36p.).
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: ressenya de tots els treballs realitzats per aconseguir uns aranzels d'exportació al suro en planxa i de la polèmica sostinguda amb alguns productors andalusos i extremenys. L'autor analitza el tema des de finals del segle XVIII.
- VILLALOBOS, Ángel de:** *El aceite español de olivo y los aceites de semilla o industriales. Informe presentado a la Junta Superior Consultiva de Aduanas y Aranceles, por el Excelentísimo señor D. ... vocal de la misma*. Valencia: Imprenta de José Domenech, 1876 (11p.).
Localització: Arxiu del Congrés dels diputats.
Contingut: treball destinat a demanar protecció aranzelària per als olis espanyols.
- YSERN Y MAURY, F.:** *Corcho y taponés. El derecho de exportación*. Sevilla: Establecimiento Tip. de "El Progreso", 1892 (109p.).
Localització: Biblioteca Carandell.
Contingut: repàs històric del conflicte entre els productors de suros en brut i els fabricants de taps de suro.

5. Bibliografia de l'època III: llibres.

- ALFARO, Manuel Ibo:** *Fisonomía de las Constituyentes. Obra escrita por una sociedad de literatos bajo la dirección de Don ...* Madrid: Imprenta de Santos Larxé, 1869 (3 tomos). [1r tom: Imprenta a cargo de Tomás Alonso].
Localització: Biblioteca del Congrés dels diputats.
Contingut: aquest és un dels diversos treballs de caire biogràfic editats amb motiu de la formació de les Corts Constituents de 1869. Organitzat en tres volums, inclou biografies molt detallades de bona part dels diputats d'aquesta legislatura.
- ALMIRALL, Valentí:** *Artículos políticos. "Diari Català" 1879-1881*. Ed. a cura de Josep M. Figueres. 1a ed. Barcelona, Edicions de la Magrana/ Diputació de Barcelona, maig de 1984. Biblioteca dels Clàssics del Nacionalisme Català, 7.
Localització: (és una edició recent).
Contingut: recopilació de textos publicats per Almirall ordenats per temes.
- ASOCIACIÓN DE NAVIEROS Y CONSIGNATARIOS DE BARCELONA:** *Contestación al interrogatorio acerca de las consecuencias que ha producido la supresión del derecho diferencial de bandera y medidas que pueden adoptarse para el fomento de la marina mercante y del comercio nacional elevada a la comisión especial de información arancelaria*. Barcelona: Imprenta Barcelonesa, 1879.
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: es tracta d'un treball molt llarg i documentat, en el que es respon una per una totes les qüestions plantejades a l'interrogatori aranzelari. Inclou 24 apèndixos amb totes les dades i legislació vigent relatives al tema. Aporta també informació sobre la pròpia corporació.
- BALAGUER, Víctor:** *Memorias de un constituyente. Estudios históricos y políticos*. Madrid: Librerías de Medina y Navarro, 1872.
Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.
Contingut: recull de cinc treballs, quatre dels quals són de tema històric. En destaca *De la soberanía nacional y de las Cortes en Cataluña*, que és una clara apologia d'aquest model institucional, al que considera clarament representatiu i precedent dels sistemes parlamentaris liberals. L'altre treball és *Memorias de un*

- constituyente*, en el que narra l'expedició de diputats constituents a Itàlia, per comunicar a Amadeu de Savòia el seu nomenament com a rei espanyol.
- , *Estudios históricos y políticos*. Madrid: Librerías de A. San Martín, Editor, 1876.
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: recull de treballs de tema històric, però amb conclusions polítiques. Alguns d'aquests treballs, ja havien aparegut anteriorment a *Memorias de un constituyente*. Balaguer fa un repàs a les institucions medievals catalanes, en les que hi veu un sistema representatiu, i també a alguns personatges històrics catalans que han destacat en la defensa d'aquest model institucional.
- , *De las Reales Academias Española y de la Historia: En el Ministerio de Ultramar*. Madrid: Imprenta y Fundición de Manuel Tello, 1888. 2 toms. Obras de Víctor Balaguer, XXIII, XXIV.
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: ampli treball de Balaguer, dedicat a explicar la seva gestió com a ministre d'Ultramar entre 1886 i 1888. Inclou una memòria preliminar, també editada a part, més tota la legislació generada per ell, amb comentaris sobre la seva intencionalitat i aspectes més rellevants. Inclou també treballs d'opinió i alguns dels seus discursos a les Corts com a ministre.
- , *Los juegos florales en España. Memorias y discursos*. Barcelona: Tipolitografía de Luís Tasso, 1895. Tomo XXXII de las obras completas.
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: inclou diversos treballs en els que defineix alguns dels seus plantejaments ideològics: monarquia constitucional, descentralització administrativa i importància de les llengües regionals.
- BASTIAT, Frédéric:** *Armonías económicas*. Versión de Francisco Vila. Madrid: Librería de D. Leocadio López, 1870.
Localització: Biblioteca Carandell.
Contingut: treball fonamental d'aquest teòric del lliurecanvi, molt seguit al període estudiat.
- BAUDRILLART, Enrique:** *Manual de economía política por ... miembro del Instituto y antiguo profesor de dicha asignatura en el Colegio de Francia*. Barcelona: Librería de Gaspar y Homdedeu, 1877.
Localització: Arxiu Històric Municipal de Barcelona.
Contingut: treball coetani, traduït per Pere Estasén, economista vinculat a les corporacions industrials catalanes. Als capítols 6 i 7 analitza la polèmica entre proteccionistes i lliurecanvistes, tot prenent postura pels darrers: rebuig de les tesis de desequilibri de la balança mercantil, de la competència dels productes estrangers i de les barreres duaneres com a elements de foment del treball nacional i d'estabilitat social.
- BECKER, Jerónimo:** *Relaciones comerciales entre España y Francia por ... del Cuerpo facultativo de Archiveros, Bibliotecarios y Arqueólogos, Vocal de la Junta Directiva de la Real Sociedad Geográfica*. Madrid: Imprenta de Jaime Ratés Martín, 1910.
Localització: Biblioteca Carandell.
Contingut: repàs històric dels acords comercials entre ambdós països.
- BENTABÓL Y URETA, Aurelio; MARTÍNEZ PARDO, Pablo:** *Legislación de aguas. Comprende todas las principales disposiciones que se han dictado sobre esta materia desde 1846 hasta fin de junio de 1879. Compilación autorizada por Real Orden de 26 del citado mes de junio y dedicada al Excmo. Señor Conde de Toreno, Ministro de Fomento, por los Abogados del Iltre. Colegio de Madrid D. ..., oficial auxiliar del Ministerio de Fomento, y D. ... oficial de la ordenación de pagos del mismo Ministerio*. Madrid: Imprenta de Manuel G. Hernández, 1879.
Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.
Contingut: recopilació sense comentaris de tota la legislació sobre aigües, incloent les disposicions menors sobre la matèria, fins la llei de 13-6-1879. Inclou un índex i diversos quadres.
- BLANCH, Adolfo:** *Introducción a Escritos económicos del Excmo. Sr. D. Juan Güell y Ferrer, publicados por la comisión ejecutiva nombrada para erigir un monumento a Güell y Ferrer*. Barcelona: Imprenta Barcelonesa, 1880.
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: introducció a l'esmentat treball, editada a part.
- BLANCO Y MOYA, José Antonio:** *Reseña del Casino Mercantil de Barcelona desde la fundación del mismo hasta 1º de julio de 1891 por ... Publícase por acuerdo de su Junta Directiva*. Barcelona: Tipolitografía de Luís Tasso, 1891.
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: informació sobre el centre, activitats, nombre i llistat de socis, Junta Directiva.

- BOSCH Y FUSTEGUERAS, Alberto:** *Discursos pronunciados por el Excmo. Sr. D. ... Se publican por la Real Sociedad Económica de Amigos del País.* Madrid: Est. Tip. "Sucesores de Rivadeneyra", 1869.
Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).
Contingut: inclou discursos de Bosch al Senat i a corporacions diverses, entre 1886 i 1888.
- BOSCH Y LABRÚS, Pedro:** *Discursos y escritos.* Recopilación e introducción por Manuel Pugés. Barcelona: Editorial Ibérica, 1929.
Localització: Biblioteca Carandell.
Contingut: recopilació dels treballs teòrics i discursos de Bosch i Labrús, amb una introducció a càrrec de Pugés, en la que esbossa ja alguns dels temes que analitza al seu posterior i apologetic treball *Cómo triunfó el proteccionismo en España*.
- BOY, CHARLES:** *Les félibres. Don Víctor Balaguer.* S/l., Gap Typographie J. C. Richard, 1883.
Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.
Contingut: treball en francès, en el que es dona algunes pinzellades biogràfiques sobre la figura de Víctor Balaguer, ressaltant més la seva vessant literària i la seva adscripció al felibritge.
- BRU, Francisco:** *La verdadera vida de Antonio López.* Barcelona: Heodeganio Obradors, 1885.
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: l'autor, cunyat de López, primer marquès de Comillas, edita aquest llibre un cop ja ha mort aquest personatge. La idea central del llibre és denunciar els mètodes emprats pel marquès per formar la seva fortuna, entre els que es trobaria l'apropiació indeguda de béns de la família Bru. L'objectiu darrer del llibre és demanar al seu hereu la restitució d'aquests béns.
- CABALLERO, Toribio T.:** *Las aduanas españolas. Ensayo histórico sobre el origen y vicisitudes por las que ha atravesado la renta de aduanas en España desde los tiempos más remotos hasta nuestros días por D. ... oficial del cuerpo pericial de aduanas.* Madrid: Imprenta de D. Antonio Pérez Dubrull, 1882.
Localització: Biblioteca Carandell.
Contingut: l'autor fa un repàs històric del tema gairebé des de la prehistòria.
- , *La protección y el libre-cambio ante la producción nacional. Estudios económicos de actualidad por D. ... oficial del cuerpo pericial de aduanas.* Madrid: Imprenta de A. Pérez Dubrull, 1883.
Localització: Biblioteca Carandell.
Contingut: Caballero intenta aquí trobar una postura intermitja entre ambdues escoles, proteccionisme i lliurecanvisme. Les redefineix cercant allò en què més s'apropin.
- CABEZAS DE HERRERA, José:** *El marqués de Campo y la sucursal del Banco Peninsular Ultramarino establecido en Manila.* Madrid: Establecimiento Tipográfico de Diego Valero, 1883.
Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.
Contingut: l'autor ha estat acomiadat del seu càrrec de delegat d'aquest banc, i explica la seva gestió i les directrius del marquès de Campo en el context del desestanc del tabac a Filipines.
- CALCAGNO, Francisco:** *Diccionario biográfico cubano.* New-York: Imprenta y Librería de N. Ponce de León, 1878.
Localització: Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès.
Contingut: treball redactat en forma de diccionari, amb entrades per a cada personatge ressenyat. Té com a subtítol *comprende hasta 1873*, però hi ha dades fins mitjan anys vuitanta.
- CAMACHO, Juan Francisco:** *Memoria sobre la hacienda pública de España de 1881 a 1883.* Madrid: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Rivadeneyra, 1883.
Localització: Biblioteca Carandell.
Contingut: Camacho, que és ministre d'Hisenda als anys esmentats, fa en aquest llibre una reflexió sobre els aspectes més destacats de la seva gestió al front del Ministeri.
- CÁNOVAS DEL CASTILLO, Antonio:** "Ideas sobre el libre-cambio y la economía política en general a propósito de un tratado de comercio. Discusión parlamentaria, sesión del 22 de Abril de 1882". A *Problemas contemporáneos*, tomo II: *Discursos del Ateneo.* Madrid: Imprenta de A. Pérez Dubrull, 1884. Colección de escritores castellanos. P.475-504.
Localització: Biblioteca Carandell.
Contingut: reproducció de les seves intervencions al Congrés dels diputats, amb motiu del debat parlamentari sobre el tractat de comerç amb França de 1882.
- CAÑAMAQUE, Francisco:** *Los oradores de 1869.* Madrid: Librería de los Sres. Simón y Osler, 1879.
Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: no es tracta pròpiament d'un recull de biografies, sinó d'una aproximació a diversos personatges des del punt de vista de l'oratória. El treball està escrit deu anys després de la data referida, pel que l'autor es permet també un cert exercici de comparació amb l'activitat posterior dels personatges. Dedicava una primera part —*bustos parlamentarios*— a alguns polítics que considera més significatius i que reben un tractament més gran, i la segona —*perfiles parlamentarios*— a la resta. Inclou també fragments de discursos.

-CARRASCO Y SAYZ, Adolfo: *Icono-biografía del generalato español por D. ... General de división. Individuo de número de la Real Academia de la Historia.* Madrid: Imprenta del Cuerpo de Artillería, 1901.

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: relació dels retrats dels generals de l'Exèrcit i de la Marina existents en departaments civils i militars, col·leccions privades i museus espanyols i estrangers, amb detall de tots aquests llocs. S'inclou una biografia de cadascun dels militars ressenyats i un índex onomàstic. També, unes cronologies de càrrecs, incloent guàrdia civil, ministeris i possessions colonials, que agafen els segles XVIII i XIX. Hi ha també un llistat dels pintors que han executat els quadres.

-[CASARES CASARES, Francisco]: *El Senado en los asuntos financieros. Estudio de derecho parlamentario comparado por un empleado de secretaría de la Alta Cámara, con un prólogo del Excmo. Sr. Senador José García Barzanallana.* Madrid: Imprenta y Fundación de los Hijos de J.A. García, 1900.

Localització: Biblioteca Carandell.

Contingut: treball erudit sobre el paper del Senat en els afers financers i, sobretot, en els pressupostaris. Fa una comparació amb les atribucions que les anteriors constitucions espanyoles atorgaven al Senat en aquests temes i també amb els sistemes parlamentaris d'altres països.

-CASTEDO Y HERNÁNDEZ, Julián: *Juntas de Aranceles y de Valoraciones. Colección de sus decretos y disposiciones orgánicas con los fundamentos de las respectivas creaciones o supresiones, reglamentos y personal desde la primera en 1816 hasta la actual de 1898 por Don ... jefe de Administración del Cuerpo de Aduanas.* Madrid: Establecimiento Tipográfico de Angel B. Velasco, 1900.

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: conté tota la legislació relativa a aquest organisme, junt amb els seus membres. No inclou les comissions especials creades arran d'informacions especials aranzelàries.

-Catalanes ilustres. Su tiempo y sus hechos por Varios Autores. Prólogo de Antonio J. Bastinos. Barcelona: Antonio J. Bastinos editor, 1905.

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: conjunt de ressenyes biogràfiques dedicades a personatges catalans d'activitats molt diverses.

-CÍRCULO DE LA UNIÓN MERCANTIL: *Conferencias del curso de 1879 a 1880.* Con un prólogo de Miguel Moya. Madrid: Imprenta y Estereotipia de El Liberal, 1881.

Localització: Biblioteca Carandell.

Contingut: còpia textual de les vint conferències pronunciades a l'entitat durant aquest curs, dedicades a analitzar diversitat de temes del món econòmic i, especialment, del sector comercial.

—, *Conferencias pronunciadas en el ..., desde 13 Noviembre 1880 a 7 Diciembre 1888.* S/l: s/n., s/a.

Localització: Biblioteca del Senat.

Contingut: molt interessant recopilació de conferències, entre les que en destaquen les d'alguns directius de l'ARAA, que són alhora directius del CUMM. Figuerola (12-9-1881) analitza la reforma aranzelària de 1869, de la qual ell en fou protagonista, en línia amb el seu llibre publicat el 1879, per concloure analitzant la suspensió de 1875 i el projecte de restitució d'aquell moment. Ruíz de Castañeda (23-11-1881) analitza la política econòmica del ministre liberal d'Hisenda, Camacho, més des d'un punt de vista hisendístic que no pas aranzelari. Gumersindo de Azcárate (11-11-1882) ve a fer una rèplica al discurs de Cánovas a l'Ateneo de Madrid, en el que associava el concepte de "pàtria" a la necessitat de proteccionisme, tot formulant (Azcárate) la teoria cosmopolita de la divisió internacional del treball. Gabriel Rodríguez (8-4-1882) analitza el tractat de comerç amb França en el moment en què aquest es presenta al Congrés. Manuel Pedregal (9-12-1882) fa diverses reflexions doctrinals entorn als tractats de comerç. Sanromá (21-3-1885) parla un tant genèricament del comerç, però amb algunes al·lusions directes a la reacció a Catalunya davant del "modus vivendi" amb Gran Bretanya.

-Colección de las leyes decretadas por las Cortes y sancionadas por S.M. el Rey, correspondientes a la legislatura de 1877. Edición oficial. Madrid: Imprenta Nacional, 1877.

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: recopilació de les lleis aprovades per les Corts durant la legislatura de 1877, sense estudi preliminar ni comentaris. Ordenades per temes i amb un índex general.

- Colección legislativa** de ferro-carriles o recopilación de las leyes, reglamentos, instrucciones, decretos, reales órdenes y circulares, expedidas para la explotación de las vías férreas desde 1855 hasta la fecha, y de algunas sentencias del Tribunal Supremo de justicia en pleitos entre particulares y las compañías. Albacete: Imprenta de Joaquín Díaz, 1877.
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: com el llarg títol indica, aquest llibre conté tota la legislació relativa a ferrocarrils entre 1855 i 1876, sense comentaris afegits.
- COMISIÓN ESPECIAL ARANCELARIA:** *Información sobre las consecuencias que ha producido la supresión del derecho diferencial de bandera y sobre las valoraciones y clasificaciones de los tejidos de lana, formada con arreglo a los artículos 20 y 29 de la ley de Presupuestos del año de 1878-79, por la ... creada por Real Decreto de 8 de Septiembre de 1878.* Edición oficial, 3 tomos. Madrid: Imprenta de Manuel Minuesa de los Ríos, 1879-83:
Tomo 1: "Derecho diferencial de bandera". 1880.
Tomo 2: "Valoraciones y clasificaciones de los tejidos de lana". 1879.
Tomo 3: "Industrias lanera y naviera. Discusión y aprobación de los dictámenes". 1883.
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: els tres toms reproduïxen tots els informes enviats a la comissió especial aranzelària per als dos temes (marina mercant i valoracions de la llana), així com els informes orals, amb una interessant polèmica entre els principals representants de les escoles proteccionista i lliurecanvista. El darrer tom, conté les discussions de la comissió i els vots particulars en sentit proteccionista dels vocals catalans.
- CONGRESO DE LOS DIPUTADOS:** *Antología de las Cortes de 1879 y 1881 arreglada por Juan del Nido y Segalerva.* Madrid: Tipografías de Prudencio P. de Velasco, 1912.
Localització: Biblioteca Figueras.
Contingut: aquest volum forma part d'una col·lecció dedicada a ressenyar les activitats més destacades de cada període legislatiu.
- Congreso Nacional Mercantil.** *Noviembre de 1881. Actas.* Madrid: Establecimiento Tipográfico "El Porvenir literario", 1882.
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: actes d'aquest congrés, organitzat en forma de debat nacional sobre el món del comerç. Dedicada una sessió al tema duaner.
- CORNET Y MAS, Cayetano:** *Guía de Barcelona. Metódica descripción de la capital del Principado de Cataluña y de sus alrededores, unidos a la antigua población por medio del Ensanche.* Barcelona: Librería de Eudaldo Puig, 1876.
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: guia de transports, hotels, monuments, institucions, entitats, serveis, espectacles, museus, carrers (sense plànols) de Barcelona i el seu pla. Dedicada algunes planes a les corporacions econòmiques i a algunes empreses. Inclou un índex alfabètic i un apèndix publicitari.
- Los Diputados pintados por sus hechos.** *Colección de estudios biográficos sobre los elegidos por el sufragio universal en las Constituyentes de 1869. Recopilados por distinguidos literatos y seguido de un exacto e imparcial resumen histórico de las causas y efectos de la revolución española hasta el día en que las Cortes decidan la definitiva forma de Gobierno que ha de regir en la Nación. Ilustrada con magníficos retratos en litografía, por el acreditado artista Santiago Llanta.* Madrid: R. Labajos y Compañía, editores, 1869 (3 vols.).
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: aquest és un altre dels treballs editats amb motiu de la formació de les Corts Constituents de 1869. Inclou notes biogràfiques de tots els diputats de la legislatura.
- ELÍAS DE MOLINS, Antonio:** *Diccionario biográfico y bibliográfico de escritores y artistas catalanes del siglo XIX.* Barcelona: Imprenta de Fidel Giró, 1889 (2 vols.).
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: dens treball d'aproximació biogràfica a nombrosos personatges catalans amb activitat literària o artística. Inclou llistats comentats de les obres escrites per ells.
- Estadística del personal y vicisitudes de las Cortes y de los Ministerios de España desde el 29 de Setiembre de 1833 en que falleció el Rey D. Fernando VII, hasta el 11 de Setiembre de 1858 en que se disolvió el Congreso de los Diputados.** Madrid: Imprenta Nacional, 1858.
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: llistat oficial de tots els diputats, senadors i ministres entre les dates assenyalades.

- Estadística del personal y vicisitudes de las Cortes y de los Ministerios de España desde el 29 de Setiembre de 1833, en que falleció el Rey Don Fernando VII, hasta el 24 de Diciembre de 1879, en que se suspendieron las sesiones.** Madrid: Imprenta y Fundición de la Viuda e Hijos de J.A. García, 1880.
- , *Estadística del personal y vicisitudes de las Cortes y de los Ministerios de España. Apéndice primero que comprende desde 24 de Diciembre de 1879 hasta 29 de Diciembre de 1890.* Madrid: Imp. Hijos de J.A. García, 1892.
- , *Estadística del personal y vicisitudes de las Cortes y de los Ministerios de España. Apéndice segundo que comprende desde 29 de Diciembre de 1890 hasta 30 de Marzo de 1907.* Madrid: Imp. Hijos de J.A. García, 1907.
- Localització: Biblioteca de Catalunya.
- Contingut: successives ampliacions del treball anterior. Important treball estadístic, amb dades sobre els parlamentaris, membres del Govern, meses de Congrés i Senat, eleccions i períodes legislatius. Permet fer entrades alfabètiques i cronològiques.
- ESTASÉN, Pedro:** *La protección y el libre-cambio. Consideraciones generales sobre la organización económica de las nacionalidades y la libertad de comercio.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Ramírez y C^a, 1880.
- Localització: Biblioteca Carandell.
- Contingut: dens assaig doctrinal en el que Estasén —home vinculat a les corporacions industrials i autor de nombrosos treballs teòrics— entra a fons en la polèmica entre proteccionisme i lliurecanvisme, per concloure ressaltant les excel·lències del primer.
- , **[E. Y CORTADA, P.]:** *Manual de la legislación del impuesto de derechos reales y transmisión de bienes, por Don ... Licenciado en Derecho civil y canónico y académico de la de Derecho de Barcelona.* Madrid: Imprenta de J.M. Pérez, 1876.
- Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.
- Contingut: ampli treball dividit en una part històrica, en el que l'autor es remunta a l'antiguitat, una part dispositiva, amb recopilació de les darreres disposicions legislatives i explicació dels principis de les que parteixen, i una part teòrica, amb un estudi històric i jurídic de l'impost. Inclou també una bibliografia, un índex general i un altre alfabètic i un apèndix amb les disposicions relatives al tema.
- FAWCETT, Enrique:** *El libre-cambio y la protección. Investigación de las causas que han retardado la adopción general de la libertad de comercio desde que se introdujo en Inglaterra, por ... Miembro del Parlamento británico y Profesor de Economía política en la Universidad de Cambridge.* Traducido de la segunda edición inglesa, con autorización del autor por GUMERSINDO DE AZCÁRATE, Profesor en la *Institución libre de enseñanza*, y de VICENTE INNERÁRITY Abogado del Ilustre Colegio de Madrid. Madrid: Librería de Victoriano Suárez, 1879.
- Localització: Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès.
- Contingut: l'autor dedica bona part del llibre a descriure els principals arguments proteccionistes, tot esmentant alguns autors coetanis, per rebatre'ls després. La seva idea de fons és analitzar per què no sols no s'ha generalitzat el lliurecanvi, seguint l'exemple britànic, sinó per què a alguns països s'estan imposant solucions proteccionistes.
- FERNÁNDEZ DE LOS RÍOS, Angel:** *La asamblea constituyente de 1869. Biografías de todos los representantes de la nación.* Madrid: Imprenta de Tomás Rey y Compañía, 1869 (3 vols.).
- Localització: Biblioteca Figueras.
- Contingut: nou treball dedicat a la legislatura de 1869. Els dos primers volums contenen sols fotografies, mentre que el tercer conté les biografies dels parlamentaris, encara que no de tots ells.
- FERNÁNDEZ Y SÁNCHEZ, Ildelfonso:** *Año biográfico español. Hechos, caracteres y producciones de 365 patricios, de uno y otro sexo, que han dejado huella en nuestra historia patria.* Barcelona: Librería de Antonio J. Bastinos, editor, 1899.
- Localització: Biblioteca del FTN.
- Contingut: inclou 365 notes biogràfiques, una per a cada dia de l'any, agafant com a criteri d'ordenació cronològica el dia de naixement o defunció de cada personatge. El resultat és una barreja de període de prop de cinc-cents anys, amb la inclusió de personatges de segona fila i l'absència d'altres més significatius.
- FERRO-CARRILES DE TARRAGONA A BARCELONA Y FRANCIA:** *Consulta en derecho hecha por la gerencia de la Compañía sobre las reclamaciones que se le dirigen con motivo de su estación en Barcelona, y dictámen emitido por los letrados consultados en vista de todos los antecedentes del asunto.* Madrid: Establecimiento Tipográfico de Julián Peña, 1871.
- Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: la companyia organitza aquesta consulta per intentar trobar una base jurídica sobre la que fonamentar les seves pretensions envers la seva polèmica estació a Barcelona. El llibre consta de tres parts. A la primera es fa una relació dels precedents d'aquest afer des de 1852; a la segona es reproduïx tota la documentació referida al tema; i a la tercera s'inclou el dictamen de diversos lletrats de prestigi.

-FIGUEROLA, Laureano: *La reforma arancelaria de 1869 por ... ministro que fue de Hacienda*. Madrid: Imprenta y Fundición de M. Tello, 1879.

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: a la introducció, Figuerola fa algunes declaracions doctrinals. A continuació ve una descripció del sistema aranzelari espanyol fins 1869 i de la seva reforma d'aquest any. El gruix del llibre el constitueixen les dades estadístiques d'importacions i d'exportacions. Inclou un parell d'apèndixs.

-FITER, Joseph: *Enciclopedia Moderna Catalana*. Barcelona: Joseph Gallach editor, 1913 (5 toms).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: enciclopèdia de dimensions modestes, redactada en català, que inclou aproximacions biogràfiques a nombrosos personatges del període.

-[FOMENTO DE LA PRODUCCIÓN ESPAÑOLA]: *Conferencias sobre artes y oficios*. Barcelona: Establecimiento tipográfico de L. Domenech, 1880-81.

Localització: Biblioteca Carandell.

Contingut: recull de les vuit conferències realitzades per diversos oradors i a iniciativa del FPE. S'hi analitzen diversos temes econòmics, amb un marcat accent proteccionista.

-Galería de representantes de la nación. Cortes Constituyentes de 1869. S/l.: s/n., s/a.

Localització: Biblioteca del Congrés dels diputats.

Contingut: nou treball dedicat a la legislatura de 1869. Sols conté les fotografies de 116 personatges. Inclou també la professió, data de naixement i districte.

-GRAELL, Guillermo: *Historia del Fomento del Trabajo Nacional por D. ... Secretario general de esta corporación*. Barcelona: Imprenta de la Viuda de Luís Tasso, s/a.

Localització: Biblioteca Carandell.

Contingut: cronologia de les diverses corporacions antecessores del FTN, junt amb una idea general de les principals campanyes dutes a terme, agrupades per dècades. Inclou alguns comentaris interessants —en tant que personatge protagonista dels fets— sobre les campanyes proteccionistes de l'època. No entra a fons en valoracions interpretatives.

-GWINNER, Arturo: "La política comercial de España en los últimos decenios". A *Textos olvidados*, comp. por Fabián Estapé. [Madrid]: Ministerio de Estudios Fiscales, 1973. P.253-333.

Localització: Biblioteca de Ciències Socials de la UAB.

Contingut: aquest text és un clàssic per a l'estudi de la política aranzelària de l'època, vista per un coetani. Gwinner era un banquer berlinès, que exercí de cònsol a Madrid.

-Homenaje nacional a la memoria del Excmo. Señor D. Antonio López y López primer Marqués de Comillas fallecido en Barcelona el día 16 de Enero de 1883. Madrid: Establecimiento tipográfico de los Sucesores de Rivadeneyra, 1883.

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: recull de premsa espanyola referent a la mort de López, amb petites biografies apologetiques i actes de l'enterrament.

-Homenaje que la ciudad de Barcelona tributó a la memoria del Excmo. Sr. D. Antonio López y López, marqués de Comillas. Barcelona: Imprenta Peninsular, 1883.

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: treball de plantejament similar a l'anterior, centrat a la premsa barcelonina.

-INSTITUTO DE FOMENTO DEL TRABAJO NACIONAL: *Contribución industrial. Reformas que deben introducirse en la Legislación de este ramo*. Barcelona: Establecimiento tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y Compañía, 1882.

Localització: Biblioteca del FTN.

Contingut: treball elaborat per l'IFTN davant de la polèmica modificació feta pel Govern liberal del reglament de la contribució industrial. Comença el llibre amb l'exposició que l'Institut adreça a les Corts per aquest afer, s'entra tot seguit en diverses consideracions generals i, finalment, s'analitza en una extensa memòria les modificacions que caldria introduir en aquest ram.

- JOVE Y BRAVO, Rogelio:** *Los foros. Estudio histórico y doctrinal, bibliográfico y crítico de los foros en Galicia y Asturias, por ... del Colegio de Abogados de Oviedo.* Madrid: Imprenta de la Revista de Legislación a cargo de M. Ramos, 1883. Biblioteca Jurídica de Autores Españoles, 13.
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: llarg treball d'anàlisi històrica i jurídica de la forma contractual anomenada *foro*. Es fa ressó de les darreres modificacions legislatives, així com del debat parlamentari del projecte de 1878. Inclou uns apèndixs amb tota la legislació sobre el tema des del segle XII fins el moment d'edició del llibre, així com la bibliografia existent, inclosos articles de premsa.
- LABRA, Rafael M. de:** *Mi campaña en las Cortes Españolas de 1881 a 1883.* Madrid: Imprenta de Aurelio J. Alaria, 1885.
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: recopilació de les intervencions al Congrès de Rafael María de Labra, diputat pel districte portorriqueny de Sábana-Grande, a les Corts de 1881-84, ja sigui en forma de discursos dins dels grans temes, com en intervencions menors (precis, preguntes) i proposicions de llei. Inclou també una llarga introducció justificadora de la seva activitat com a diputat pel districte antillà i dels seus plantejaments autonomistes. Tanca l'obra una reproducció d'articles de premsa seus, relatius als mateixos temes.
- LAFUENTE, Modesto:** *Historia general de España desde los tiempos primitivos hasta la muerte de Fernando VII. Por Don ... Continuada desde dicha época hasta nuestros días por Don Juan Valera. Con la colaboración de D. Andrés Borrego y D. Antonio Piralá.* Barcelona: Montaner y Simón, Editores, 1890. Tomo XXV, 1890.
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: dens treball d'història sobretot política, que atorga un tractament important als treballs parlamentaris. Aquest volum va des de l'arribada del príncep Alfons a la península, fins a la seva mort. Inclou un índex general alfabètic, amb definicions per a cada entrada. Com a dada curiosa, l'original d'aquest volum es troba a la Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.
- LEÓN Y CASTILLO, Fernando de:** *Mis tiempos.* Madrid: Ediciones del Excmo. Cabildo Insular de Gran Canaria, 1978. 2 toms.
Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.
Contingut: memòries polítiques de León y Castillo, que va ocupar la cartera d'Ultramar i diversos destins diplomàtics.
- Leyes electorales de ayuntamientos, diputados provinciales, diputados a Cortes y senadores. Comprende la Ley de 20 de Agosto de 1870, con las reformas introducidas en ella por la de 16 de Diciembre de 1876; la de 8 de Febrero de 1877 para Senadores, y la de 20 de Julio del mismo año para Diputados a Cortes concordadas entre si y anotadas con las disposiciones que las aclaran o modifican por la redacción de El Consultor de los Ayuntamientos y de los juzgados municipales.** Madrid: Librería Científica, Religiosa y Literaria de F. Granell Aymat, 1878.
Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.
Contingut: recopilació de la legislació esmentada al títol, amb textos complementaris de les disposicions que s'esmenta a cada llei. Inclou com a apèndix la llei electoral de 28-12-1878.
- LINARES RIVAS, A.:** *La primera Cámara de la Restauración. Retratos y semblanzas.* Madrid: Establecimiento Tipográfico de J.C. Conde y C^a, 1878.
Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.
Contingut: aquest treball no inclou ressenyes de tots els parlamentaris d'aquesta legislatura, sinó sols d'alguns que l'autor considera més rellevants.
- LIST, Friedrich:** *Sistema nacional de economía política.* Traducción y prólogo de Miguel Paredes Marcos. 3^a ed. Madrid: Ed. Aguilar, 1955. Biblioteca de Ciencias Sociales.
Localització: Biblioteca de Ciències Socials de la UAB.
Contingut: treball clàssic per als defensors del proteccionisme aranzelari.
- Manual de los Señores Diputados. Año de 1879.** Madrid: Imp. y Fund. de la Viuda e Hijos de J.A. García, 1879.
-Manual de los Señores Diputados. Mayo de 1884. Madrid: Imprenta y Fundación de J.A. García, 1884.
-Manual de los Señores Senadores. Año de 1879. Madrid: Imprenta y Fundación de J.A. García, 1879.
Localització: el núm. 1, Arxiu del Congrès dels diputats; núm. 2, Biblioteca Figueras; núm. 3, Biblioteca Carandell.
Contingut (de tots ells): aquests llibrets estaven destinats a servir com a guia de butxaca per als parlamentaris. Contenen tots els textos legals que el parlamentari podia utilitzar com a referència en un moment determinat de la sessió.

- MARTÍNEZ GARCÍA, Ramón:** *Sistema métrico decimal de medidas, pesas y monedas con figuras y tablas completas de reducción por D. ... profesor de la Escuela Pública Superior de la capital de Puerto-Rico.* [San Juan de Puerto-Rico]: Imprenta del Boletín Mercantil, 1882.
Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.
Contingut: treball plantejat en forma de manual, amb lliçons numerades. Explicacions i equivalències, junt amb materials per a exàmens. Inclou la moneda, amb equivalències amb la d'altres països.
- MOYA, Miguel:** *Oradores políticos (perfiles).* Madrid: Saenz de Jubera hermanos, editores, 1890. Colección Jubera.
Localització: Biblioteca Nacional (Madrid).
Contingut: aquest treball no pretén oferir una visió biogràfica dels personatges dels que tracta, sinó més aviat construir un daguerrotipus de tots ells, agafant com a fil conductor l'eloqüència.
- NAVARRO Y RODRIGO, Carlos:** *Un periodo de oposición.* Madrid: Imprenta de los Hijos de J.A. García, 1886.
Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.
Contingut: història política del primer tram de la Restauració, des dels primers moments fins el Govern Sagasta de febrer de 1881.
- NOGUÉS, Emilio J.M.:** *Historia crítica de la Restauración borbónica en España (veinticinco años de la historia contemporánea).* Continuación de la Historia de la revolución española por D. Vicente Blasco Ibáñez. Barcelona: La Enciclopedia Democrática, Casa Editorial de Román Gil, 1897. Tomo tercero.
Localització: Biblioteca Figueras.
Contingut: voluminosa crònica dels primers anys de la Restauració, plena de consideracions i de sortides de tema de l'autor cap a aspectes laterals.
- OLLER, Narcís:** *La febre d'or.* 3a ed. Barcelona: Edicions 62 i "la Caixa", desembre de 1986. Les millors obres de la literatura catalana, 48, 49.
Localització: (és una edició recent).
Contingut: novel·la ambientada en la Barcelona de principis dels anys vuitanta del segle XIX.
- OPISSO, Alfredo:** *Semblanzas políticas del siglo XIX.* Barcelona: Herederos de Juan Gili, Editores, 1908.
Localització: Biblioteca d'Humanitats de la UAB.
Contingut: aproximació biogràfica a diversos personatges polítics del segle XIX.
- PALACIO VALDÉS, Armando:** *Los oradores del Ateneo. Semblanzas y perfiles críticos por ... Primer Secretario de la sección de ciencias morales y políticas del Ateneo de Madrid.* Madrid: Casa Editorial de Medina, s/a.
Localització: Biblioteca Carandell.
Contingut: treball d'aproximació més aviat anecdòtica a un seguit de personatges vinculats a l'Ateneo de Madrid, agafant com a fil conductor llur oratòria.
- PANDO Y VALLE, Jesús:** *Regeneración económica. Croquis de un libro para el pueblo.* Madrid: Imprenta de Ricardo Rojas, 1897.
Localització: Biblioteca Carandell
Contingut: en part és un treball d'opinió i en part és una crònica superficial dels principals esdeveniments relacionats amb la política comercial i també financera entre 1875 i 1896.
- PÉREZ DE GUZMAN, Juan:** *La discusión parlamentaria de el [sic] tratado de comercio con Francia bajo el punto de vista del trabajo y de la riqueza nacional.* Madrid: Imprenta de Manuel G. Hernández, 1882.
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: el llibre comença amb una llarga introducció, en la que l'autor fa un repàs històric del comerç espanyol, comparant-lo amb la situació europea i analitzant la situació econòmica espanyola. Exposa en forma de documents preliminars el text presentat al Congrés, les esmenes, el llistat de les votacions nominals, junt amb el mateix procés al Senat, més la llei sancionada. Dóna una caracterització ràpida dels diversos parlamentaris que intervenen al debat. Resumeix aquest des del punt de vista dels principals arguments que van anar apareixent, tot enumerant les intervencions que corresponen a cada apartat i prenent cites. Escrit en to proteccionista.
- PI Y MARGALL, Francisco; PI Y ARSUAGA, Francisco:** *Historia de España en el siglo XIX. Sucesos políticos, económicos, sociales y artísticos, acaecidos durante el mismo. Detallada narración de sus acontecimientos y extenso juicio crítico de sus hombres.* Barcelona: Miguel Seguí Editor, 1902. Tomo VI.
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: el volum agafa el període 1875-1895. Detallada història, sobretot política, escrita amb comentaris dels seus autors, i en la que es dóna un cert protagonisme a la trajectòria del republicanisme federal i a

l'activitat de Pi i Margall, amb reproducció textual de discursos i documents. S'atorga també força atenció als debats de les Corts.

-PRÚGENT, Enrique: *Los hombres de la Restauración. Autobiografías dirigidas y redactadas con la cooperación de distinguidos colaboradores.* 1ª ed. Madrid: Establecimiento Tipográfico de Gregorio Juste, 1880-1884. (5 tomos).

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: biografies de diversos personatges polítics del primer tram de la Restauració.

-REAL ACADEMIA DE CIENCIAS MORALES Y POLITICAS: *Necrologías de los señores académicos de número falecidos desde 1º de Julio de 1885 escritas y publicadas en virtud de lo que dispone el art. 52 del Reglamento de dicha Corporación.* Madrid: Imprenta del Asilo de Huérfanos del S.C. de Jesús, 1898. Tomo 1.

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: recopilació de treballs necrològics dedicats als acadèmics la defunció dels quals s'hagi produït entre 1885 i 1898.

-RIBÓ, José Joaquín: *Estudios biográficos del ex-ministro de Ultramar Excmo. Señor Don Víctor Balaguer por Don ... Autor de la obra Historia de los Voluntarios Cubanos y de otras varias, y Fundador y Director del periódico La Integridad de la Patria.* Madrid: Imprenta de Fortanet, 1876.

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: detallada biografia de Víctor Balaguer, que aborda la totalitat de la seva activitat. El treball s'atura el 1876, any de la seva publicació. Reprodueix textualment alguns dels seus discursos al Congrés durant el Sexenni i primera legislatura de la Restauració.

-RUÍZ Y PORTA, Juan: *Tarraconenses ilustres. Apuntes biográficos.* Tarragona, Establecimiento Tipográfico de F. Arís e hijo, 1891.

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: aproximació biogràfica a diversos personatges de l'època de Tarragona i província.

-SALVADÓ, José: *Galería biográfico-fotográfica. El Episcopado español. Biografías de los esclarecidos Prelados que desde el año 1876 hasta la fecha han venido ocupando las Diócesis de España, con un discurso sobre la historia de la Iglesia Católica en nuestra patria, por D.P.F. Obra de lujo ilustrada con magníficos retratos fotográficos por D. L.R. y D. Publicada y dedicada a N.S. Padre el Inmortal Pío IX.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Luís Tasso, hijo, MDCCCLXXVII.

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: ressenyes biogràfiques dels bisbes espanyols, acompanyades de llurs retrats.

-SÁNCHEZ ORTIZ, Modesto; BERÁSTEGUI, Fermín: *Las primeras cámaras de la Regencia. Datos electorales, estadísticos y biográficos.* Madrid: Imprenta de Enrique Rubiños, 1886.

Localització: Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès.

Contingut: treball molt útil i amb gran quantitat de dades: resultats de les eleccions, candidats derrotats, petites ressenyes de cada parlamentari. La informació biogràfica que dóna de cada parlamentari és desigual. Igualment, dóna més importància als senadors que no pas als diputats.

-SÁNCHEZ DE LOS SANTOS, Modesto: *Las Cortes Españolas. Las de 1907.* Madrid: Establecimiento Tipográfico de Antonio Marzo, 1908.

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: ampli treball, amb nombroses dades biogràfiques dels parlamentaris i de la legislatura.

—, *Las Cortes Españolas. Las de 1910.* Madrid: Establecimiento Tipográfico de A. Marzo, 1910.

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: en la mateixa línia que l'anterior. El llibre inclou també tots els parlamentaris des dels anys quaranta.

-SÁNCHEZ DE LOS SANTOS, Modesto; REDONDELA, Simón de la: *Las Cortes Españolas: las de 1914.* Madrid: Establecimiento Tipográfico de A. Marzo, 1914.

Localització: Biblioteca del Congrés dels diputats.

Contingut: completa els anteriors volums de 1907 i 1910. Igual que ells, conté alguns errors en les dates.

-SEGOVIA, Angel M^a: *Figuras y figurones. Biografías de los hombres que más figuran actualmente.* 2ª edición corregida y aumentada. Madrid: Imprenta de Figuras y Figurones, 1882, (43 tomos).

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: ambiciós treball estructurat en 43 toms, que aplega informació sobre una gran quantitat de personatges de l'època.

- SERRANO Y OTEIZA, J.:** *Novísimo Código de Comercio. Anotado con la jurisprudencia del Supremo Tribunal de Justicia hasta el presente año inclusive. Comentado extensamente por ... Autor de varias obras jurídicas, Secretario de la Dirección y Redacción de la Gaceta de Registradores y Notarios y redactor de la Revista de Legislación y Jurisprudencia.* Madrid: Establecimiento Tipográfico de Álvarez Hermanos, 1885.
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: edició comentada del Codi de Comerç de 22-8-1885, acompanyat d'altra legislació complementària.
- SERRATE (KECTER), José María:** *Las cinco autoridades de Barcelona. Apuntes biográficos por Don ... Redactor del "Diario Mercantil". Estudios sobre la Exposición Universal celebrada en Barcelona el año 1888 y publicados en "El Diario Mercantil".* Barcelona: Imp. de El Diario Mercantil, 1888.
Localització: Biblioteca del FTN.
Contingut: el treball inclou una introducció, amb informació diversa relativa a l'Exposició Universal de 1888, com ara els membres de la comissaria règia i consell general i descripcions diverses. Inclou també les biografies de les "cinc autoritats": alcalde de Barcelona, governador civil, bisbe, president de la Diputació Provincial i capità general.
- SILVELA, Francisco:** *Discursos pronunciados en el Senado y en el Congreso de los diputados con motivo del mensaje del discurso de la Corona. Por el Excmo. Señor D. ..., ministro de la Gobernación. Publicarlo varios diputados.* Madrid, Est. Tip. de la Integridad de la Patria a cargo de Eduardo Viota, 1879.
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: reproducció de les intervencions de Silvela a ambdues cambres.
- , Discursos políticos pronunciados por el diputado a Cortes Don ... durante las legislaturas de 1885 a 1890.** Publicarlo algunos correligionarios. Madrid: Imprenta y Litografía de los Huérfanos, 1892.
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: recull de les intervencions de Silvela, ara a l'oposició, a la breu legislatura de 1885-86, encara de majoria conservadora, però amb Govern liberal, i a les Corts liberals de 1886-90.
- SOLSONA Y BASELGA, Conrado:** *Semblanzas de políticos.* Madrid: Librería de Fernando Fe, 1887.
Localització: Biblioteca Figueras.
Contingut: biografies d'una vintena de personatges polítics de primera fila.
- TÉBAR, Pedro E. de; OLMEDO, José de:** *Las segundas Cortes de la Restauración. Semblanzas parlamentarias.* Madrid: Imprenta de Manuel G. Hernández, 1879-80, (2 tomos).
Localització: Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès.
Contingut: es fa una petita ressenya de cada parlamentari, amb informacions desiguals. Dóna més informació dels senadors que dels diputats.
- TEJADA DE VALDOSERA, Conde de:** *Discursos y rectificaciones del Excmo. Sr. ... Ministro de Ultramar pronunciados en el Congreso de los Diputados y en el Senado con motivo de la discusión de los dictámenes de las Comisiones referentes a los proyectos de ley de presupuestos de las islas de Cuba y Puerto-Rico para el año económico de 1885-86.* Madrid: Imp. y Fund. de los Hijos de J.A. García, 1885.
Localització: Biblioteca Carandell.
Contingut: recopilació dels discursos del comte a ambdues cambres, sense comentaris addicionals.
- TORT Y MARTORELL, Javier:** *Tratado general de expropiación por utilidad pública, por ... Doctor en Derecho civil y canónico y en Administración, Abogado del Ilustre Colegio de Barcelona, Oficial jefe del Negociado de obras públicas del Excmo. Ayuntamiento Constitucional de la misma en virtud de oposición, Profesor sustituto de la asignatura de Derecho político y mercantil comparado de la Universidad literaria de la propia ciudad, Secretario general de la Academia de Derecho Administrativo establecida en ella, Académico numerario de Legislación y Jurisprudencia de la misma, etc., etc.* Barcelona: Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de N. Ramírez y C^a, 1879.
Localització: Biblioteca de Catalunya.
Contingut: treball dedicat a la legislació sobre expropiació forçosa per utilitat pública, estructurat en dues parts més apèndixs. A la primera, hi ha un estudi preliminar relatiu a l'expropiació, que conté apartats dedicats a la teoria jurídica sobre el tema, història de les lleis aprovades fins el moment i legislació als principals estats europeus. A la segona, es reproduïx el text de la llei de 10-1-1879, amb comentaris. Als apèndixs, s'inclou tota la legislació complementària relativa al tema, un resum del debat al Senat i un llistat de bibliografia.
- VALLEDOR, Rogelio; QUINTANA, Lorenzo Nicolás:** *Manuel de legislación agrícola. Disposiciones vigentes relativas al servicio agronómico de España. Recopiladas y anotadas por Don ..., Oficial del Negociado de Agricultura y D. ... Oficial de la Secretaría del Consejo superior de Agricultura, Industria y Comercio. Publicación autorizada de Real Orden.* Madrid: Establecimiento Tipográfico de M.P. Montoya y Compañía, 1882.

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: recopilació legislativa de temes d'interès per al sector agrari, agrupats per seccions i amb comentaris a peu de plana. Inclou un índex de pàgines.

-Vida política y parlamentaria del Excmo. Sr. D. Víctor Balaguer, diputado a Cortes por Villanueva y Geltrú. Obra publicada y recopilada por el comité constitucional de dicha villa. Villanueva y Geltrú: Establecimiento Tipográfico de José A. Milá, 1880.

Localització: Biblioteca de Catalunya.

Contingut: recopilació dels discursos i treballs parlamentaris de Balaguer entre 1869 i 1880, amb una introducció i aclariments per a cada tema.

-VIOR, Fermín: *Leyes electorales para Diputados a Cortes y Senadores anotadas con la jurisprudencia ministerial, la del Tribunal de Actas graves y la del Supremo de Justicia, y con algunos comentarios, aclaraciones y formularios. Por D. ... Abogado de los Ilustres Colegios de Madrid y de Oviedo y jefe de negociado en el Ministerio de la Gobernación.* Madrid: Est. Tipográfico de Góngora, 1884.

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: inclou les lleis electorals de 18-12-1878 (diputats) i 8-2-1877 (senadors). Combina la reproducció dels textos de les lleis amb paràgrafs aclaridors, provinents de la jurisprudència esmentada al títol.

-WAL, César: *Concordancias métrico-decimales, o repertorio práctico general de reducciones de las medidas y pesas antiguas castellanas y de todas las provincias de España a las del nuevo sistema métrico, y de éstas a aquellas, y ajustes de precios por mayor y menor de cualquier mercancías en todas las medidas métricas con respecto al coste de las antiguas, y de éstas con respecto al coste de las métricas, por todas las monedas. Libro del comercio, de las familias y de la propiedad. Obra necesaria a todas las clases de la sociedad y al alcance de todas las inteligencias.* Madrid: Imprenta de Tomás Rey, 1870.

Localització: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer.

Contingut: treball d'equivalències de pesos i mesures. La part central del llibre, està composta de taules —en té 1.013— en les que hom compara els diferents sistemes província per província, amb el mètric decimal.

6. Bibliografia posterior.

AGIRREAZKUENAGA, J.; URQUIJO, J.R.; SERRANO, S.; URQUIJO, M.: "Trayectorias de la élite parlamentaria vasca durante la crisis del Antiguo Régimen (1808-1876)". *Historia Contemporánea* 8 (1992), Universidad del País Vasco, Dossier "Las élites en la España contemporánea": 177-190.

AGIRREAZKUENAGA ZIGORRAGA, Joseba; SERRANO ABAD, Susana; URQUIJO GOITIA, José Ramón; URQUIJO GOITIA, Mikel: *Diccionario biográfico de los parlamentarios de Vasconia (1808-1876)*. Vitoria-Gasteiz: Eusko Legibiltzarra-Parlamento Vasco, 1993. Euskal Azterlan Bilduma- Colección Estudios Vascos, 6.

AGIRREAZKUENAGA, Joseba; SERRANO, Susana; URQUIJO, José Ramón; URQUIJO, Mikel: "La élite política. Fuentes y metodología para un estudio prosopográfico: Diccionario de los parlamentarios de Vasconia. 1808-1876". A *Élites. Prosopografía contemporánea*, ed. per Pedro Carasa Soto. Valladolid: Universidad de Valladolid, Secretariado de Publicaciones, 1994. Serie "Historia y Sociedad", nº 42. P.163-172.

AINAUD DE LASARTE, Josep Maria: *Ministres catalans a Madrid. De Ferran VII a José María Aznar*. 1a ed. Barcelona: Editorial Planeta, juny de 1996. Ramon Llull, Espais.

ALBERTÍ, SANTIAGO: *El republicanisme català i la Restauració monàrquica (1875-1923)*. 1a ed. Barcelona: Albertí editor, desembre de 1972.

ALCINA ROVIRA, Amparo: *Aportación al estudio de las incidencias de la filoxera en el comercio exterior vinícola español. Datos de las Estadísticas de Comercio exterior y español*. Tesina de licenciatura dirigida por el Dr. Miquel Izard, Departamento de Historia de la Universidad Autónoma de Barcelona. 15 de Febrero de 1975.

ALTADILL I GINER, Miquel: *Francesc Gumà i Ferran (1833-1912)*. Vilanova i la Geltrú, [Ajuntament de Vilanova i la Geltrú], 1999. Retrat, 11.

ÁLVAREZ JUNCO, José: "Redes locales, lealtades tradicionales y nuevas identidades colectivas en la España del siglo XIX". A *Política en penumbra. Patronazgo y clientelismo políticos en la España contemporánea*, comp. per Antonio Robles Egea. 1ª ed. Madrid: Siglo Veintiuno Editores S.A., junio de 1996. P.71-94.

ANADÓN BENEDICTO, Juana: *La nobleza creada por Alfonso XII*. Memoria de Licenciatura presentada por ... y dirigida por el Dr. D. Emiliano Giralt Raventós. Barcelona: Facultad de Filosofía y Letras, Seminario de Historia, Junio 1974.

- , "El Senado en el sistema político de la Restauración". A *El Senado en la historia*, coord. por Manuel Pérez Ledesma. Madrid: Dirección de Estudios y Documentación, Servicio de Publicaciones, Secretaría General del Senado, 1995. P.185-219.
- , "Origen geográfico de los senadores de la monarquía alfoncina: 1876-1885". A *Profesor Nazario González. Una historia abierta*. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona/ Universitat de Barcelona, 1998. Homenajes, 14. P.208-212.
- ANES ÁLVAREZ, Rafael: "Relaciones entre el ferrocarril y la economía española (1865-1935)". A ARTOLA, Miguel (ed.): *Los ferrocarriles en España. 1844-1943*. Tom 2: *Los ferrocarriles y la economía*. Madrid: Banco de España, 1978. P.355-552.
- ANGUERA, Pere: *Siluetes vuitcentistes. 20 impulsors del Reus del segle XIX*. Reus: Òptica La Creu Blanca, 1982.
- , "La Restauració a la Catalunya urbana (1875-1900)". A *Actituds polítiques i control social a la Catalunya de la Restauració (1875-1923)*, ed. per Conxita Mir Curcó. Lleida: Editorial Virgili & Pagès, Estudi General, Institut d'Estudis Ilerdencs, 1989. El Fil d'Ariadna, 1. P.17-36.
- ANSON-MEYER, Monique: *Un économiste du développement au XIXe siècle Friedrich List*. Préface de Gérard Destanne de Bernis. Grenoble: Presses Universitaires de Grenoble, 1982.
- Anuario de la Asociación de la Prensa Diaria de Barcelona. Vida de periodistas ilustres (Pi y Margall, Mañé y Flaquer, Feliu y Codina, Durán y Bas, José Ixart, Prat de la Riba y M. de los S. Oliver). Seguido de otros documentos sobre la vida de la "Asociación de la Prensa de Barcelona" y de la "Federación de la prensa Catalano-Balear" y del primer catálogo de la "Biblioteca del Pueblo"*. Barcelona: Antonio López Llausás, impresor, MCMXXII.
- ARANA PÉREZ, Ignacio: *La liga vizcaína de productores y la política económica de la Restauración. 1894-1914*. Bilbao: Caja de Ahorros Vizcaína, 1988. Biblioteca de Historia del Pueblo Vasco, 6.
- , "El movimiento patronal catalán y la Liga Nacional de productores (1894-1899): convergencias y divergencias entre las burguesías catalanas". A *Catalunya i la Restauració 1875-1923*, Actes del Congrés Internacional d'Història, Manresa, 1, 2 i 3 de maig de 1992. Manresa: Publicacions del Centre d'Estudis del Bages, maig 1992. Sèrie Actes. P.145-157.
- ARDIT, M.; BALCELLS, A.; SALES, N.: *Història dels Països Catalans. De 1714 a 1975*. Coordinada per A. Balcells. 2a ed. Barcelona: Edhasa, juny de 1980.
- ARMENGOL I SEGÚ, Josep; JANUÉ I MIRET, Maricó; RUBÍ I CASALS, M. Gemma: "Una primera aproximació al comportament electoral de les circumscripcions i districtes catalans durant la primera etapa de la Restauració (1876-1901)". A *Catalunya i la Restauració 1875-1923*, Actes del Congrés Internacional d'Història, Manresa, 1, 2 i 3 de maig de 1992. Manresa: Publicacions del Centre d'Estudis del Bages, maig 1992. Sèrie Actes. P.9-15.
- ARRANZ, Luís; CABRERA, Mercedes: "El Parlamento de la Restauración". *Hispania* LV/1 189 (1995): 67-98.
- ARTAL, Francesc: "Vers una política econòmica nacionalista burgesa (1840-1913)". A *Economia crítica: una perspectiva catalana*. 1a ed. Barcelona: Edicions 62, 1973. Llibres a l'abast, 106. P.269-298.
- , "Pere Estasen i el regionalisme econòmic". A *El pensament polític català (del segle XVII a mitjan segle XX)*, ed. d'Albert Balcells. Barcelona: Edicions 62, 1988. Estudis i documents, 42. P.143-158.
- , *Pensament econòmic català 1840-1898: del proteccionisme al regionalisme econòmic*. Tesis doctoral dirigida pel Dr. Ernest Lluch i Martín. Barcelona: Universitat de Barcelona, Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales, Departament d'Història i Institucions Econòmiques, 1991.
- , "Contingut econòmic del regionalisme polític català". *Afers, fulls de recerca i pensament* 13 (1992), dossier "Cent anys de catalanisme": 81-101.
- ARTOLA, Miguel: *Partidos y programas políticos 1808-1936*. Madrid: Aguilar, 1974. Cultura e historia (2 tomos).
- , "La acción del Estado". A *Los ferrocarriles en España. 1844-1943. I. El Estado y los ferrocarriles*, ed. per Miguel Artola. Madrid: Banco de España, 1978. P.339-453.
- , "El sistema político de la Restauración". A *La España de la Restauración. Política, economía, legislación y cultura*. I Coloquio de Segovia sobre Historia Contemporánea de España, ed. per M. Tuñón de Lara. 1ª ed. Madrid: Siglo XXI Editores, marzo de 1985. P.11-20.
- ATIENZA, Julio de, barón de Cobos de Belchite: *Nobiliario español. Diccionario heráldico de apellidos españoles y de títulos nobiliarios*. Madrid: M. Aguilar S.A. de Ediciones, 1954.
- BAHAMONDE MAGRO, Ángel: "La vieja nobleza y el mundo de los negocios: las causas de un alejamiento". A *España entre dos siglos (1875-1931). Continuidad y cambio*. VII Coloquio de Historia Contemporánea de España, dirigido por M. Tuñón de Lara, ed. por J.L. García Delgado. 1ª ed. Madrid: Siglo Veintiuno de España Editores, S.A., marzo de 1991. P.23-34.
- BALCELLS, Albert; CULLA, Joan B.; MIR, Conxita: *Les eleccions generals a Catalunya de 1901 a 1923. Relació dels resultats electorals de 1869 a 1899*. Barcelona: Publicacions de la Fundació Jaume Bofill, 1982. Estudis electorals, 4.
- BANCO HISPANO-COLONIAL: *Historial del ...* Barcelona: Instituto Gráfico Oliva de Vilanova, 1943.

- BARBAZA, Y.: "La industria del corcho en Cataluña septentrional". *Estudios Geográficos* 73 (noviembre 1958). CSIC, Instituto "Juan Sebastián Elcano": 539-552.
- BASAS FERNÁNDEZ, Manuel: "La vinculación entre el proteccionismo vasco y el catalán". A *Industrialización y nacionalismo. Análisis comparativos*. Actas del I Coloquio Vasco-Catalán de Historia celebrado en Sitges: 20-22 diciembre 1982, ed. per Manuel González Portilla, Jordi Maluquer de Motes; Borja de Riquer Permanyer. Bellaterra: Universidad Autónoma de Barcelona, 1985. P.267-280.
- BASTINOS, Antonio J.: *Españoles contemporáneos. Enciclopedia biográfica*. Precedida de una biografía del autor por D. Francisco Puig y Alfonso. Obra póstuma. Barcelona: s/n., 1929.
- BAYERRI RAGA, Josep: *Teodoro González i la Tortosa de la Restauració a través de la premsa (1875-1902)*. 1a ed. Tortosa: Dertosa, Cooperativa Gráfica Dertosense, Editorial, 1996.
- BAYÓN, Emili et. al.: "L'aparició del món contemporani (1860-1914)". A *Els intel·lectuals i el poder a Catalunya (1808-1975)*, coord. per Jordi Casassas. Primera edició: Barcelona, Pòrtic, setembre del 1999. Monografies. P.95-196.
- BAUDIN, Louis: Frédéric Bastiat. Paris: Librairie Dalloz. Collection des Grands Économistes, 1962.
- BENAÛL I BERENGUER, Josep M.; CASTAÑEDA I PEIRÓN, Lluís; DELGADO I RIBAS, Josep M.; NADAL I OLLER, Jordi; PASCUAL I DOMÉNECH, Pere; TAFUNELL I SAMBOLA, Xavier: "Indústria, transports i finances". Tom 3 d'*Història econòmica de la Catalunya contemporània*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1991.
- BENAÛL BERENGUER, Josep Maria: "Especialización y adaptación al mercado de la industria textil lanera, 1750-1913". A *La cara oculta de la industrialización española*, ed. per Jordi Nadal y Jordi Catalán. Madrid, Alianza Editorial, 1994. Alianza Universidad.
- BENAVENTE, Jaime; GIRALT I RAVENTÓS, Emili; NICOLAU I NOS, Roser: "Població i agricultura". Tom 2 d'*Història econòmica de la Catalunya contemporània*. Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 1990.
- BENGOECHEA, Soledad: "El sorgiment de dos models organitzatius per a la patronal catalana". *L'Avenç* 138 (juny 1990), dossier "La patronal catalana, dos-cents anys d'història": 32-34 i 51-53.
 , "Les organitzacions patronals en el tombant de segle". *Afers, fulls de recerca i pensament* 13 (1992), dossier "Cent anys de catalanisme": 103-120.
 , [B. ECHAONDO, S.]: "Restauració i actituds organitzatives i corporativistes de la patronal catalana". A *Catalunya i la Restauració 1875-1923*, Actes del Congrés Internacional d'Història, Manresa, 1, 2 i 3 de maig de 1992. Manresa: Publicacions del Centre d'Estudis del Bages, maig 1992. Sèrie Actes. P.251-257.
 , *Organització patronal i conflictivitat social a Catalunya*. 1a ed. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, octubre de 1994. Biblioteca Abat Oliva, 139.
- BENGOECHEA, Soledad; BRAVO, Montserrat: "Auge asociativo y pensamiento corporativo entre la burguesía catalana de la Restauración". A *Segundo Congreso de la Asociación de Historia Contemporánea. Comunicaciones*. Ponencia 2: "Aristocracia y burguesía urbana". S/l.: s/n., s/a.
- BERNAL, Antonio M.: "La llamada crisis finisecular (1872-1919)". A *La España de la Restauración. Política, economía y cultura*. I Coloquio de Segovia sobre Historia Contemporánea de España, dirigido por M. Tuñón de Lara, ed. per J.L. García Delgado. 1ª ed. Madrid: Siglo Veintiuno de España Editores S.A., Marzo de 1985. P.215-263.
- B [ERNAT] DE CELIS, Jacqueline: *Los grupos de presión en las democracias contemporáneas (Gran Bretaña, Francia y Estados Unidos de América)*. Prólogo de Manuel Jiménez de Parga. Madrid: Editorial Tecnos, S.A., 1963. Ciencias Sociales, 28.
- BERTRAN I PIJOAN, Lluís: *Glossa Biogràfica a Manuel Duran i Bas*. Barcelona: s/n., 1923.
- BERTELSEN REPETTO, Raúl: *El Senado en España*. Madrid: Instituto de Estudios Administrativos, 1974. Estudios de la Administración.
- BHAGWATI, Jagdish: *El proteccionismo*. Madrid: Alianza Editorial, 1991. Alianza Universidad, Economía, 687.
- BISBAL I SENDRA, Maria Antònia; MIRET I SOLÉ, Maria Teresa: *Diccionari Biogràfic d'Igualadins*. Barcelona: Rafael Dalmau editor, 1986. Fundació Salvador Vives i Casajuana, 98.
- BRAVO SAN JOSÉ, Montserrat: *Los parlamentarios catalanes y la polémica arancelaria (1886-1890)*. Trabajo de investigación de doctorado de 9 créditos del programa de tercer ciclo "Estat i Nació", dirigido por el Dr. Nazario González, 1989.
- CABANA, Francesc: *Bancs i banquers a Catalunya*. 1a ed. Barcelona, Edicions 62, abril 1972. Llibres a l'abast, 99.
 , "La febre d'or del 1881 i els seus protagonistes". *Banca Catalana*, Publicación de información económica, 48 (marzo 1978): 1-17.
 , *Història del Banc de Barcelona (1844-1920)*. Barcelona: edicions 62, maig de 1978. Llibres a l'abast, 141.
 , *Fàbriques i empresaris. Els protagonistes de la revolució industrial a Catalunya*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1992-1994 (4 vols.).

- , [C. I VANCELLS, F.]: "La banca catalana". *L'Avenç* 209 (desembre 1996), dossier "La banca a l'Espanya contemporània": 60-63.
- , *La burgesia catalana. Una aproximació històrica*. 1a ed. Barcelona: Proa, març de 1996.
- CADAFALCH, Cristina: "El capital indià en la construcció de la xarxa dels ferrocarrils catalans". *L'Avenç* 180 (abril 1994), dossier "Els ferrocarrils: empresa i servei": 56-59.
- CALERO AMOR, Antonio M^a: "Los precursores de la monarquía democrática". A *La España de la Restauración. Política, economía y cultura*. I Coloquio de Segovia sobre Historia Contemporánea de España, dirigido por M. Tuñón de Lara, ed. per J.L. García Delgado. 1^a ed. Madrid: Siglo Veintiuno de España Editores S.A., Marzo de 1985. P.21-54.
- CALVO Y CONEJO, Manuel. CONGRESO DE LOS DIPUTADOS: *Incompatibilidades e incapacidades parlamentarias (1810-1910)*. Madrid: Imp. y Encuad. de Valentín Tordesillas, 1916.
- CAMINAL I BADIA, Montserrat: "L'IACSI: de la política de grup de pressió a la política regionalista". Comunicació presentada al Segon Col.loqui d'Història Agrària, organitzat pel CEHI, desembre de 1986 (treball inèdit).
- , "La fundació de l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre: els seus homes i les seves activitats (1851-1901)". *Recerques* 22 (1989): 117-135.
- CAMPS I ARBOIX, Joaquim: *Duran i Bas*. Pròleg de Josep Ma. Pi i Suñer. Barcelona: Editorial Aedos, 1961.
- , *El memorial de Greuges* [sic]. Barcelona: Rafael Dalmau editor, 1968. Episodis de la Història, 104.
- CAÑELLAS, Cèlia; TORAN, Rosa: "L'Ajuntament de Barcelona i el règim restauracionista (1875-1901)". *L'Avenç* 116 (juny 1988): 8-15.
- , "L'Ajuntament de Barcelona durant la Restauració: del corporativisme a la mediatització". *L'Avenç* 132 (desembre 1989): 10-14.
- , "La classe política barcelonina. Substrat socio-econòmic dels consistoris (1875-1901)". A *Actituds polítiques i control social a la Catalunya de la Restauració (1875-1923)*, ed. per Conxita Mir Curcó. Lleida: Editorial Virgili & Pagés. Estudi General. Institut d'Estudis Ilerdencs, 1989. El Fil d'Ariadna, 1. P.37-58.
- , "La representación política de Barcelona bajo el signo caciquil". *Historia social* 11 (otoño 1991): 97-122.
- , "Dinastisme i notables locals: l'arrelament social i urbà. Els consistoris a la ciutat de Barcelona". A *Catalunya i la Restauració 1875-1923*, Actes del Congrés Internacional d'Història, Manresa, 1, 2 i 3 de maig de 1992. Manresa: Publicacions del Centre d'Estudis del Bages, maig 1992. Sèrie Actes. P.23-27.
- , "Dominis socials i poder local a Barcelona. Del Sexenni democràtic a la Restauració borbònica". *Afers, fulls de recerca i pensament* 16 (1993), dossier "La burgesia dels Països Catalans al segle XIX": 439-453.
- , *El personal polític de l'Ajuntament de Barcelona (1877-1923)*. *Del provincialisme corporatiu al cosmopolitisme classista*. 1a ed. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, gener de 1996. Biblioteca Abat Oliva, 159.
- CARASA, Pedro (ed.): *Élites castellanas de la Restauración. I: Diccionario biográfico de parlamentarios castellanos y leoneses (1876-1923)*. II: *Una aproximación al poder político en Castilla*. Valladolid: Junta de Castilla y León, Consejería de Educación y Cultura, 1997.
- CARDONA, Gabriel: *El poder militar en la España contemporánea hasta la guerra civil*. 1^a ed. Madrid: Siglo veintiuno de España Editores, S.A., mayo de 1983.
- CARNERO I ARBAT, Teresa: *Expansión vinícola y atraso agrario 1870-1900*. Prólogo de Josep Fontana. S/l.: Edición del Servicio de Publicaciones Agrarias. Ministerio de Agricultura, Secretaría General Técnica, 1980. Serie Estudios.
- CARRERA PUJAL, Jaime: *Historia política de Cataluña en el siglo XIX*. Tomo VI: "De la Restauración al desastre colonial". Barcelona: Bosch Casa Editorial, 1958.
- , *La economía de Cataluña en el siglo XIX*. Tomo I: "La cuestión arancelaria". Barcelona: Bosch Casa Editorial, 1960.
- CARRERAS, Albert: "Cataluña, primera región industrial de España". A *Pautas regionales de la industrialización española (siglos XIX y XX)*, dir. y coord. por Jordi Nadal y Albert Carreras. 1^a ed. Barcelona: Editorial Ariel, S.A., enero 1990. Ariel Historia, Sección Historia Económica. P.259-295.
- "Cartas de Flores de Lemus al ministro de Hacienda García Aliz". *Hacienda Pública Española* 42-43 (1976). Ministerio de Hacienda, Instituto de Estudios Fiscales: 383-421.
- CASARES ALONSO, Anibal: *Estudio histórico-económico de las construcciones ferroviarias españolas en el siglo XIX*. Madrid, Publicaciones de la Escuela Nacional de Administración Pública, 1973. Estudios del Instituto Iberoamericano de Desarrollo Económico.
- CASASSAS I YMBERT, Jordi: *L'Ateneu Barcelonès. Dels seus orígens als nostres dies*. Pròleg de Josep Andreu i Abelló. Epíleg de Jordi Maragall i Noble. 1a ed. Barcelona: Edicions de la Magrana & Institut Municipal d'Història (Ajuntament de Barcelona), març de 1986. Curs d'Història de Catalunya, 10.
- , *Intel.lectuals, professionals i polítics a la Catalunya contemporània (1850-1920)*. *Estudis sobre les bases culturals i estratègiques del catalanisme*. 1a ed. Sant Cugat del Vallès: Amelia Romero, editora, novembre de 1989. Els llibres de la frontera, Coneguem Catalunya, 29.

- CASASSAS, Jordi; GHANIME, Albert: "Segle XIX. De principi de segle a la dècada dels seixanta. Anys de transició i constitució sectorial". A *Els intel·lectuals i el poder a Catalunya (1808-1975)*, coord. per Jordi Casassas. Primera edició: Barcelona, Pòrtic, setembre del 1999. Monografies. P. 31-93.
- CASASÚS, Josep M.: *Periodisme català que ha fet història*. 1a edició: Barcelona, Proa, juny 1996.
- CASTERA ARCHIDONA, Ramón: "Ideas y actitudes del conservadurismo burgués catalán ante los inicios del reformismo social de la Restauración". A *El reformismo social en España: la comisión de reformas sociales*. Actas de los IV coloquios de historia. [Córdoba]: Publicaciones del Monte de Piedad y Caja de Ahorros de Córdoba, 1987. P.191-201.
- CASTERÁS, Ramón: *Actitudes de los sectores catalanes en la coyuntura de los años 1880*. Barcelona: Ed. Antrophos, 1985. Historia, Ideas y Textos, 11.
- CASTRILLEJO IBÁÑEZ, Félix M^a; FERNÁNDEZ SANCHA, Antonio: "Aproximación a un estudio de las elites castellanas durante la Restauración. Diputados y senadores por Burgos (1875-1923)". *Boletín de la Institución Fernán González*, 208 (1994): 141-161.
- CEPEDA ADÁN, José: "Sagasta y la incorporación de la izquierda a la Restauración. El gobierno de 1881 a 1883". A *Historia social de España. Siglo XIX*. Madrid: Guadiana de Publicaciones S.A., 1972. P.309-335.
- , *Sagasta, el político de las horas difíciles*. Madrid: Fundación Universitaria Española, 1995. Monografías, 64.
- CIVERA GUERRERO, Mª Ángeles: *Las elecciones legislativas en Barcelona capital (1875-1899)*. Tesis doctoral dirigida por el Dr. Nazario González González. Departamento de Historia Moderna y Contemporánea, Facultad de Letras, Universidad Autónoma de Barcelona, 1992.
- COLOMINES I COMPANYS: *El catalanisme i l'Estat. La lluita parlamentària per l'autonomia (1898-1917)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1993. Biblioteca Abat Oliva, 133.
- COMALADA I NEGRE, Àngel: "L'aspecte jurídic del Memorial de Greuges". A *El Memorial de Greuges i el catalanisme polític*. Pròleg de Josep Benet. 1a ed. Barcelona: Edicions de la Magrana, Institut Municipal d'Història, Ajuntament de Barcelona, novembre de 1986. Curs d'Història de Catalunya, 11. P.57-86.
- COMELLAS, José Luis: *Cánovas del Castillo*. 1ª edició. Barcelona: Editorial Ariel, octubre 1997. Ariel Historia.
- COMÍN, Francisco: "La política fiscal en España entre 1874 y 1914: algunas precisiones". A *La España de la Restauración. Política, economía y cultura*. I Coloquio de Segovia sobre Historia Contemporánea de España, dirigido por M. Tuñón de Lara, ed. per J.L. García Delgado. 1^a ed. Madrid: Siglo Veintiuno de España Editores S.A., Marzo de 1985. P.189-212.
- , [C. COMÍN, F.]: *Hacienda y economía en la España contemporánea (1800-1936)*. Madrid: Ministerio de Economía y Hacienda. Instituto de Estudios Fiscales, 1988 (2 vols.).
- CONGRESO DE LOS DIPUTADOS: *Constituciones y reglamentos*. Madrid: Imp. de Ramona Velasco, Viuda de P. Pérez, 1931.
- CORDERO, Ramón; MENÉNDEZ, Fernando: "El sistema ferroviario español". A ARTOLA, Miguel (ed.): *Los ferrocarriles en España. 1844-1943*. Tom 1: *El Estado y los ferrocarriles*. Madrid: Banco de España, 1978. P.161-338.
- CORTS I BLAY, Ramon, et. al. (dir): *Diccionari d'història eclesiàstica de Catalunya*. 1a ed. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de la Presidència, Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions & Editorial Claret, novembre 1998 (vol I), gener 2000 (vol II).
- COSTA, Francesc: *Josep García Oliver. Una vida, una ciutat*. Mataró: Ajuntament de Mataró, Conselleria de Cultura i Participació, abril 1984. Quaderns de Cultura, sèrie mataronins il.lustres, 2.
- COSTA, Mª Teresa: *Financiación exterior del capitalismo español en el siglo XIX*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona, 1983.
- COSTAS, Antón: "Laureà Figuerola, Catalunya i la reforma liberal". *L'Avenç* 67 (gener 1984): 46-49.
- CUADRADO, Miguel M.: *Elecciones y partidos políticos de España (1868-1931)*. Madrid: Ed. Taurus, 1969. Biblioteca Política Taurus, 13.
- DALMAU, Antonio R.: *Del "Carril" de Mataró al directo de Madrid. Historia anecdótica de los ferrocarriles de Barcelona*. Barcelona: Ediciones Librería Millá, 1946. Monografías Históricas de Barcelona, 15.
- DARDÉ, Carlos: "Cánovas y el nacionalismo liberal español". A *Nación y Estado en la España liberal*, ed. por Guillermo Gortázar. Madrid: Editorial Noesis, 1994. P.209-238.
- , *La Restauración, 1875-1902. Alfonso XII y la regencia de María Cristina*. 1^a ed. Madrid: Historia 16, temas de hoy, enero de 1997. Historia de España, 24.
- DEANE, Phyllis: *La primera revolución industrial*. 2^a ed. Barcelona: Ediciones Península, septiembre 1972. Historia, ciencia, sociedad, 22.
- DENIS, Henri: *Historia del pensamiento económico*. Esplugues de Llobregat: Ediciones Ariel, 1970.
- DEU I BAIGUAL, Esteve: "Consolidació i lideratge de la indústria tèxtil llanera". A *Indústria i ciutat. Sabadell, 1800-1980*, ed. per Josep M. Benaul, Jordi Calvet i Esteve Deu. 1a ed. Barcelona: Fundació Bosch i Cardellach, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, desembre de 1994. Biblioteca Abat Oliva, 145. P.67-93.

- Diccionari biogràfic*. Barcelona: Albertí editor, 1966 (4 toms).
- Diccionario de historia eclesiástica de España*. Dirigido por Quintín Aldea, Tomás Martínez y José Vives Gatell. Madrid: Instituto Enrique Flórez, CSIC, 1972 (4 tomos).
- 200 catalans a les Amèriques, 1493-1987*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Presidència, Comissió Catalana del Cinquè Centenari del Descobriment d'Amèrica, gener 1988.
- DUARTE, Àngel: *La España de la Restauración*. 1ª ed. Barcelona: Hipòtesi, octubre 1997. Historia contemporànea.
- ECHEVARRÍA, Lamberto de: *Episcopologio Español Contemporáneo (1868-1985). Datos biográficos y genealogía espiritual de los 585 Obispos nacidos o consagrados en España entre el 1 de enero de 1868 y el 31 de diciembre de 1985*. Salamanca: Ediciones Universidad de Salamanca, 1986.
- ESPADAS BURGOS, Manuel: *Alfonso XII y los orígenes de la Restauración*. Madrid: C.S.I.C., 1975. Historia de España en el mundo moderno, 5.
- ESTAPÉ, Fabián: "Proteccionismo, autarquía y librecambio. Perspectiva histórica y situación actual". A *Ensayos sobre economía española*. Barcelona: Ediciones Ariel, 1972. Colección Laureano Figuerola, Departamento de Teoría Económica, Facultad de Ciencias Económicas, Universidad de Barcelona.
- FERNÁNDEZ ALMAGRO, M.: *Historia política de la España contemporánea. 1. 1868-1885*. Madrid, Alianza Editorial, 1968. El Libro de Bolsillo, Humanidades, 107.
- [F. A., Melchor]: *Cánovas. Su vida y su política*. 2ª ed. Madrid: Ediciones Tebas, 1972. Políticos y Financieros.
- FERNÁNDEZ DOMÍNGUEZ, Arturo: *Leyes electorales españolas de diputados a Cortes en el siglo XIX. Estudio histórico y jurídico-político*. 1ª ed. Madrid, Editorial Civitas, 1992.
- Ferrocarriles y tranvías 1: Legislación de ferrocarriles. Disposiciones vigentes sobre su concesión, construcción y explotación, con notas, índices y un estudio preliminar por la redacción de la Revista de los Tribunales*. Madrid: Centro Editorial Góngora, 1915. Códigos y Leyes españoles (Manuales teórico-prácticos).
- FIESTAS LOZA, Alicia: "Codificación procesal y estado de la administración de justicia (1875-1915)". A *La España de la Restauración. Política, economía y cultura*. I Coloquio de Segovia sobre Historia Contemporánea de España, dirigido por M. Tuñón de Lara, ed. per J.L. García Delgado. 1ª ed. Madrid: Siglo Veintiuno de España Editores S.A., Marzo de 1985. P.413-433.
- FIGUERAS PAMIES, Montserrat: *La Escuela Jurídica catalana frente a la Codificación española. Duran y Bas: su pensamiento jurídico-filosófico*. Barcelona: Bosch, Casa Editorial S.A., 1987.
- FIGUERES, Josep M.: "Valentí Almirall i el Memorial de Greuges: del "Diari Català" a la "Renaixensa" (1879-1885)". A *El Memorial de Greuges i el catalanisme polític*. Pròleg de Josep Benet. 1a ed. Barcelona: Edicions de la Magrana, Institut Municipal d'Història, Ajuntament de Barcelona, novembre de 1986. Curs d'Història de Catalunya, 11. P.43-55.
- FLAQUER MONTEQUI, Rafael: "La representación en la España constitucional: unicameralismo y bicameralismo". A *El Senado en la historia*, coord. por Manuel Pérez Ledesma. Madrid: Dirección de Estudios y Documentación, Servicio de Publicaciones, Secretaría General del Senado, 1995. P.83-111.
- FLUVIÀ I ESCORSA, Armand de: *Los vizcondes y el vizcondado de Peralada, también llamado de Caramenço y de Verges o, finalmente, de Rocabertí*. Madrid, Aparte de la revista *Hidalguía*, s/a.
- FONTANA, Josep: *Cambio económico y actitudes políticas en la España del siglo XIX*. Esplugues de Llobregat: Editorial Ariel, 1973.
- [F. A., Melchor]: *La Hacienda en la historia de España, 1700-1931*. Madrid: Instituto de Estudios Fiscales, Ministerio de Hacienda, 1980.
- [F. A., Melchor]: "Els catalans en la política espanyola al segle XIX". A *Catalunya i Espanya al segle XIX*. 1a ed. Barcelona: Columna, abril 1987. Estudis i assaigs, 8. P.9-18.
- FORNER, Salvador; GARCÍA, Mariano: *Cuneros y caciques*. Alicante: Patronato municipal del V centenario de la ciudad de Alicante, 1990. Quinto Centenario, 4.
- FRADERA, Josep M.: "Víctor Balaguer i la política colonial espanyola". *Actes del Col.loqui sobre el Romanticisme "XIX, El Segle Romàntic", Vilanova i la Geltrú, 2, 3 i 4 de febrer de 1995*. Biblioteca Museu Balaguer, octubre 1997. P.455-462.
- , "Visibilitat i invisibilitat de Víctor Balaguer". *L'Avenç* 262 (octubre 2001), dossier "Víctor Balaguer. Romàntic i liberal". 19-26.
- FRAILE BALBÍN, Pedro: *Industrialización y grupos de presión. La economía política de la protección en España 1900-1950*. Madrid, Alianza Editorial, 1991. Alianza Universidad, Economía, 681.
- FRAUCCI, Ricardo: *Liberalismo y proteccionismo*. Vilassar de Mar: Oikos-Tau, 1988. El mundo contemporáneo, serie Economía e Historia, 7.
- FUENTES IRUROZQUI, Manuel: *Etapas del proteccionismo (Del Nacionalismo de List al Nuevo Orden Económico)*. Madrid: Diana Artes Gráficas, 1943.
- GABINET DE LLENGUA CATALANA, UAB: *Les referències i les citacions bibliogràfiques, les notes i els índexs*. Bellaterra: UAB, 1994.

- GABRIEL, Pere: "Espacio urbano y articulación política popular en Barcelona, 1890-1920". A *Las ciudades en la modernización de España. Los decenios interseculares*. VII Coloquio de Historia Contemporánea de España, dirigido por M. Tuñón de Lara, ed. por José Luís García Delgado. 1ª ed. Madrid: Siglo veintiuno editores, abril de 1992. P.61-94.
- GACTO FERNÁNDEZ, Enrique: "El Código de comercio de 1885". A *La España de la Restauración. Política, economía y cultura*. I Coloquio de Segovia sobre Historia Contemporánea de España, dirigido por M. Tuñón de Lara, ed. per J.L. García Delgado. 1ª ed. Madrid: Siglo Veintiuno de España Editores S.A., Marzo de 1985. P.401-412.
- GALLEGO MARTÍNEZ, Domingo; PINILLA NAVARRO, Vicente: "Del librecambio matizado al proteccionismo selectivo: el comercio exterior de productos agrarios y alimentos en España entre 1849 y 1935". *Revista de Historia Económica* XIV/2 i XIV/3 (1996): 376-420 i 619-639.
- GARCÍA BALANÀ, Albert: "Política burguesa i identitats conservadores". A *Història de la cultura catalana*, dir. per Pere Gabriel. Volum V: "Naturalisme, positivisme i catalanisme 1860-1890". 1a ed. Barcelona: Edicions 62, novembre de 1994. P.165-196.
- GARCÍA-CARRAFFA, Alberto y Arturo: *Enciclopedia heráldica y genealógica hispano-americana*. Madrid: 1962 (88 tomos).
 , *El Solar catalán, valenciano y balear*. Con la colaboración de Armando de Fluvià y Escorsa. 1ª ed. San Sebastián: Librería Internacional, 1968 (4 tomos).
- GARCÍA MADARIA, José Mª: *Estructura de la Administración Central (1808-1931)*. Madrid: Instituto Nacional de Administración Pública, 1982. Colección Estudios de Historia de la Administración.
- GARCÍA-NIETO, Mª Carmen; DONEZAR, Javier Mª: *Restauración y desastre, 1874-1898*. Madrid: Guadiana de Publicaciones, S.A., 1972. Bases documentales de la España contemporánea, 4.
- GARCÍA VENERO, Maximiano: *Rius y Taulet. Veinte años de Barcelona (1868-1888)*. [Madrid]: Editora Nacional, MCMXLIII.
 , *Cataluña (síntesis de una región)*. [Madrid]: Editora Nacional, 1954.
- GINER, Salvador; PÉREZ YRUELA, Manuel: "Sobre el origen, naturaleza y modalidades del corporativismo". A *El corporativismo en España*, ed. per Manuel Pérez Yruela; Salvador Giner. 1ª ed. Barcelona: Editorial Ariel, S.A., octubre 1988. Ariel Sociología. P.15-65.
- GIRALT I RAVENTÓS, Emili: *La Compañía General de Tabacos de Filipinas 1881-1981*. Barcelona: Compañía General de Tabacos de Filipinas, Noviembre de 1981.
- GÓMEZ OCHOA, Fidel: "El conservadurismo canovista y los orígenes de la Restauración: la formación de un conservadurismo moderno". A *La Restauración, entre el liberalismo y la democracia*, ed. per Manuel Suárez Cortina. Madrid: Alianza editorial, 1997. Alianza Universidad. P. 109-155.
- GÓMEZ MENDOZA, Antonio: "Transportes y crecimiento económico (1830-1930)". A *La modernización económica de España 1830-1930*, ed. per Nicolás Sánchez Albornoz. Madrid: Alianza Editorial, 1985. Alianza Universidad. P.102-120.
- GONZÁLEZ, Nazario: "El contexto político de la Comisión de Reformas Sociales o el Gabinete de los cien días de J. Posada Herrera". A *El reformismo social en España: la comisión de reformas sociales*. Actas de los IV coloquios de historia. [Córdoba]: Publicaciones del Monte de Piedad y Caja de Ahorros de Córdoba, 1987. P.85-101.
 , (ed.): *Los diputados catalanes en el Congreso Español 1893-1923 *** Els diputats catalans en el Congrés Espanyol 1893-1923*. Barcelona: s/n, 1994.
- GONZÁLEZ MUÑIZ, Miguel Angel: *Constituciones y Elecciones españolas. Historia y anécdota (1810-1936)*. Madrid: Ediciones Júcar, 1978. Crónica General de España, 21.
- GONZÁLEZ PORTILLA, Manuel: "Industrialización y política en la Restauración: la formación de una nueva élite política". A *Élites. Prosopografía contemporánea*, ed. per Pedro Carasa Soto. Valladolid: Universidad de Valladolid, Secretariado de Publicaciones, 1994. Historia y Sociedad, 42. P.98-135.
Grandezas y títulos del Reino. Guía oficial. Madrid: Ministerio de Justicia, 1984.
- GRAU, Ramon; NADAL, Margarida: *La unificació municipal del pla de Barcelona 1874-1897*. Primera edició. Barcelona: Institut Municipal d'Història de Barcelona & Proa, desembre de 1997. BCN Biblioteca Històrica, 5.
- GUSTEMS TORRENT, Antoni: *Les eleccions provincials a Girona (1875-1923)*. Tesis doctoral [sota la direcció del Dr. Nazario González González. Departament d'Història Moderna i Contemporània, UAB], s/a.
- HERNÁNDEZ, Telesfor-Marcial: "Tensiones familiares i patrimoni. Ventura i desventura de la fortuna acumulada pel Marquès de Campo". *Afers, fulls de recerca i pensament* 16 (1993), dossier "La burgesia dels Països Catalans al segle XIX: 347-361.
 , [H., Telesforo M.]: "Negocis i ferrocarrils: el perfil dels concessionaris (1845-1855)". *L'Avenç* 180 (abril 1994), dossier "Els ferrocarrils: empresa i servei": 12-17.

- HINA, Horst: *Castilla y Cataluña en el debate cultural 1714-1939. Historia de las relaciones ideológicas catalano-castellanas*. Barcelona: Ediciones Península, 1986. Historia, ciencia, sociedad, 195.
- IGLÉSIES, Josep: *La crisi agrària de 1879/1900: la fil·loxera a Catalunya*. 1a ed. Barcelona: Edicions 62, març 1968. Llibres a l'abast, 55.
- IZARD, Miguel: "Dependencia y colonialismo. La Compañía General de Tabacos de Filipinas". *Moneda y Crédito* 130 (Septiembre 1974), Madrid: 47-89.
- , [I., Miquel]: *Manufactureros, industriales y revolucionarios*. Barcelona: Editorial Crítica, 1979. Historia, 6.
- JACOB CALVO, Juan: *La capitania general de Cataluña de 1875 a 1931. La actuación política de los capitanes generales*. Resumen de la Tesis doctoral presentada para aspirar al grado de Doctor en Geografía e Historia. Barcelona: Universidad de Barcelona, secretariado de publicaciones, intercambio científico y extensión universitaria, 1978.
- JANUÉ I MIRET, Maricó: "Continuïtat i discontinuïtat política entre el Sexenni i la Restauració. La participació dels que van ser diputats a Corts i provincials per la ciutat de Barcelona durant el Sexenni revolucionari en el règim de la Restauració". A *Catalunya i la Restauració 1875-1923*, Actes del Congrés Internacional d'Història, Manresa, 1, 2 i 3 de maig de 1992. Manresa: Publicacions del Centre d'Estudis del Bages, maig 1992. Sèrie Actes. P.61-68.
- , *La Junta Revolucionària de Barcelona de l'any 1868*. 1a ed. Vic: Institut Universitari d'Història Jaume Vicens i Vives, Eumo Editorial, juliol de 1992. Jaume Caresmar, 3.
- , [J., M.]: "Les professions burgeses a la historiografia". *L'Avenç* 173 (setembre 1993): p.8-13.
- , "La participació de la burgesia en el Sexenni revolucionari. Estructura sòcio-professional de la classe política barcelonina". *Afers, fulls de recerca i pensament* 16 (1993), dossier "La burgesia dels Països Catalans al segle XIX": 455-470.
- JANUÉ, Maricó; RUBÍ, Maria Gemma: "Las élites en la Cataluña contemporánea (1834-1936): un breve estado de la cuestión historiográfico (recientes aportaciones)". A *Élites. Prosopografía contemporánea*, ed. per Pedro Carasa Soto. Valladolid: Universidad de Valladolid, Secretariado de Publicaciones, 1994. Historia y Sociedad, 42. P.269-276.
- JARDÍ, Enric: *1.000 famílies catalanes*. Barcelona: Dopesa, 1977.
- JOANQUET, Aurelio: *Alfonso Sala Argemí, conde de Egara. Visión de una época. Debelación del nacionalismo catalanista. Luchas entre librecambistas y proteccionistas. Progreso de la técnica textil*. Madrid: Espasa-Calpe S.A., 1955.
- JORDA OLIVES, Mercedes: "Las instituciones industriales catalanas y la comisión de reformas sociales". A *El reformismo social en España: la comisión de reformas sociales*. Actas de los IV coloquios de historia. [Córdoba]: Publicaciones del Monte de Piedad y Caja de Ahorros de Córdoba, 1987. P.215-225.
- JOVER ZAMORA, José María: "La época de la Restauración. Panorama político-social, 1875-1902". A *Historia de España*, dir. por Manuel Tuñón de Lara. Tomo VIII: "Revolución burguesa, oligarquía y constitucionalismo (1834-1923)". 1ª ed. Madrid: Editorial Labor S.A., mayo 1981. P.269-406.
- JUNQUERAS, Oriol: *Els catalans i Cuba*. 1a ed. Barcelona: Proa, febrer 1998. La Mirada històrica.
- JUTGLAR, Antoni: *Els burgesos catalans*. Barcelona, Editorial Norfeu, 1966. Vivisecció, 1.
- , *Ideologies y clases en la España contemporánea. Aproximación social de las ideas*. Tomo II. 2ª ed. Madrid: Editorial Cuadernos para el diálogo S.A., mayo de 1971. Divulgación universitaria, Cuestiones españolas, 20.
- , "Notas sobre la evolución de las burguesías españolas en el siglo XIX". A *Historia social de España. Siglo XIX*. Madrid, Guadiana de Publicaciones S.A., 1972. P.113-129.
- , *Història crítica de la burgesia a Catalunya*. Barcelona: Dopesa, 1972. Pinya de Rosa, 2.
- LAGOUTTE, Nathalie: "El Cercle del Liceu: exemple de sociabilitat burgesa, urbana i formal a la Barcelona del segle XIX". *L'Avenç* 169 (abril 1993), dossier "La burgesia catalana en el segle XIX": 54-57.
- LARIO, Ángeles: *El Rey, piloto sin brújula. La Corona y el sistema político de la Restauración (1875-1902)*. Prólogo de Javier Tusell. Madrid: Universidad Nacional de Educación a Distancia, Biblioteca Nueva, 1999. Colección Historia Biblioteca Nueva.
- LINZ, Juan J.: "Continuidad y discontinuidad en la élite política española: de la Restauración al régimen actual". A *Estudios de ciencia política y sociología. Homenaje al profesor Carlos Ollero*. Madrid: s/n., 1972. P.361-423.
- , "Política e intereses a lo largo de un siglo en España, 1880-1980". A *El corporatismo en España*, ed. per Manuel Pérez Yruela; Salvador Giner. 1ª ed. Barcelona, Editorial Ariel, S.A., octubre 1988. Ariel Sociología. P.67-123.
- LLUCH, Ernest: *El pensament econòmic a Catalunya (1760-1849). Els orígens ideològics del proteccionisme i la presa de consciència de la burgesia catalana*. 1a ed. Barcelona: Edicions 62 S.A., desembre de 1973. Estudis i documents, 22.
- , "La "gira triomfal" de Cobden per Espanya (1846)": *Recerques* 21 (1988): 71-90.

- LÓPEZ BLANCO, Rogelio: "Víctor Balaguer y la articulación de los intereses catalanes en el mercado político-administrativo madrileño durante la primera etapa de la Restauración". A *Ultramar. Política de Víctor Balaguer i progrés per a Vilanova i la Geltrú*. Vilanova i la Geltrú: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer, abril 2000. P.39-87.
- MAIER, Charles S.: "Los vínculos ficticios ... de la riqueza y de la ley": sobre la teoría y la práctica de la representación de los intereses". A *La organización de los grupos de interés en Europa Occidental*, comp. per Suzanne Berger. Madrid: Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, 1988. Economía del Trabajo. P.43-85.
- MALUQUER DE MOTES, Jordi: "La burguesia catalana i l'esclavitud colonial: modes de producció i pràctica política": *Recerques* 3 (1974): 83-136.
- , "El mercado colonial antillano en el siglo XIX". A *Agricultura, comercio colonial y crecimiento económico en la España contemporánea*. Actas del Primer Coloquio de Historia Económica de España (Barcelona, 11-12 de mayo de 1972), ed. por Jordi Nadal y Gabriel Tortella. Esplugues de Llobregat: Editorial Ariel, 1974. Ariel Historia, 3. P.322-357.
- , "La Revolución industrial en Cataluña". A *La modernización económica de España 1830-1930*, ed. per Nicolás Sánchez Albornoz. Madrid: Alianza Editorial, 1985. Alianza Universidad. P.199-225.
- [M. DE M. I BERNET, J.]: *Història econòmica de Catalunya. Segles XIX i XX..* 1a ed. Barcelona: Edicions de la Universitat Oberta de Catalunya & Proa, març del 1998. Biblioteca Oberta, Àgora
- MALUQUER DE MOTES, Jordi; TORRAS I ELÍAS, Jaume: "La formació d'una societat industrial". Tom 1 d'*Història econòmica de la Catalunya contemporània*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1994
- MALUQUER I VILADOT, Joan: *Les meves noces d'or amb el molt il.lustre col.legi d'advocats de Barcelona 1877-1927. Records de 50 anys professionals, polítics i locals*. Barcelona: Imprenta Altés, 1929.
- MARCUELLO BENEDICTO, Juan Ignacio: *La práctica parlamentaria en el reinado de Isabel II*. Madrid: Publicaciones del Congreso de los diputados, 1986. Monografías, 5.
- MARGARIT, Isabel: *La vida y la época de Alfonso XII*. Primera edición. Barcelona: Planeta, marzo de 1998. Los Reyes de España.
- MARÍN, Manuel: "El cacique protector". *Historia social* 36, 2000 (I), dossier "Clientelas, caciquismo y poder en la Restauración": 21-34.
- MARÍN I CORBERA, Martí: "Joan Sallarés i Pla (1845-1901). Pensament social i praxi política". A *Catalunya i la Restauració 1875-1923*, Actes del Congrès Internacional d'Història, Manresa, 1, 2 i 3 de maig de 1992. Manresa: Publicacions del Centre d'Estudis del Bages, maig 1992. Sèrie Actes. P.75-79.
- MARTÍ, Manuel: *Cossieros i anticossieros. Burguesia i política local: Castelló de la Plana, (1875-1891)*. Castelló: Diputació Provincial de Castelló, 1985. Col.lecció Universitària.
- , "Les famílies del poder: els partits oligàrquics". A *Història. Política, Societat i Cultura dels Països Catalans*, dir. per Borja de Riquer i Permanyer. Volum 7: "La consolidació del món burgès 1860-1900". 1a ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, juny del 1996. P.72-89.
- MARTÍ I MARTÍ, Casimir: *Vilanova i la Geltrú 1850-1975*. Volum I: *Expansió i Crisi de la Democràcia 1850-1936*. 1a ed. Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa, abril 1997. Biblioteca Antina, 4.
- MARTÍN ACEÑA, Pablo: "La política monetaria durante la Restauración, 1874-1914". A *La España de la Restauración. Política, economía y cultura*. I Coloquio de Segovia sobre Historia Contemporánea de España, dirigido por M. Tuñón de Lara, ed. per J.L. García Delgado. 1ª ed. Madrid: Siglo Veintiuno de España Editores S.A., Marzo de 1985. P.172-187.
- , "Desarrollo y modernización del sistema financiero, 1844-1935". A *La modernización económica de España 1830-1930*, ed. per Nicolás Sánchez Albornoz. Madrid: Alianza Editorial, 1985. Alianza Universidad. P.121-146.
- MARTÍNEZ ALIER, J.: "Patrons i clients". *Recerques* 9 (1979).
- MARTÍNEZ CUADRADO, Miguel: *La burguesía conservadora (1874-1931)*. 6ª ed. Madrid: Alianza editorial, 1980. Alianza Universidad.
- MARTÍNEZ DE ESPRONCEDA, Gema: *Los diputados aragoneses de la Gloriosa a la I República (1868-1874)*. Zaragoza: Cortes de Aragón, 1997. Historia, 5.
- MATEO DEL PERAL, Diego: "Autoridades económicas. Presidentes del Consejo de Ministros, ministros de Hacienda, de Fomento y gobernadores del Banco de España de 1868 a 1915". A *La banca española en la Restauración*, dir. per Gabriel Tortella Casares. Tomo II: "Datos para una historia económica". Madrid: Servicio de Estudios del Banco de España, 1974. P.75-97.
- , "Los orígenes de la política ferroviaria en España (1844-1877)". A ARTOLA, Miguel (ed.): *Los ferrocarriles en España. 1844-1943*. Tom 1: *El Estado y los ferrocarriles*. Madrid: Banco de España, 1978. P.29-159.
- MAYER, Arno J.: *La persistencia del Antiguo Régimen. Europa hasta la Gran Guerra*. 1ª reimpression. Madrid: Alianza Editorial, 1986. Alianza Universidad, 395.
- McDONOGH, Gary Wray: *Las buenas familias de Barcelona. Historia social de poder en la era industrial*. Barcelona: Ediciones Omega S.A., 1989.

- MEDIR JOFRA, Raniro: *Historia del gremio corchero*. Madrid: Editorial Alhambra S.A., MCMLIII.
- MESTRE, Esteban: "Los delitos electorales en España. Reflexiones en torno al tratamiento sociológico del sistema electoral". *Revista Española de la Opinión Pública* 20 (abril-junio 1970).
- MESTRE, Jesús: "Les eleccions provincials a Barcelona: 1833-1875". A *Història de la Diputació de Barcelona*, ed. per Borja de Riquer. 1a ed. Barcelona: Diputació de Barcelona, març 1988. Vol III. P.130-159.
- , "La transició del liberalisme a la democràcia. Les eleccions generals al segle XIX (1810-1899)". A *Les Eleccions Legislatives i Municipals a Barcelona 1810-1886. Context polític i resultats electorals*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Fundació Jaume Bofill, 1989. Atlas Estadístic de Barcelona, Temes electorals, 2.
- MESTRE I NOÉ, Francesc: *Biografia del gran patrici tortosí Don Teodoro Gonzalez i Cabanne escrita per a "la Zuda"*. Tortosa: Estampa de Querol Germans, 1918.
- MIR, Conxita: *Lleida (1890-1936): caciquisme polític i lluita electoral*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1985. Biblioteca Abat Oliva, 41.
- MIRALLES, Enrique: *Cartas a Víctor Balaguer*. Barcelona: Puvill Libros S.A., 1995. II. Ensayos, 22.
- , "Víctor Balaguer: una biografía". *Actes del Col.loqui sobre el Romanticisme "XIX, El Segle Romàntic", Vilanova i la Geltrú, 2, 3 i 4 de febrer de 1995*. Biblioteca Museu Balaguer, octubre 1997. P.421-438.
- MONTAÑA CANUDAS, José: *Orígenes de la Asociación del Fomento de la Producción Nacional. Su campaña proteccionista en Cataluña y provincias, hasta la caída de D. Laureano Figuerola, Ministro de Hacienda (8 marzo-14 Julio 1869)*. Tesina para la obtención del grado de Licenciado dirigida por el M. Iltr. Sr. D. Jaime Vicens Vives. Barcelona: Universidad de Barcelona, 1959.
- MORALES, Ramon: "El tren d'Igualada". *Miscellanea Aqualatensia* 2 (1974). Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada. P.229-237.
- MORENO LUZÓN, Javier: "El poder público hecho cisco". Clientelismo e instituciones políticas en la España de la Restauración". A *Política en penumbra. Patronazgo y clientelismo políticos en la España contemporánea*, comp. per Antonio Robles Egea. 1ª ed. Madrid: Siglo Veintiuno Editores S.A., junio de 1996. P.169-190.
- MUÑOZ, Juan; ROLDÁN, Santiago; SERRANO, Angel: "La involución nacionalista y la vertebración del capitalismo español". A *La vía nacionalista del capitalismo español. I: Orígenes y desarrollo (1874-1923)*. [Madrid]: Cuadernos económicos de I.C.E., 5. 1978.
- NADAL FARRERAS, Joaquim: "El modus vivendi i la indústria catalana: la torna d'una negociació diplomàtica". A *El Memorial de Greuges i el catalanisme polític*. Pròleg de Josep Benet. 1a ed. Barcelona: Edicions de la Magrana, Institut Municipal d'Història, Ajuntament de Barcelona, novembre de 1986. Curs d'Història de Catalunya, 11. P.9-12.
- , *Comercio exterior con Gran Bretaña (1777-1914)*. Madrid: Instituto de Estudios Fiscales, 1987. Estudios de Hacienda Pública.
- NADAL, Jordi: *El fracaso de la revolución industrial en España*. 2ª reimpresión. Esplugues de Llobregat: Editorial Ariel, julio de 1878. Ariel Historia.
- , "Un siglo de industrialización en España, 1833-1930". A *La modernización económica de España 1830-1930*, ed. per Nicolás Sánchez Alborno. Madrid: Alianza Editorial, 1985. Alianza Universidad. P.89-101.
- , [N. I OLLER, J.]: "L'economia catalana en el marc de l'economia espanyola: Catalunya, la fàbrica d'Espanya (1833-1936)". A *Catalunya i Espanya al segle XIX*. 1a ed. Barcelona: Columna, abril 1987. Estudis i assaigs, 8. P.59-78.
- NIDO Y SEGALERVA, Juan; CONGRESO DE LOS DIPUTADOS: *Historia política y parlamentaria del Excmo. Sr. D. Práxedes Mateo Sagasta*. Madrid: Imp. de Ramona Velasco, Viuda de Prudencio Pérez, 1915.
- OHLIN, Bertil: *Comercio exterior y política comercial*. Madrid: M. Aguilar editor, 1948.
- OLIVÉ SERRET, Enric: "El moviment obrer davant del Memorial de Greuges". A *El Memorial de Greuges i el catalanisme polític*. Pròleg de Josep Benet. 1a ed. Barcelona: Edicions de la Magrana, Institut Municipal d'Història, Ajuntament de Barcelona, novembre de 1986. Curs d'Història de Catalunya, 11. P.25-41.
- OLLÉ, Maribel; RENOM, Mercè; SANTACANA, Carles; Tribó, Gemma: "Comportament electoral al Baix Llobregat en la primera etapa de la Restauració, 1875-1890 (eleccions generals i provincials)". A *Actituds polítiques i control social a la Catalunya de la Restauració (1875-1923)*, ed. per Conxita Mir Curcó. Lleida: Editorial Virgili & Pagès, Estudi General, Institut d'Estudis Ilerdencs, 1989. El Fil d'Ariadna, 1. P.257-310.
- PAN-MONTOJO, Juan: *La bodega del mundo. La vid y el vino en España (1800-1936)*. Madrid: Alianza Editorial & Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación, 1994. Alianza Universidad, 802.
- PASCUAL I DOMÈNECH, Pere: "La represa de les construccions ferroviàries a Catalunya després de la crisi del 1866. La construcció de la línia de Barcelona a Vilanova i Valls". A *Tres assaigs. Centenari del ferrocarril 1881-1981*. Vilanova i la Geltrú: Ajuntament de Vilanova i la Geltrú, 29 desembre 1981. P.19-53.
- , "Ferrocarrils i industrialització a Catalunya". *Recerques* 17 (1985): 43-72.
- , "La construcció i finançament dels ferrocarrils catalans i la crisi de les companyies ferroviàries". A *Catalunya i Espanya al segle XIX*. 1a ed. Barcelona: Columna, abril 1987. Estudis i assaigs, 8. P.79-115.

- , *Los caminos de la era industrial. La construcción y financiación de la Red Ferroviaria Catalana (1843-1898)*. 1ª ed. Barcelona: Edicions Universitat de Barcelona, 1999. Monografías de Historia Industrial, 1.
- PÉREZ ARRIBAS, Eduardo: *Políticos i cacics a Castelló (1876-1901)*. València: Edicions Alfons el Magnànim, Institució Valenciana d'Estudis i Investigació, 1988. Descubrim el País Valencià, 28.
- PÉREZ GARCÍA, José Miguel: "El parlamentarismo español en el sexenio democrático". *Hispania* LV/1 189 (1995): 37-66.
- PINO ARTACHO, Juan del: "Aspectos sociológico-políticos del caciquismo español". *Revista Española de la Opinión Pública* 15 (enero-marzo 1969).
- , "El caciquismo, problema social". A *Historia social de España. Siglo XIX*. Madrid: Guadiana de Publicaciones S.A., 1972.
- PLA CARGOL, Joaquín: *Biografías de gerundenses (Gerona y sus comarcas)*. Gerona: Dalmau Carles, Pla, editores, 1948. Biblioteca gerundense de estudios e investigaciones.
- PLANAS, Jordi: "Els propietaris i l'associacionisme agrari a Catalunya". *L'Avenç* núm. 171 (juny 1993), dossier "Formes i espais de sociabilitat a la Catalunya contemporània": p.32-34 i 51-55.
- PLANS I CAMPDERRÓS, M. Lourdes: "El sistema electoral d'una ciutat industrial: Terrassa (1875-1899)". A *Catalunya i la Restauració 1875-1923*, Actes del Congrés Internacional d'Història, Manresa, 1, 2 i 3 de maig de 1992. Manresa: Publicacions del Centre d'Estudis del Bages, maig 1992. Sèrie Actes. P.99-104.
- PRADOS DE LA ESCOSURA, Leandro: "Las estadísticas españolas de comercio exterior 1850-1913: el problema de las "valoraciones". *Moneda y Crédito* (marzo 1981), Madrid: 43-60.
- , *Comercio exterior y crecimiento económico en España, 1826-1913: tendencias a largo plazo*. S/l.: Banco de España, Servicio de Estudios, 1982. Estudios de Historia Económica, 7.
- , "El comercio hispano-británico en los siglos XVIII y XIX. Reconstrucción". *Revista de Historia Económica*, año II núm. 2 (Primavera-Verano 1984). Madrid, Centro de Estudios Constitucionales: 113-164.
- , "El comercio exterior y la economía española durante el siglo XIX". A *La modernización económica de España 1830-1930*, ed. per Nicolás Sánchez Albornoz. Madrid: Alianza Editorial, 1985. Alianza Universidad. P.147-175.
- , "Una serie anual del comercio exterior español (1821-1913)". *Revista de Historia Económica*, año IV núm. 1 (Invierno 1986). Madrid, Centro de Estudios Constitucionales: 103-150.
- PRO RUÍZ, Juan: "Las élites de la España liberal: clases y redes en la definición del espacio social (1808-1931)". *Historia social* 21 (1995): 47-69.
- PUGÉS, Manuel: *Cómo triunfó el proteccionismo en España (la formación de la política arancelaria española)*. Prólogo del profesor D. Pedro Gual Villalbí. 1ª ed. Barcelona: Editorial Juventud S.A., noviembre 1931.
- QUERALT DEL HIERRO, María Pilar: *Víctor Balaguer, un romántico en política*. Tesis de Licenciatura realizada bajo la dirección del Dr. Nazario González. Facultad de Filosofía y Letras de la Universidad Autónoma de Barcelona. Barcelona: Septiembre de 1976.
- , [Q., M. P.]: *Víctor Balaguer i Cirera*. Barcelona, Nou Art Thor, 1984. Gent Nostra, 29.
- , "Balaguer i el ciclo revolucionario del 68". A *Profesor Nazario González. Una historia abierta*. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona/ Universitat de Barcelona, 1998. Homenatges, 14. P.342-350.
- RAHOLA, Carles: *Vides heroiques*. Girona: Tallers gràfics de la Casa d'Assistència i Ensenyament, MCMXXXII.
- RAMISA, Maties: *Els orígens del catalanisme conservador i "La Veu de Montserrat" 1878-1900*. Vic: Eumo Editorial, abril de 1985. L'entorn, 7.
- RAMÓN DE SAN PEDRO, J.M.: D. *Evaristo Arnús, banquero barcelonés. Bosquejo biográfico del personaje y del ambiente bursátil y bancario de su época*. Barcelona: Publicaciones del Servicio de Estudios del Banco Atlántico, diciembre 1952.
- RANZATO, Gabriele: *La aventura de una ciudad industrial. Sabadell entre el Antiguo Régimen y la modernidad*. 1ª ed. Barcelona: Ediciones Península, marzo de 1987. Nexos.
- , "El caciquismo a Catalunya: una hipótesis interpretativa". *Debats* 19 (març 1987): 17-20.
- , "Límits de la modernització i caciquisme en el segle XIX". A *Indústria i ciutat. Sabadell, 1800-1980*, ed. per Josep M. Benaul, Jordi Calvet i Esteve Deu. 1a ed. Barcelona: Fundació Bosch i Cardellach, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, desembre de 1994. Biblioteca Abat Oliva, 145. P.267-278.
- REAL CUESTA, Javier: *Partidos, elecciones y bloques de poder en el País Vasco 1876-1923*. Bilbao: Universidad de Deusto, 1991.
- REY REGUILLO, Fernando del: *Propietarios y patronos. La política de las organizaciones económicas en la España de la Restauración (1914-1923)*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, 1992. Tesis Doctorales, 36
- RIQUER I PERMANYER, Borja de: "El conservadorisme polític català: del fracàs del moderantisme al desencís de la Restauració". *Recerques* 11 (1981): 29-80.
- , [R., B. de]: "Laureà Figuerola i els "patricis" barcelonins (1868-1869)". *L'Avenç* 46 (febrer 1982): 45-53.

- , "Del dinastisme al catalanisme. Sobre el fracàs del "Círculo Conservador-Liberal" de Barcelona". A *Industrialización y nacionalismo. Análisis comparativos*. Actas del I Coloquio Vasco-Catalán de Historia celebrado en Sitges: 20-22 diciembre 1982, ed. per Manuel González Portilla, Jordi Maluquer de Motes; Borja de Riquer Permanyer. Bellaterra: Universidad Autónoma de Barcelona, 1985. P.415-429.
- , "Burguesos, polítics i cacics a la Catalunya de la Restauració. *L'Avenç* 85 (setembre 1985), dossier "La Restauració de 1875, una reacció conservadora"
- , "L'establishment català i el Memorial de Greuges". A *El Memorial de Greuges i el catalanisme polític*. Pròleg de Josep Benet. 1a ed. Barcelona: Edicions de la Magrana, Institut Municipal d'Història, Ajuntament de Barcelona, novembre de 1986. Curs d'Història de Catalunya, 11. P.13-23.
- , [R., B. de]: "Els corrents conservadors catalans i la seva evolució cap el catalanisme polític". *L'Avenç* 100 (gener 1987): 78-84.
- , [R., B. de]: "La vida política catalana, 1856-1898". A *Catalunya i Espanya al segle XIX*. 1a ed. Barcelona: Columna, abril 1987. Estudis i assaigs, 8. P.19-56.
- , "Manuel Duran i Bas i el conservadorisme català sota la Restauració". A *El pensament polític català (del segle XVII a mitjan segle XX)*, ed. d'Albert Balcells. 1a ed. Barcelona: Edicions 62, 1988. Estudis i documents, 42. P.87-106.
- , *Epistolari polític de Manuel Duran i Bas. (Correspondència entre 1866-1904)*. Selecció i estudi introductor de ... 1a ed. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1990. Biblioteca Abat Oliva, 88.
- , "Los límites de la modernización política. El caso de Barcelona, 1890-1923". A *Las ciudades en la modernización de España. Los decenios interseculares*. VII Coloquio de Historia Contemporánea de España, dirigido por M. Tuñón de Lara, ed. por José Luís García Delgado. 1ª ed. Madrid: Siglo veintiuno editores, abril de 1992. P.21-60.
- , "Reflexions entorn de la dèbil nacionalització espanyola del segle XIX". *L'Avenç* 170 (maig 1993): 8-15.
- , "Les burgesies i el poder a l'Espanya de la Restauració (1875-1900)". *Recerques* 28 (1994): 43-58.
- , "La débil nacionalización española del siglo XIX". *Historia social* 20 (otoño 1994): 97-114.
- RISQUES, Manel: "Un exemple de l'actuació del governador civil de Barcelona: la vaga del gas de 1878-1879". A *Actituds polítiques i control social a la Catalunya de la Restauració (1875-1923)*, ed. per Conxita Mir Curcó. Lleida: Editorial Virgili & Pagès, Estudi General, Institut d'Estudis Ilerdencs, 1989. El Fil d'Ariadna, 1. P.69-105.
- ROCA, Encarna: "Modernitat i codi civil a l'Espanya del segle XIX". *L'Avenç* 132 (desembre 1989): 6-9.
- ROCA GARCÍA, Antoni: "El ressorgiment català dintre de la Restauració: la defensa de la personalitat catalana i dels interessos morals i materials del país". A *Catalunya i la Restauració 1875-1923*, Actes del Congrés Internacional d'Història, Manresa, 1, 2 i 3 de maig de 1992. Manresa: Publicacions del Centre d'Estudis del Bages, maig 1992. Sèrie Actes. P.205-211.
- , [R. G., Antonio]: *Escritores proteccionistas en la Cataluña de la segunda mitad del siglo XIX, 1869-1900*. Tesis para la obtención del grado de Doctor en Ciencias Económicas. Director de la Tesis: Dr. J. García-Durán. Barcelona: Facultad de Ciencias Económicas y Empresariales, Universidad de Barcelona, [1993].
- RODON, Assumpta: "Presidents i diputats de la Diputació de Barcelona". A *Història de la Diputació de Barcelona*, ed. per Borja de Riquer. 1a ed. Barcelona: Diputació de Barcelona, març 1988. Vol. III. P.182-218.
- RODRIGO, Martín: "Iniciativa empresarial i negoci colonial: el primer marquès de Comillas. A *Catalunya i Ultramar. Poder i negoci a les colònies espanyoles (1750-1914)* (catèleg de l'exposició). Barcelona: Consorci de les Drassanes de Barcelona, desembre 1995.
- , "Els condicionaments de la política colonial espanyola a Cuba (1868-1880). *L'Avenç* 217 (setembre 1997), dossier "1898: la fi de l'imperi": 28-33.
- , [R. Y ALHARILLA, M.: *Empresa, política y sociedad en la Restauración: el grupo Comillas (1876-1914)*. Tesis doctoral. Director: Josep Maria Delgado Ribas. Departament d'Economia i d'Història Econòmica. UAB, Cerdanyola del Vallès, 2000.
- RODRÍGUEZ I SOLÀ, Cèsar: *Josep Ferrer i Vidal, el pensament econòmic d'un vilanoví*. Vilafranca del Penedès: Museu de Vilafranca, 1983.
- ROMANONES, conde de: *Sagasta o el político*. 2ª ed. Madrid: Espasa-Calpe S.A., 1934. Vidas españolas e hispanoamericanas del siglo XIX, 7.
- ROMERO MAURA, J.: "El caciquismo como sistema político". A *Patronos y clientes*, ed. per Ernest Gellner y otros. Madrid: Júcar Universidad, 1986. Serie Historia. P.79-92.
- ROSÉS, Joan Ramon: "La banca catalana: de la febre d'or a la crisi, 1866-1914". *L'Avenç* 148 (maig 1991): 16-22.
- ROSÉS VENDROIRO, Joan Ramon; SOLÀ PARERA, Àngels: "Un banquer de la Restauració: Evarist Arnús i Ferrer (1820-1890). A *Catalunya i la Restauració 1875-1923*, Actes del Congrés Internacional d'Història, Manresa, 1, 2 i 3 de maig de 1992. Manresa: Publicacions del Centre d'Estudis del Bages, maig 1992. Sèrie Actes. P.213-224.
- ROY, Joaquim: *Catalunya a Cuba*. Barcelona: Editorial Barcino, 1988.

- SABATER, Gaspar: *Diccionario biográfico español e hispanoamericano*. Palma de Mallorca: Instituto Español de Estudios Biográficos, 1950.
- SALAS LAMAMIÉ DE CLAIRAC, María del Rosario: *Ros de Olano, un general literato romántico (1808-1886)*. Madrid: Departamento de Literatura, Facultad de Filología, Universidad Complutense de Madrid, 1985. Tesis Doctorales 194/85.
- SALMERÓN I BOSCH, Carles: *Els trens del Berguedà. Història dels ferrocarrils industrials del Berguedà*. Barcelona: C. Salmerón, 1990. Els trens de Catalunya, 14B.
- SÁNCHEZ AGESTA, Luís: "El origen de los partidos políticos en la España del siglo XIX". Dins *Historia social de España. Siglo XIX*. Madrid: Guadiana de Publicaciones S.A., 1972. P.171-183.
 , *Historia del constitucionalismo español (1808-1936)*. 4ª ed. Madrid: Centro de Estudios Constitucionales, 1984.
- SÁNCHEZ ALBORNOZ, N.; CARNERO, T.: *Los precios agrícolas durante la segunda mitad del siglo XIX*. Volumen II: "Vino y aceite". Madrid: Tecnos & Servicio de Estudios del Banco de España, 1981. Materiales para la Historia Económica de España.
- SÁNCHEZ I FERRÉ, Pere: *La maçoneria a Catalunya (1868-1936)*. 1a ed. Barcelona: Ajuntament de Barcelona i Edicions 62, setembre 1990. Estudis i documents, 44.
- SÁNCHEZ SUÁREZ, Alejandro: *La formación de una política económica prohibicionista en Cataluña, 1760-1840*. Lleida: Quaderns del Departament de Geografia i Història de l'Estudi General de Lleida, 1988. Espai/temps, 1.
 , [S., A.]: "Els inicis de l'associacionisme empresarial a Catalunya". *L'Avenç* 138 (juny 1990), dossier "La patronal catalana, dos-cents anys d'història": 16-23.
 , [S., Alexandre]: *Protecció, ordre i llibertat. El pensament i la política econòmica de la Comissió de Fàbriques de Barcelona (1820-1840)*, ed. i estudi preliminar de ... 1a ed. Barcelona: Editorial Alta Fulla, Diputació de Barcelona, febrer de 1990. Clàssics del Pensament Econòmic Català, 6.
- SÁNCHEZ I VILANOVA, Llorenç: *La llarga història del ferrocarril Lleida-La Pobla de Segur (1856-1951)*. La Pobla de Segur: s/n., 1989. Història i Cultura del Pallars.
- SANTALÓ I PEIX, Jaume: "Víctor Balaguer: versus una biografia política". A *Ultramar. Política de Víctor Balaguer i progrés per a Vilanova i la Geltrú*. Vilanova i la Geltrú: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer, abril 2000. P.25-37.
- SELLES I QUINTANA, Magda: *El poder a través dels grups de pressió: estudi d'un cas. El Foment del Treball Nacional 1914-1923*. Tesis Doctoral dirigida pel Dr. Jordi Casassas i Ymbert. Barcelona: Departament d'Història Contemporània, Facultat d'Història, Universitat de Barcelona, 1991.
- SENADO: *Reglamentos del Senado 1834-1993*. Edición preparada por María Rosa Ripollés Serrano. [Madrid]: Secretaría General del Senado, 1993.
- SERRANO SANZ, José María: "La política de comercio exterior en los inicios de la Restauración (1875-1881)". *Investigaciones Económicas* 21 (mayo-agosto 1983): 209-225.
 , "Déficit presupuestario y crisis agrícola en los años ochenta del siglo XIX". *Hacienda Pública Española* 87 (1984). Ministerio de Economía y Hacienda, Instituto de Estudios Fiscales: 353-366.
 , *Los Presupuestos de la Restauración (1875-1895)*. Madrid: Instituto de Estudios Fiscales, 1987. Monografía, 52.
 , *El viraje proteccionista en la Restauración, la política comercial española, 1875-1895*. Prólogo de José Luís García Delgado. 1ª ed. Madrid: Siglo veintiuno de España editores, S.A., septiembre 1987.
- SIERRA, María: "La Casa Ybarra: política de honor y política de interès". *Historia social* 36, 2000 (I), dossier "Clientelas, caciquismo y poder en la Restauración": 3-20.
- SOLÀ I MONTSERRAT, Roser: "L'associacionisme empresarial: institucions nascudes a mitjam segle XIX (1839-1854)". A *Catalunya i Espanya al segle XIX*. 1a ed. Barcelona: Columna, abril 1987. Estudis i assaigs, 8. P.155-174.
 , [S., R.]: "La patronal catalana en el segle XIX: L'Institut Industrial de Catalunya". *L'Avenç* 138 (juny 1990), dossier "La patronal catalana, dos-cents anys d'història": 24-29.
 , *L'Institut Industrial de Catalunya i l'associacionisme industrial des de 1820 a 1854*. 1a ed. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, setembre 1997. Biblioteca Abat Oliva, 186.
- SOLÀ I PARERA, Àngels: *L'èlit barcelonina a mitjan segle XIX*. Tesis doctoral dirigida per Emili Giral i Raventós. Barcelona: [Universitat de Barcelona], setembre 1977.
 , "Informes, crítiques i suggeriments a l'entorn de la historiografia sobre la burgesia catalana del segle XIX". *Afers, fulls de recerca i pensament* 16 (1993), dossier "La burgesia dels Països Catalans al segle XIX": 419-438.
 , [S., A.] : "Els fabricants catalans en el segle XIX. Algunes notes". *L'Avenç* 169 (abril 1993), dossier "La burgesia catalana en el segle XIX": 22-25.

- [S., A.] "Poder político y grupos de presión". A *Élites. Prosopografía contemporánea*, ed. per Pedro Carasa Soto. Valladolid, Universidad de Valladolid, Secretariado de Publicaciones, 1994. Historia y Sociedad, 42. P.25-34.
- SOLÉ I SABATÉ, Josep M.: "La premsa de Madrid i Barcelona. Dues visions enfrontades davant el Memorial de Greuges". A *El Memorial de Greuges i el catalanisme polític*. Pròleg de Josep Benet. 1a ed. Barcelona: Edicions de la Magrana, Institut Municipal d'Història, Ajuntament de Barcelona, novembre de 1986. Curs d'Història de Catalunya, 11. P.87-103.
- SOLÉ-TURA, Jordi: *Catalanisme i revolució burgesa. La síntesi de Prat de la Riba*. 3a ed. Barcelona: Edicions 62, desembre de 1967. Llibres a l'abast, 47.
- SOLÉ-TURA, Jordi; AJA, Eliseo: *Constituciones y periodos constituyentes en España (1808-1936)*. 15ª ed. Madrid: Siglo veintiuno editores S.A., septiembre de 1990. Estudios de historia contemporánea.
- SOLERVICENS, Juan Bautista: *Manuel Duran y Bas*. Ayuntamiento de Barcelona, 1965. Publicaciones del seminario de arqueología e historia de la ciudad, 9; Monografías, I.
- SUDRIÀ, Carles: "La banca privada espanyola en el segle XIX". *L'Avenç* 209 (desembre 1996), dossier "La banca a l'Espanya contemporània": 20-23.
- TAFUNELL SAMBOLA, Javier: *La Bolsa de Barcelona y las fluctuaciones económicas (1876-1886)*. Memoria de licenciatura dirigida por el doctor Josep Fontana Lázaro. Facultad de Letras, UAB, octubre 1983.
- TALLADA PAULÍ, José Mª: "La política comercial y arancelaria española en el siglo XIX". A *Anales de Economía* vol. III núm 9 (Enero-Marzo 1943), CSIC: 47-71.
- [S., A.]: *Barcelona económica y financiera en el siglo XIX*. Barcelona: Librería Dalmau, 1944. Barcelona y su historia.
- [S., A.]: *Historia de las finanzas españolas en el siglo XIX*. Madrid: Espasa-Calpe, 1946.
- TARIN IGLESIAS, Josep: *Duran i Bas*. Barcelona: Edicions de Nou Art Thor, 1985. Gent Nostra, 43.
- [S., A.]: *Rius i Taulet*. Barcelona: Edicions de Nou Art Thor, 1989. Gent Nostra, 70.
- TEDDE DE LORCA, Pedro: "La banca privada española durante la Restauración (1874-1914)". A *La banca española en la Restauración*, ed. per Gabriel Tortella Casares. Tomo I: "Política y finanzas". Madrid: Servicio de Estudios del Banco de España, 1974: 219-455.
- [S., A.]: "Las compañías ferroviarias en España (1855-1935)". A ARTOLA, Miguel (ed.): *Los ferrocarriles en España. 1844-1943*. Tom 2: *Los ferrocarriles y la economía*. Madrid: Banco de España, 1978. P9-354-
- [T., P.]: "Els ferrocarrils a Espanya: apunts per a una historiografia". *L'Avenç* 180 (abril 1994), dossier "Els ferrocarrils: empresa i servei": 8-11.
- TÉRMENS I GRAELLS, Miquel: "Igalada ciudad de ferrocarriles. *Igalada* 2.627 (10-11-1879), 2.629 (17-11-1979), 2.631 (24-11-1979), 2.633 (1-12-1979), 2.635 (8-12-1879).
- [S., A.]: "Aclarint un error: la burgesia igualadina i el ferrocarril al s. XIX". *Igalada* 2.915 (15-1-1983).
- [S., A.]: "El ferrocarril a Igalada: la lluita pel progrés (1852-1893)". *Miscellanea Aqualatensia* 3 (1983), Centre d'Estudis d'Igalada.
- TERMES, Josep: "De la revolució de Setembre a la fi de la guerra civil (1868-1939). Volum VI de la *Història de Catalunya* dirigida per Pierre Vilar. 1a ed. Barcelona: Edicions 62, novembre 1987.
- [S., A.]: *Història del catalanisme fins el 1923*. 1a ed. Barcelona: Pòrtic, desembre 2000.
- TOMÁS Y VALIENTE, Francisco: "Los supuestos ideológicos del Código civil: el procedimiento legislativo". A *La España de la Restauración. Política, economía y cultura*. I Coloquio de Segovia sobre Historia Contemporánea de España, dirigido por M. Tuñón de Lara, ed. per J.L. García Delgado. 1ª ed. Madrid: Siglo Veintiuno de España Editores S.A., Marzo de 1985. P.369-399.
- TORAN I BELVER, Rosa: "L'etapa restauracionista, 1875-1923". A *Elecciones de diputats provincials a Barcelona, 1812-1923*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 1987.
- [T., R.]: "Les eleccions provincials a Barcelona: 1876-1923". A *Història de la Diputació de Barcelona*, ed. per Borja de Riquer. 1a ed. Barcelona: Diputació de Barcelona, març 1988. Vol. III. P.160-181.
- TORRAS I RIBÉ, Josep Ma.: "Trajectòria d'un procés d'industrialització frustat (contribució a l'estudi de la relació entre la infraestructura econòmica i les transformacions industrials)". *Miscellanea Aqualatensia* 2 (1974), Centre d'Estudis Comarcals d'Igalada: 151-197.
- TORRE, Mildred de la: "Els drets polítics i el problema electoral a Cuba (1878-1898)". *L'Avenç* 217 (setembre 1997), dossier "1898: la fi de l'imperi": 34-37.
- TORRELLA NIUBÓ, F.: *Cien años del Instituto Industrial. Un siglo de la Tarrasa textil (1873-1973)*. Tarrasa: Patronato de la Fundación Soler y Palet, 1975.
- TORTELLA CASARES, Gabriel: "La evolución del sistema financiero español de 1856 a 1868". A *Ensayos sobre economía española a mediados del siglo XIX*, coord. per Pedro Schwartz Girón. Madrid: Servicio de Estudios del Banco de España, 1970. P.17-145.
- [S., A.]: *Los orígenes del capitalismo en España. Banca, Industria y Ferrocarriles en el siglo XIX*. 2ª ed. Madrid: Editorial Tecnos S.A., 1982. Historia.

- , "La economía española, 1830-1900". A *Historia de España*, dir. por Manuel Tuñón de Lara. Tomo VIII: "Revolución burguesa, oligarquía y constitucionalismo (1834-1923)". 2ª ed., 2ª reimpresión. Madrid: Editorial Labor S.A., 1983. P.9-167.
- , [T., C.]: "La economía española a finales del siglo XIX y principios del siglo XX". A *La España de la Restauración. Política, economía y cultura*. I Coloquio de Segovia sobre Historia Contemporánea de España, dirigido por M. Tuñón de Lara, ed. per J.L. García Delgado. 1ª ed. Madrid: Siglo Veintiuno de España Editores S.A., Marzo de 1985. P.134-151.
- , "Producción y productividad agraria, 1830-1930". A *La modernización económica de España 1830-1930*, ed. per Nicolás Sánchez Albornoz. Madrid, Alianza Editorial, 1985. Alianza Universidad. P.63-88.
- , [T., C.]: *Introducción a la economía para historiadores*. Madrid: Editorial Tecnos, 1986.
- , [T., G.]: *El desarrollo de la España contemporánea. Historia económica de los siglos XIX y XX*. 2ª ed. Madrid: Alianza Editorial, septiembre 1995. Alianza Universidad Textos, 148.
- TRÍAS VEJARANO, Juan J.: *Almirall y los orígenes del catalanismo*. 1ª ed. Madrid: Siglo Veintiuno de España editores, Mayo 1975.
- TUÑÓN DE LARA, Manuel: *Estudios sobre el siglo XIX español*. 5ª ed. Madrid: Siglo XXI, octubre 1976.
- VAL, Jesús: *Ferrer Vidal*. 1ª ed. Barcelona: Fundación Ruíz-Mateos, Junio 1977. Hombres que hicieron Catalunya.
- VALLE DE JUAN, Mª Ángeles; PÉREZ SAMPERIO, Ángela: *Próceres y senadores*. I: 1834-1923. Madrid: Senado, Secretaría General, Dirección de Estudios y Documentación, Departamento de Archivo, 1993.
- VARELA ORTEGA, J.: *Los amigos políticos. Partidos, elecciones y caciquismo en la Restauración (1875-1900)*. Madrid: Alianza Universidad, 1977.
- , "Sobre la naturaleza del sistema político de la Restauración". A *Nación y Estado en la España liberal*, ed. por Guillermo Gortázar. Madrid: Editorial Noesis, 1994. P.169-194.
- VICENS, Tomàs de: *Dos peradalcens il·lustres*. Palafrugell: Impremta M. Palé, 1931.
- VICENS I VIVES, Jaume; LLORENS, Montserrat: *Industrials i polítics (segle XIX)*. 3a reimpresió. Barcelona: Editorial Vicens-Vives, 1983. Història de Catalunya, Biografies Catalanes, 11.
- VICENS VIVES, Jaume: "El proteccionismo catalán". A *Obra dispersa*. Barcelona: Editorial Vicens-Vives, 1967.P. 457-460.
- VIDAL, Javier: "La dimensió internacional de la xarxa ferroviària espanyola (1850-1914)". *L'Avenç* 180 (abril 1994), dossier "Els ferrocarrils: empresa i servei": 18-23.
- VIRELLA BLOADA, Albert: *Quan els camins de terra s'obriren a Vilanova i la Geltrú*. Separata de la memòria de la Mútua del Penedès. S/l.: s/n., s/a.
- , *Víctor Balaguer i Vilanova i la Geltrú*. [Vilafranca del Penedès]: Institut d'Estudis Penedesencs, 1986. Penedesencs il.lustres, 2.
- VOLTES BOU, Pedro: *La banca barcelonesa de 1840 a 1920*. Barcelona: Ayuntamiento de Barcelona, Instituto Municipal de Historia, Septiembre MCMLXIII. Documentos y Estudios, XII.
- , "Aportación al análisis del proteccionismo catalán de 1880 a 1890". *Cuadernos de Historia Económica de Cataluña* 3 (1969-70).
- , *La política de fin de siglo a través de la prensa barcelonesa de la época*. Barcelona: Ayuntamiento de Barcelona, Instituto Municipal de Historia, MCMLXXVIII.
- YANINI MONTÉS, Alicia: "Parlamentarios valencianos: Los diputados (1876-1901)". A *Les élites espagnoles a l'époque contemporaine*. Actes du Colloque d'Histoire Sociales d'Espagne du 14 au 16 Mars 1982. Université de Pau et des Pays de l'Adour, 1982. Cahiers de l'Université, 1. P.83-97.
- , [Y., A.] *El caciquisme*. València: Institució "Alfons el Magnànim", Diputació Provincial de València, 1984. Descubrim el País Valencià, 16.
- YXART Y DE MORAGAS, José: *Estudio biográfico del Excmo. Sr. D. Plácido-María de Montoliu y de Sarriera, Marqués de Montoliu*. Tarragona: Publicaciones del Excmo. Ayuntamiento de Tarragona, 1946.
- ZAPATA BLANCO, Santiago: "El alcornoque y el corcho en España, 1850-1935". A *Historia agraria de la España Contemporánea*, ed. por Ramon Garrabou, Carlos Barciela y J.I. Jiménez Blanco. 3: "El fin de la agricultura tradicional (1900-1960)". Barcelona: Editorial Crítica, Grupo editorial Grijalbo, 1986. Crítica/Historia, 40. P.230-279.
- , "Corcho extremeño y andaluz, tapones gerundenses". *Revista de Historia Industrial* 10 (1996), Universitat de Barcelona: 37-67.